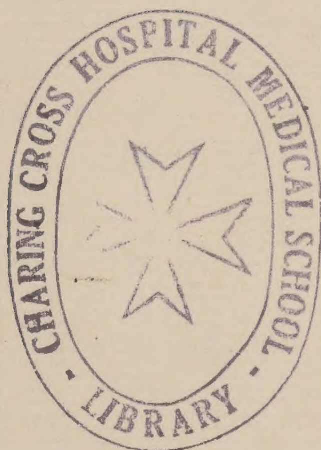

CHARING CROSS HOSPITAL MEDICAL SCHOOL
LIBRARY



Presented to the Students Library
of the Charing Cross Hospital by
George Travers Esqr President of
the College of Surgeons July 1856

HERMANN. BOERHAAVE

A. L. M. Phil. & Med. Doct. Instit. Colleg. Pract. Botanic. & Chem. Profes. in Acad. Lugd. Batav. Colleg. Chirurg. Præs. Soc. Reg. Scient. Lond. & Acad. Reg. Scient. Paris. Sodal.

PRÆLECTIONES ACADEMICÆ

DE

LUE VENEREA.

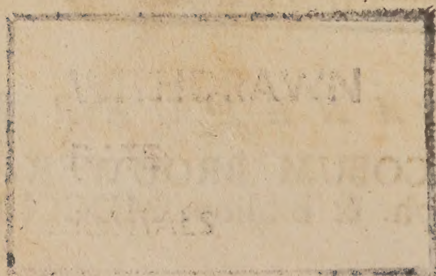


FRANEQUERÆ,

Apud JACOBUM BROUWER, Typograph. & Bibliop. MDCCLI.



VENUS PRÆCOX EFFOETAM ET LIBERIS ORBAM TRADIT SENECTUTEM.





TYPOGRAPHUS
L. S.

Incidit in manus noſtras præſens hicce Tractatus de LUE VENEREA ex Lectionibus Publicis Summi Viri HERMANNI BOERHAAVII excerptus, quem judicio Doctiſſimorum Virorum, quibus multum conſido, prelo meo ſubjeci.

Immortale etenim BOERHAAVII nomen per eruditum

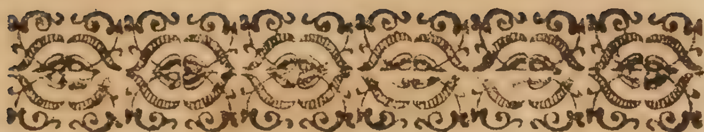
or-

orbem in tanta eſt fama, ut præfari plane inutile foret. Sufficit itaque hic tantum VOBIS indicaſſe me omnem in edendo hoc libello adhibuiſſe fiduciam, ut Cl. Authoris ſententiam explicarem.

Cæterum enixe rogo, ut Errata ad calcem adpoſita corrigatis, noſtriſque faveatis conatibus. Nobis interim, ſi aliquid emolumenti VOBIS B. L. contribuere potuerimus, hoc facere ſummopere cordi erit.



PRÆ-



PRÆLECTIONES ACADEMICÆ DE LUE VENEREA.

§ I.



Onamur in præsenti tractatu, secundum præternaturalem partium affectarum conditionem, foedum hunc morbum describere, differentias enucleare, tam in sequiori quam potiori Sexu, atque ingenué ostendere, quid ars, cum natura, hac in re possit. Deinum inferemus Auctores, qui optime de hac lue scripserunt; multa quidem de ortu ejus dicuntur, paucis tamen nos attingimus.

§ II. Quandoquidem hæc Lues, inter omnes morbos facilè sævissima, sit orta, ab auctoribus fide dignis describitur, non obstantibus in contrarium argumentis infirmo talo suffultis, à contagio, non autem à concubitu libidinoso cane & angue pejus fugiendo hujus luis origo est arcescenda; si quidem olim in Asia sub Clymate fervido viventes Gentes, quamplures luxurie animalium lascivorum libidinosiores,

imò insatiabili libidinis dulcedine inescati, Lue Venerea infecti non feruntur.

§ III. Columbum ex America in Europam reducem anno 1493 die 4 Marti, (o fatalem diem!) foedissimum hunc morbum transplantasse inter omnes, qui de hoc morbo scripsere, satis constat, triennio post totam jam fere inquinaverat Europam. Vid. Antonium Benivenium de abditis morborum causis. Apparuere quidem jam anno 1494 in Italia, Hispania, scripta, in quibus foedi hujus morbi indicia aliorum morborum familiis non associanda, præcipuè circa genitalia, descripta fuere; imò haud desunt, qui Mosi, Hippocrati, aliisque Veteribus hoc malum innotuisse, affirmant, sed quibus ratiociniis, haud perspicio. Sufficit dixisse talem morbum nunquam ante in Europa extitisse, dico talem, qui talem secum gereret materiam, quæ hac ratione tam subito, contagio suo Epidemico, partes genitales afficeret. Fuit ante hoc tempus scabies, mirus profectò morbus, homines infestans, astsoli praecipue epidermidi innitens, donec in ulcuscula & ingentem morbum, qui omnes corporis partes panniculum adiposum usque corrodebat, evaserit; sed multum aberat hic morbus à Lue Venerea, quæ & papillulas nervosas & reticulum Malpighianum occupat, & diverse qui à Mose enarratur Levit. xv. Gonorrhoeæ speciem cum hac lue affinitatem habuisse, nullo stabili argumento evinci potest: Hæc non à Stimulantibus partes generationi inservientes, à laxantibus vasa libidine, aliisque provenire potest. Sic oleum Terebinthnæ intempestive & auctiori dosi sumptum vasa Seminalia stimulare & dilatare aptum est, ut semen liberrimè effluat.

§ IV. Est adhuc Elephantiasis Arabum; de qua Itali Abbas ità Scribit: est morbus, qui omnes partes corrumpit, infestat & corrodit. Vid. Aretæum optimè hunc morbum describentem.

§ V. Est

§ V. Est quoque notus in Asia morbus, qui totum corpus depascit, integumenta suffocat, in lardum rancidum convertit, morbus certè huc usque incurabilis, adeo ut Batavi propter negotia ibi degentes secundum decreta ejusmodi miserrimum hominem illico ablegent, & in dissitissimam insulam transportent.

§ VI. Phlegmone, Erysipelas, Variolæ, morbilli, nunquam penem ejusque glandem infestabunt. Quamvis dicti Squammosi affectus, in quibus Epidermis tantum separari solet, alterum Symptoma Lui Venereæ familiare mentiantur, eas propterea pro ipso morbo minimè habendas esse.

§ VII. In Regionibus fervidis in Vulvis Mulierum, quae partes tenui tantum Epidermide sunt tectiae, sæpe ulcuscula, saniem ichorosam, si rupta fuerint, stillantia, oriuntur: si vir cum tali affecta congrediatur muliere, ejus glans (nisi maturè elotione ab hac immunditie purgetur) Labe afficiatur, & quidem ulcuscula inter præputium & glandem penis inde enata conspiciuntur; simile quid sub hac frigidiori clymate à me visum in Viro præclaro, qui summo metu atque animi perturbatione id inveniebat, inconsulto meliori judicio Venerei quid subesse suspicatus fuisset, à qua Lue tamen immunis erat; adhibitis Balneis, Lotionibusque mundificantibus, ut aqua Sambuci &c. admixto melle & salis Ammoniaci tantillo sanatus fuit.

§ VIII. In Regionibus calidis Mulieres per se Libidinosiores atque obscoenae viventes, ob squallidum circa eadem manentem sudorem, foedum spirant odorem; nec in his nostris Regionibus Animalia Libidinosa nec homines tales circa genitalia odorem gratum fundunt. Dictæ prius mulieres, si menstruum fluxum patiuntur, plerumque grumi sanguinis in cavitate uteri remanentes putrescunt, teterrimam mephytim olent: hinc est quod Gravissimus Vir. MOSES, durante fluxus hujus tempore, maribus

Iſraeliticis congreſſum etiam cum uxoribus ſuis ſeveriſſimè interdixerit.

§ IX. Quæ HIPPOCRATES in libro de affectionibus dixit, mala in Græcia, marique mediterraneo vicinis gentibus circa pudenda tam Mulierum quam Virorum ab effrenato Coitu orta ad Luis Venereæ ſpeciem jure referri non poſſunt. Omnium quorumcunque mentionem fecit antiquitas, cuicunque homini à Venere alieniſſimo accidere potuerunt. CELSUS etiam nil de hoc morbo ſcivit, GALENUS nil, niſi quod HIPPOCRATES, CELSUS & PLINIUS de pudendorum affectibus dixerunt, ſcriptis ſuis inſeruit. Ergo primus morbi ortus Epidemicus (§ III) deſcriptus, *primum in regno Neapolitano, mox Gallico exercitu, dein per totam Europam Lues Venerea orta adhuc durat.* * Vel ut Scriptores Itali volunt, inter quos & A. M. BRASSAVOLUS *in Tract. de Morb. Gallic:*, cujus hæc ſunt verba: *ab Italis Gallicus affectus vocatur, a Gallis autem Morbus Neapolitanus. Gallicus morbus a noſtris vocatus eſt, quia tunc viſus eſt in Italia a Gallis deportatus, cum Carolus hujus nominis Octavus Francorum Rex maximo cum exercitu Neapolim obſedit, &* 1495. *magna cum gloria cepit, tunc enim nova hæc Lues Italiam vexare coepit, primoque Neapolitanos, ac Gallos invaſit, unde ab ipſis Gallis, Gallicum affectum Itali nominarunt. Galli vero a loco, in quo primo viſus eſt, Neapolitanum potius nuncupandum cenſuerunt. Vel dicamus Gallicum fuiſſe nuncupatum, quia eodem tempore Italia, & Gallis, & hac Lue infeſtata fuit: rei vero ſumma eſt, Luem hanc tunc coepiſſe, cum Galli Italiam infeſtarunt, & Carolus Octavus Francorum Rex Neapolim ſub ditionem poſuit. Hæc eſt nominis ratio, & nulla alia, quanquam & nonnulli Indicum morbum voluerint appellatum, quia Morbus Indicis peculiaris.* Pro axiomate itaque, ponendum, nul-

* Vid. Celeb. *Boerhavii* Aph. § 1440.

nulli homini ſponte, id eſt natura ſua, unquam hunc morbum eſſe natum, neque à Viris puris converſantibus cum fæminis hac Lue minime infectatis unquam ortus fuit.

§ X. Si membrana pituitoſa SCHNEIDERIANA internè nares ſuccingens deſtillet Lympham tenuem, pellucidam, acrem, unde dolor, rubor, inflammatio primis diebus oritur, tertio autem aut ſequentibus flaveſcentis coloris muci copia eſt, qui mucus linteo exceptus, & in aëre aperto ſiccatus, vel materiei Gonorrhæa maxime ſimilis eſt, vel ſaltem affinitatem cum Gonorrhæa habet.

§ XI. Prima proprietas hujus mali eſt, quod ab infectis facile propagetur, ut omnis Vis corporis ſani brevi ſubjugetur. Secunda ut ſemper ſigna præſentia manifeſtet. Tertia ut hanc præſentiam in ſaniſſimi corporis receſſus ſe ſe altius inſinuando exerat brevi, & quidem ſæpe ſolo contactu infecti calidi, & ſani itidem calentis, quatenus in Venulas abſorbentes calore magis patulas promptius Virus Venereum ſe inſinuat, & quaſi ſcintilla maximum excitet incendium, ſic brevi omnes humores in ſui naturam vertere poſſit. Quarta ut vim habeat potentiſſimam ſui propagativam & multiplicativam; ſi enim aliqua portio ulceris infecti applicetur alicui parti hominis ſani, ſucceſſive univerſam occupabit corporis ſubſtantiam, & nequidem illi, quibus ſtrictam & ad repellenda peregrina aptam natura conceſſit cutim, immunes ſunt. Hæc ſpurcities ulceroſa continet quidpiam adeo tenue, ut ſi in parte cutanea non bene curetur hoc virus, non Oſſa, non ligamenta, non cranium nec crus femoris immunia relinquit. Accubanti in lecto lateri, quo accubuit infectus, ulcuſcula oriuntur: videtur hinc proximè accedere ad Scabiei indolem ſolo contactu ocyſſime in alterius cutim ſeſe inſinuantis. Solo halitu, quod mirum dictu, hæc labes horrenda propagari poteſt,

nempe quando ex calido infecto corpore excipitur, nunquam autem magis noxius, quam si mercurio infecti hominis humores virulentos dissoluti sint. Post halitum sunt basia, sive sit senex, sive juvenis, solis his basiis inficitur, & quidem nulla species est deterior hac, quæ osculantibus communicata interna oris infestat, & in lingua pessimæ sordes ulcerosæ oriuntur, licet aliquando in aliis corporis partibus nullum foedæ hujus luis indicium in conspectum veniat. Infans Lugduni labe venerea laborans infectus à matre tali morbo laborante, ubi alii mulieri ad osculum traderetur, quæ statim infecta inventa fuit.

§ XII. Lintea, chirothecæ, nummi quoque sordibus his imbutæ, si calida adhuc corpori sano applicentur, idem infectum haud relinquent.

§ XIII. Si mulier lactans hac tabe contaminata admoveat mammas infanti, lactando ocyssimè eum inficiet, licet in parvulo signa & phoenomena circa hanc luem observabilia sese non manifestent, misertime tamen excruciatur, & nisi maturè virus venereum educatur, tenerrimam machinam destruit. Penitus infectus itaque infans sanæ mulieris mammis admotus, ejus ità inficit papillas, ut brevi in illis ulcuscula provenire cernas.

§ XIV. Mulier quædam prope Lugdunum puero quodam ubera porrigebat, Mater postea suis admovit, hoc facto se per aliquot dies circa mammas infectam esse invenit, re examinata repertum fuit Infantem & matrem esse infectos.

§ XV. Hagæ Comitum Puer traditur nutrici, nascitur huic morbus, cui omnis Medicorum cura nil profuit, infans etiam usque ad ossa exesus, inventa est nutrix contaminata Lue Venerea.

§ XVI. Salivæ quoque singularis existit conditio, cui virus venereum facillime se associat, ità ut, testantibus Ephemeridibus germanis naturæ Curiosorum,

Ca-

Canis Salivam Veneream mercurialem lambens perierit brevi.

§ XVII. Ex ulceribus dimanans ſpurcities, non eſt pus, ſed alterius eſt indolis: ulcerum illorum maxime circa Genitalia & perinæum eſt progenies, tantique ibi foetoris, uti niſi maturè integumenta cutis auferantur putrefacta, horrendum foetorem in aërem proximè ambientem diffundunt. Clariſſ. BOERHAAVE refert ad eum veniſſe juvenem nobilem, hinc talem foetulentam animam reddidiſſe, ut ipſe Clariſſ Vir. alias ejusmodi odores ferendi conſuetus, in animi deliquium inciderit.

§ XVIII. Omnium maximè vim inficiendi habent genitalia obſidentia ulcera, & quidem ſi genitalia Genitalibus admoveantur, ut fit in actu Venereo, quam primum enim membrum detumeſcit, Sanguis regrediens à tergo trahit ratione Vacui BOILEANI Virus, ita in maſculis & fæminis ratio manifeſta.

§ XIX. Inveterata hæc foediſſima lues tandem ipſa oſſa in materiam convertit ceu cineres carbonum friabilem; materia verò hæc redditur actuoſa calore, ſi refrixerit, & tum corpori ſano admovetur, vix vim exercet. Quo Clyma aut Cælum fuerit æſtuantius, eò citius vim ſuam multiplicativam prodit, hinc magnas in calidiſſimis Regionibus facit ſtrages, quò calidior eſt ſanguis, eò promptius ſe inſinuat, cui autem phlegmatica frigidior temperies, eò ſegnius virus Venereum agit. Phlegmaticus etiam vix curatur. Unde quædam proſtibulæ laxa Vaſa habentes, & temperiei frigidioris, hocce virus per ſat longum tempus fovere poſſunt absque notabili extrinſecus apparenti Venerae Luis indicio, quæ autem floridioris imprimis habitus, calidioris temperamenti, ulcera peſſimæ indolis breviori temporis intercapedine gignunt.

§ XX. Infantes ſunt calidiſſimi, hinc in tractandis hiſce attendendum, an Virus forte Venereum ex

lacte nutricis contraxerint. Calor eorum probatur in Thermometro FARNHEITIANO, in quo infantem ſanum ad XI. gradus plus quam adultum incaleſcere cernimus. Hoc non fallit.

§ XXI. Malum exacerbatur inprimis ingeſtis nutrientibus Sanguinem augentibus, hinc infecti victu pleniori utentes, pergræcantes, nec decoctis, nec mercurio, ſunt ſanabiles. Virus enim his actuoſius redditur magisque incenditur morbus, hinc eſt imprimis pedisſequus Veneris æſtuantiſſimæ impetus. Æſtus Veneris eſt revera inflammatio totius corporis, partes Genitales maxime hoc igne tentantur, ita quidem, ut ſi inflammatio hæc ultra limites perduret, opus ſit in dorſo Penis Venam ſecare, ut ſanguinis misſione inflammatio minuatur.

§ XXII. Notatu digniſſimum eſt, quod ſi Juvenis florentiſſimus ſe immiſcuerit Scorto inquinato, adeo ut Scortum ex juvenis formoſitate libidinoſius exarſerit, ocyſſimè juvenis virus Venereum actuoſiſſimæ indolis corporisque univerſam ſubſtantiam permeans concipiat, hæc autem celerrimè inficiendi activitas mirifice imminuitur, ſi cauſa hujus ardoris deſit, & meretrix tantum mercedis gratia concubuerit.

§ XXIII. Obſtetrices, à parentibus hacce labe infectis, auxiliatrices manus cum porrigerent, infectæ fuere. Teſtatur VERZELLONIUS quod Juvenis quidam, qui incaute tantummodo manu Scorti ſinum tractaverat, infectus fuit, mox puſtulæ & apoſtemata apparuere, tantæ ſubtilitatis & agilitatis eſt hæc Lues, ut corpore calefacto & calore laxato dilatatoque augeatur ſummopere, præcipuè cum pervenerit ad Reticulum MALPIGII, eique quaſi domicilium dici poteſt. Illa itaque ſunt loca, quæ quàm faciliimè hoc virus penetrat. 1. Cutis, quæ ſub Epidermide, ut in Glande, Vulva, naribus, & Labiis. 2. Reticulum impendens papillis. Conſtat exiguum ulcuſculum

lum in Labiis pejus esse, ac in alia corporis peripheria. Nares, in quibus subtilissima membrana, quam citissimò infici possunt, E. G. si homo Gonorrhaea laboret, & forte digito inquinet manus, postea illotis digitis tabaci pixidem arripiens naso præbet munusculum, vel alia de causa nares purgare intendit, videt post factum se esse infectum. 3. Fauces, Gingivam, Palatum, & Uvulam inquinat. 4. Guttur & Gula quoque patiuntur hoc malum, & quando in Laringe hoc malo infecta est membrana pituitosa, nunquam curatur. 5. Fungosæ Papillarum areolæ. 6. Præputium. 7. Corona glandis, circa hanc partem posticam hæret sola Epidermis, hinc se omnium maxime applicat, & undique tumores surgunt. 8. Superficies Glandis. 9. Præputii frenum. 10. Vulva, ubi quoque tantummodo Epidermis adest. Osculum vero uterinum, & Vesiculæ mucosæ perraro, ne dicam, nunquam, hac labe officiuntur, teste MORGAGNIO, qui sæpenumero putida & vulgatissima scorta in Nosocomiis dissecuit. Vide Adv. Anat. IV. Animadv. XL.

§ XXIV. Jam videamus quotuplex hic morbus mirificus sit, quando in toto corpore apparet, est adeo multiplex, ut hinc nulla pars affici possit, reliqua corporis parte non affecta; pessimus hic absque ullo dubio hæreditarius affectus se manifestat, pessimum voco, quia tam profundé serpit, ut nec medullam in ossibus relinquat intactam, hinc irreparabili damno dispergit per periostia, Panniculum Carnosum, malum.

§ XXV. Sæpe nullo signo externo se insinuat in corpus, quæ species certè pessima; mille & plures casus exstant, ubi homines purissimi Scortis se commiscentes nullum in Epidermide Penis, nullum in Glande apparens inveniunt vitium, at post tres vel 4 dies incipiunt de molestià quadam conqueri, dum lotium cum tarditate quadam reddunt, primo exit

materia Gonorrhoeæ, hæc ſe Fabricæ Penis involvit, foramen urethræ obſidet, denique abit in ulcera horrenda, nam ſtagnando acquirit materia vires, acrimoniam contrahit, quæ intolerabiles cauſat dolores, ſpaſmos partium & ſimilia.

DE MEDELA.

§ XXVI. Medela ante omnia applicanda eſt parti affectæ. BENIVENIUS primus, qui poſt ortum hujus Luis ſcripſit, habendus pro optimo Authore, ſincero candidoque, hoc recte animadvertit. HILDANI fuit cura per ſudores ligno guajaco excitatos, & curatur nunquam ferè morbus hic, niſi excitato calore febrili. Videamus vero hujus luis.

INDICIA.

§ XXVII. Primo incipit à puſtulis genere diverſis in genitalibus, licet interdum, ſed raro in capite. 2. Puſtulæ varis ſimiles, variolisque, hinc *Spaanſche pokken*. 3. Aliæ planae minimæque exſtantes, hæ non ſunt noſtris temporibus. 4. Aliæ colore ſub albido, à quibus ſquammæ reſolvebantur, & caro ſub his cancroſa apparebat, hæc ſunt quæ hunc morbum ab aliis diſtinguunt. 5. Varis ſimiles rotundæ figuræ, ex quibus virulentia fœda profluebat. 6. Erant latæ planæ, ſquammoſæ, quæ ſuper cutem non intumeſcerent, quibus etiam virulentia copioſior emanabat. 7. Aliud genus extat, quod ſub albis ſquammis cicatrici ſimile quid remaneret. 8. Dolores horrendi ad veſperam, noctu vero recedente leviores. 9. Ulcera oris oriebantur lethalia, ſed ſuo tantummodo tempore, quia argenti vivi uſus non adhibebatur. Poſt hunc ſcripſit LEONICENIUS, ſed non tam accurate.

§ XXVIII. Veniamus jam ad alium, qui elegantiſſi-

tissime hac de re scripsit, est NICOLAUS MASSA VENETUS, hic in Epistolis suis nobis reliquit se jam anno 1524 de industria corpora illorum, qui Lue Venerea mortui erant, aperuisse. Scripsit ille 30 annis post primum hujus mali ortum, & tanto candore, ut omnibus, qui ante & post eum hac de re nobis aliquid reliquerunt, palmam præripiat, nam omnes, si spectas, qui singulare quoddam arcanum se possedisse jactarunt, ex hoc fonte hausisse reperies. Signa ejus circa hunc foedissimum morbum sunt primo pustulæ diversæ, quas adhuc hodie observamus, hæ vel à veneno extrinsecus applicato vel per halitum in corpus se insinuantem existunt. 2. Dolores membrorum, qui tum temporis sævissime hominem afficiebant, hodie hoc rarius videtur, ulcera verò oriri observavi. 3. Consumebantur sæpe hoc morbo, qui nil mali passi fuere circa genitalia, infantes præcipuè periêre hoc morbo. 4. Dolor capitis sæpe ante pustulas veniebat, pustulis recedentibus, dolor remittebat. Hodie post pustulas tumor insurgit tophosus, osseusque, tum dolores accedunt post noctem intolerabiles, si hi instent, prorepit inflammatio propter partes molles ossibus incumbentes. 5. Ulcera sordida, virulenta, corrosiva, rebellia, ad omnia remedia persistentia, perse ad extendendum maxime apta. Verum ad corpora cellulosa oriebantur rimæ, ad volas manuum, plantasque pedum fissuræ. 6. Dolores nocturni ad occasum solis incipientes & declinantes ante ortum solis. Hæc ejus indicia, in quibus nulla de Gonorrhæa fit mentio.

§ XXIX. Hunc excipit tertius MUSA BRASSAVOLUS, magnus & ille imprimis, quia primus alteram descripsit speciem, discipulus ille LEONICENII, qui hunc morbum non novum esse affirmavit, sed ad Arabum Lepram retulit. Hic anno 1534 Ferrariæ de Lue Venerea scripsit, qui quinque alia præter jam observata observavit. 1. Alopeciam seu defluvium capillorum 2. Odontalgiam, quia dentes patienti decidunt. 3. Unguum

guum casum, qui plerumque Alopeciam sequitur. 4. Opthalmiam, jacturam oculorum, hoc fit, si ossicula nasi spongiosa afficiuntur, nam his erosis venit labes ad pinguedinem bulbi, & exinde oculi semper illacrymantur. 5. Gonorrhaeam, quam adhuc nostris temporibus spectamus. Hic primò mentio fit hujus mali: ex hoc nobili authore intelligimus, quod per spatium 40 annorum non erat cognita Gonorrhoea, sed post hæc tempora permansit usque ad nos.

§ XXX. Gabriel Fallopius, qui de Lue Venerea eruditissimè scripsit, idem affirmat.

§ XXXI. Dividendus hic morbus in duas species. 1. In antiquam sine Gonorrhaea. 2. In recentiorem, ut hodie observatur vel cum vel post Gonorrhoeam, quæ a causa externa contingit, antiqua etiam absque causa externa. Hæc prima species illa, quæ in exteriori corporis parte consistit, feliciter eradicatur.

§ XXXII. Altera species est antiqua, quæ sine ullo indicio ab interioribus extrorsum se manifestat, indicia ejus erant tristitia, dolores, & post pustulæ sic apparentes, ut in variolis, hæ imprimis oriuntur, quando Saliva infecta ori excepta fuerit, excitavit febrem cum tormentis, & intra 4 dies, nisi resistatur, totum corpus infectum fuit, & hæc omnium horrendissima species fuit, erat enim desumens & pessimè ulcerosa.

§ XXXIII. Jam per sua Phoenomena morbum describemus, distinguemus in duas classes. 1. Quæ cum. 2. Quæ sine signis apparet, quæ sensibus perspicua & manibus tractari possunt. Quando corpori puro extrinsecus ad quendam locum applicatur infectio, & quid ibi appareat, explicabo, exinde nobis sponte patebit curatio, & quid semper omnium primum, quod mutatum est, per applicationem externam contagii Venerei deprehenditur, ùt pustula, hæc sequentia sunt de manifestante parte in ar-

te

te medica. 1. Hæc primò tantummodo pulicis morsum refert vel apis puncturam. 2. Semper rubra in initio, & hinc perfectè speciem inflammatiunculæ refert. 3. Refert stigma Variolosum perfectè. 4. Hinc pruritus est primum symptoma nequidem in ipsis locis, ut in Scabie, exceptis. 5. Epidermis fit Squammosa elevata paululum, quia multus tunc temporis humor sub illa hæret. 6. Tunc incipit olere 7. Dolor jam molestissimus, lancinans, continuò semperque in latum se extendens, nam nunquam ferè in profundum repit. 8. Semper per panniculum adiposum, carnosum, superficiaria expansio, illum ita trahendo & dilatando vexat, donec eum perforet, & cum se cum hoc panniculo diffuderit, manebit semper plana pustula. 9. Cuniculatim sub panniculo adiposo agit. 10. Nunc epidermide exesa & illa destituta apparet aqua Crystallina. 11. Hæc materies per hanc pustulam effusa est spissa cremoremque lactis recentis quasi refert. 12. Omnium pessimum ulcus est salinosum, & si sanguine fuerit commixtum pene incurabile, ut ait SYDENHAM. 13. Humor hic pene mollis, veluti naturalis, sed defluit ut oleum semifusum seu semicoctum. 14. Materies hæc alba NB. quæ in aëre flavescit, quod autem pus naturaliter non facit, & hæc est proprietas & natura hujus materiæ. 15. Limbi & margines hujus pustulæ sunt plerumque albi, constricti, non tument in altum, sed ac si essent politi, semper sunt quasi plani abscissi, ad centrum pustulæ quasi exesi, hoc fit, quando pustulæ se insinuant in membranam adiposam. 16. Plerumque vacillant, si ad latus, ubi apertura, tangas, tum sentis, quod cutis ibi non firma hæreat, sed ac si suffossa esset. 17. Hisce visis & marginibus callosis notatis, advertite, qualis pustulæ fundus, hoc est musculus, quem intactum semper relinquunt. Vidi totum crus exesum, super quod tamen musculi perfectè videbantur intacti

18. Fer-

18. Fundus fere semper vividissimus & planus, nisi musculus forte fecerit absentiam planitiëi. Contumax est hæc pustula, quia si illud quod sub cute latet, non radicitus extirpetur, recidiva timenda,& hinc mundificantia parum aut nihil efficiunt si non fortioribus curam inchoaveris. Ea itaque hujus morbi fere omnium truculentissimi indolis est, ut, postquam subtilissimum Venenum calido corpori se insinuavit, sistat, maculam faciat, transeat in ulcusculum, de quo jam dictum.

XXXIV. Hæc omnia constanter se ostendunt, quando hic morbus apparet solus, hinc, si hæc omnia eradicari possint, nihil permanebit, nisi cicatrix cava, quam omni arte parti sanæ æqualem non reddetis. Si verò suum calorem fovet, enascitur multiplicatio venen hujus, quod singulare habet genium, ut se per pinguedinem facile dilatabilem diffundat, si nunc hoc ulcusculum medicus statim extrorsum pellere studet, ægroti suique damno experietur, quanta celeritate sub panniculo adiposo cellulosoque serpat, novasque creet pustulas; hæc ex ante recensitis Autoribus in hanc usque horam ita apparent.

§ XXXV. Quando hac ratione membranam nunc inflammavit, in ulcerosa tubera convertit, quæ sunt valde lata, magis magisque se expandentia, donec tandem ad maturitatem perductum ulcus totum corpus obambulet, hinc quo plura ulcuscula eò deterior morbus, si nunc sub dura cute serpant, panniculumque carnosum semel reddant exesum, nunquam in integrum restituetur corpus, panniculus ibi nunquam renascetur, & perspiratio insensilis erit impedita.

§ XXXVI. Sic ego curavi, exstirpato quidem in interioribus veneno, sed foedissimis, in toto corpore remanentibus cicatricibus, ita ut sæpe viderim panniculum musculos obtegentem in rugas se coarctas-

ctasse, quando ridere vel loqui voluëre hi miserrimi: si nunc applicas mercurium præcipitatum. panniculus vero manet constrictus, & eschara quoque, certus esto te non curavisse morbum, sed melius fecisses, si ulcus apertum reliquisses, ubi jam ingreditur musculum panniculo carentem, altera consideratio est.

§ XXXVII. Summus rerum Arbiter musculis varie agentibus pinguem attribuit panniculum, ubi verò graciles musculi existunt, his tanto minorem assignavit adipem, & ubi non nisi fibræ sunt, ibi loco pinguedinis humorem longè tenuiorem locavit, hinc ubi plurimi musculi, ibi plurima pinguedo, uti in musculis abdominis, sed ubi nullus musculus ut in pene, ibi tantum membrana flexilis, ubi pinguedinosa membrana, ibi corpus densum, ubi Mucilaginosa, ibi nihil ferè adipis, & ubi cellulosa, ibi mero flatu sustinetur. 1. Hinc differentia mali, quando occupatur Cellulosa, ubi semper humor ut in pene, quàm immaniter ille inflatur, inflammatur. In pryapismo, Phymosi, quam horrenda tormenta & tumores certè terribiles! 2. Differentia est, quod membrana hic non faciat Ulcera serpentia, sed coërcita intra suos limites, hinc ubi penis denudatus, ibi nunquam serpit. 3. Oriuntur profundiora, spongiosiora, latioraque ulcera, ubi ultima membrana Cellulosa circumfusa est vasis, nullum vas reperitur arteriosum, nervosum, quin hæreat intra cellulosam; si jam ad loca, ubi vasa sunt, pervenit, se in interiora profundò insinuat, ut in Pene, ubi verò ad spongiosa repit, semper insurgunt tubercula. 4. In partibus nervosis vero sunt papillæ, vidistis in Anatomicis, quando arteriæ, ubi plurimi nervi inveniuntur ut in Pene, lingua, ceracea materia implentur, & in aqua tepida suspenduntur, quod Epidermis, putrefactione facta, papillas, quibus adhæserat, deserit, seque totum abducit; si nunc

ad

ad has Papillas oritur Pustula, Virus nervos relinquit nudatos, non coërcitos, & tunc ulcera oriuntur omnium horrendissima, doloresque excitantia, in ulcere cancroso Panniculus nervosus inficitur, in Cæteris cellulosus.

§ XXXVIII. Verucas non invenietis, nisi circa extremitates digitorum, Labia & maxime circa caput Penis, in Lue Venerea hæ fistulæ exorbitant, denique in cancrum degenerant, si nunc fiunt circa penis coronam, præputium nec retrorsum nec antrorsum duci potest, ergo ulcera circa has partes nata semper sunt minora, quam ubi cutis est. Quinta differentia est, quando partes occupat, quæ musculis, membrana crassa pinguedinosa, destitutæ sunt, omnes enim partes cute & magno panniculo adiposo carentes variis solent tegi musculis, ut apparet in toto corpore. Musculi sunt organa, quæ perpetuo contracta omnes à se pellunt humores, & referunt ad suam cutim pinguedinosam, hæc est itaque Causa, cur tantummodo ad has partes penetrat. Ex. Antiquis Autoribus dixi, esse universale, quod musculi in pessimo malo sint intacti, Juvenem ipse vidi, cui ossa erant immunia, & partes pinguedinosæ nudæ, ut musculi possent conspici, qui tamen rubri & quasi in statu sanissimo conspiciebantur: longè ergo alia idea, ubi occupat fungosam Penis substantiam, quam illa, ubi sunt musculi, notabilis inde differentia, quando morbum curastis, ubi validi sunt musculi, tunc sistendum est malum, ne ad latera serpat, si verò ad locum, ubi nulla Substantia muscularis est, pervenit, ibi calamitatum plane nullus erit finis.

§ XXXIX. Illæ partes quæ hac lue afficiuntur sunt 1. Quæ Periostio sunt continuæ, ut in naribus, ubi nullus musculus, nisi fibrillæ, quas Sanctorinus observat; si nunc ad illam membranam, quæ ex meris cryptis constat, ut Ruisch docet, sive anfractus narium

um seu 4 ossa spongiosa pervenit, ubi nulla cutis & pinguedo, tunc nulla pestis tetrior, quam hæc, nam ossa hæc tam tenuïa sunt, ut Lamellæ tenuissimæ.

§ XL. In faucibus quoque hæret Velum pendulum palatinum, quod simplici tegitur membrana, quæ pinguedine tenui obducta est, quando nunc hanc mollem occupat partem, nunquam fallit, quin os palati afficiatur; Membrana postica faucium est plena cryptis, & nullus ibi ferè musculus: quando tractavi ægros, quibus hæ extitêre pustulæ hic loci, & omnia lardo rancido similia esse vidi, nunquam curavi.

§ XLI. Secunda classis est earum partium, quæ membranæ incumbunt mucilaginosæ, præcipuè in Mulierum vulvis, earum cutis desinit ad ingressum oris vaginæ, ubi cutis hanc partem, ut nobis in ore, deserit. Huic subjacet membrana speciem habens musculorum omni modo simillimam & velo pendulo palatino, inter hanc sunt emissaria illarum cryptarum, quæ hic mucilaginosæ sunt, &;ad Nymphas 12 harum invenies, quæ liquidum ferunt, quod veteres semen vocavêre.

§ XLII. Penis Virilis ita mirifice constructus est, ut in ejus fabrica fungosa fere nulla carnis appareant signa, nam si sanguis è pene effluat, fere nullum est corpus, hinc nulla pars magis destructibilis quam hæc, nulla pars magis dilatari potest, quam hæc, hinc Lues in hac parte ab omni quam maxime diversa. Laboret quidam jam longo tempore Lue Venerea & Gonorhoea recenti, priorem morbum curabitis, sed Gonorrhoeam non. Salivatio quidem omnes partes excepto pene curat, hinc curatio difficilis, non à diversitate hujus mali, sed à structura diversa pendet. Similis structura est in papillis mammarum, & partibus lateralibus Clytoridis, si nunc malum hic incipit, tendit ad ossa pubis, quæ ita corripit, ut tota ibi carnositas fiat putrida, hinc mira inflammatio, cum

etiam in cæteris partibus, ubi musculorum compages ejus virus superat, resistentiam inveniat, hic plerumque habitat. Has cellulas si jam intret, hæret quasi in lagena. Si nunc sanguis accedat, fit putredo & dilatatio. Hæc itaque est ratio cur in fæminis, nisi hæc materies penitus eradicetur, nunquam fere curatur. Penis nunquam in membrana afficitur magna Ruischiana, quae tam fortis est, ut nulla alia pars, hinc Penem, si jam totus tabe destructus fuerit, defendit. Si pars exesa veniat in vasa magna, oritur hæmorrhagia, in qua stiptica & caustica applicari nequeunt.

§ XLIII. Inter Gonorrhoeam virulentam, quæ prima, secunda & tertia vice hominem infestat, magna est differentia; hinc obtinuit, ut inter virulentam, & mitem, distinctionem fecerint, quæ excoriat, & non infecta afficit corpora, in alia distillat humor, qui neutiquam alium afficit. Hoc est in Lue Venerea primum symptoma; omnes etiam pro primo signo habent Gonorrhoeam. Fateor contrarium in centum casibus vix semel fieri, nam observavi, quod Gonorrhoea in substantia penis sensibus patenti hæreat.

§ XLIV. Hodie præservat á Lue Venerea ablutio. Brassavolus primus hujus mali scriptor dicit, quod bonitas mali in eo se ostenderit abluendo generato liquore, ne corpus inficiatur, hinc in corpore alias puro, qui curat, præservat, ne ab alia specie inficiatur.

§ XLV. Hæc Gonorrhoea singulari methodo tractanda, nam in Lue Venerea tot symptomata occurrunt, sed nullum curari debet ut Gonorrhoea.

§ XLVI. Gonorrhoea venerea derivatur à γόνη Genitura & ῥέω fluo. Hoc est Genitale profluvium. Omnes enim fere putarunt, quod malum oriatur reclusis ostiis, quæ patent in urethra, inde hoc imposuêre nomen. Sed nullus certè in conjugio tam fæcundus, ut tam multum generet liquorem, quàm in Gonorrhoea effluit, non venit hic morbus ab interio-

terioribus tantum, ſed etiam ab anterioribus, quod in centum exemplis vidi; laboret homo, tota nocte ſponte effluet materies, premat manè glandem Penis, multum liquoris emanabit, ſed premat verſus os coxygis, nec gutta procedet. Hinc certus ſum, quod ſemper materia, quæ in ſimplici Lue Venerea eſt, proveniat non à proſtata, ut multi credunt, ſed à glande penis, purgetur ergo hæc glans, nil amplius ſecedet. Hinc non eſt ſemen, nam color & exſiccatio utriusque hoc docent, color, ſi exſiccetur, apparet albus, & non Seminis lentorem ſed Saponis, aut ſebi candelæ, ſi incipiat fluere, refert, & ſi paulo pejor eſt, virideſcit, linteo exceptus flaveſcit.

§ XLVII. Nullum jam contagium niſi à muliere infecta, licet alii, fracto Thori foedere, meretrices frequentando infecti, menſtruis adſcripſerint, ſed Medicos, Paſtoresque decipere nefas, à muliere æſtivo tempore menſtruanti, ſi intra urethram ſanguis ſtaret, aliquid oriri poſſe concedo, ſed nunquam Gonorrhoeam, omnes hoc notavêre. Si mulier admiſerit Virum infectum, illa non ſemper inficietur, ille enim locus, quem Penis tranſit, eſt madidus, itaque hoc, quod injectum erat, Virus tranſudat, eliminaturque foras, ſed vir, ſi hoc acceperit, inficietur ſemper.

§ XLVIII. Mulieres, quibus membrana urethrae eſt cavernoſa, hoc eſt ſpongioſa, non inficiuntur, nam humores, ut prius dixi, ſemper exſtillant, hoc abluunt; ſi virus ab infecto immiſſum exſtillet, membrum Genitale tantum ad motum inficietur, ubi illa manet infecta. Hinc patet falſitas mulieris, infecta non fui, ergo te non infeci.

§ XLIX. In quibus ſe Virus per aliquot jam elapſos dies manifeſtat, ii difficilius curantur, ratio eſt, quia virus altiores egit radices.

§ L. Primum, quod in hoc malo ſentitur, eſt moleſtus ſenſus, nam ſemper conqueruntur ſe poſt

 hoc

hoc commercium in Pene aliquid molestiæ persensisse: primum Symptoma itaque semper in omnibus est, ac si corium sensus coarctaret. 2. Est doloris sensus circa testiculos, vocant hoc retorsionis sensum, in quo aliquis apparet tumor. 3. In dicta superficie maculæ parvæ, planæ, morsum Pulicis referentes, molestia tendens penem, si Gonorrhoea à simplici oriatur, color ruber nunquam in præputio, sed tantum in glande. Si homo senex sæpe hoc malum acceperit, pejus erit, quam in Juvene antea non affecto. 4. Si hæc pustula appareat, sentit lentorem tædiosissimum, qui primò afficiuntur, dicunt Vermem quasi urethram perrumpere. Vasa enim emissaria in hoc casu extenduntur, si profluat, cremorem lactis Te videre jurares, ità apparet albus, & tam lentè exstillat, ut per integram horam unam guttam exspectaveris, pressione accleratur quidem liquor, sed malum potius eo augetur; nam si in Catharro mucum non irritaveris, curabis citissimè. Similis curatio in Pene, liquor ille ultra ambitum coronæ, ubi frenum glandis hæret in fine Præputii, exprimi potest, at spiscior est quam Cremor lactis, & sebi fusi colorem refert. 5. Liquoris augetur copia successive, quae in initio parva, omni hora verò copiosior fit, & hoc imprimis, si Genium sequatur, & nihil accipiat, quod humores mutat, intra 24 horas præcipuè ad summum tendit, ex albo fit flavescens, post viridius, tandemque muci narium instar in viriditatem satis magnam degenerans decurrit, fit amurcosus, saniosus, acrior, subtilior, hinc inter crassiorem interspersa materies, in pessimo statu fit fuscus, hujusque quidquam in interioribus partibus consumitur, & semper post hunc manet aliquod stillicidium. Nam eo tempore in sinubus Penis erosis semper manet dolor, & si tunc non aliquid crassum degenerans sequatur, fabrica hæc nonnunquam exstirpanda. Liquor ultimus fit sangnineus & tenuis, qui omnium pessimus.

Haec

Hæc jam descriptio Gonorrhoeæ simplicis Virulentæ usque ad summum gradum, si ad hunc pervenerit, hæret etiam ad binas urethræ membranas in cicatrice partis èrosæ.

§ LI. Liquor sic genitus partes, quas transit, inflammare solet, sic glandis superficies à confectæ morbosæ materiæ liquore inficitur, hoc non advertitur magis, quam si in urethrae cavitate tempore noctis hic retinetur humor, tunc matutino tempore unctuosas penis partes tenacitate sua cohærere facit; & si in ultima apertura est, dolor semper in urethra existit, nunquam fatalius, quam si sub operculo Præputii, ubi noctu materies retinetur, in urethra hæreat, nam convexa tum Glandis pars inflammatur.

§ LII. Liquor partes, quas transit, quoque excoriat, tenuem præcipuè in urethra membranam, membranæ nomen vix merentem, hæc hæret in superiori urethræ parte, & tenuissima ejus pars frenulo accingitur, dein excoriatio est ad superficiem glandis, ubi papillas illas, quas Ruisch detexit, quasi hirsutas, excoriat. Ultimò membranam illam iteriorem, ubi statim, excoriatione facta, sanguinem emittit, jam erodit, unde dolor ille inflammatorius osseus, nam hæc nervis circumdata est; unde immanis ille dolor, hæc erosio nascitur ab affectu materiæ retentæ applicatæ membranis tenuissimis, unde nervis erosis intolerabile stillicidium lotii, præcipue noctu semper tumescit Glans & corpus spongiosum urethræ Hæ partes non sunt duplex corpus sed tantum continuatæ, hæc materies nunc est intra membranas urethræ, nam in Glande talis non invenitur, quæ tumescit, & sic urethræ cavitas comprimitur, unde chordata illa oritur constrictio; hæc jam ultima Gonorrhoeæ virulentæ species.

SIGNA PATHOGNOMONICA.

§ LIII. Primo si dicas ægroto, ut mane Glandem premat, adverte qualis materiæ effluentis color. 2. Jube, ut, Glande pressa non manente in illa materia, jam premat ad partes osseas pubis, si nunc ibi quoque materia exprimatur, certus esto hanc non esse Gonorrhœam Simplicem Virulentam, sed longè pejorem. 3. Primam infectionem nunquam audebo dicere Simplicem esse Gonorrhœam, qui jam ante illa laboravit. 4. Materiæ bonitas, an sit alba, flavescens, viridis, fusca, an hoc malum ad summum acumen pervenerit, & paulo post quando materia viridis iterum alba apparet, indicium Sanitatis. 5. Absentia omnium aliorum morborum, si enim interrogaveris, an à primo commercio ab impura socia circa inguina, scrotum, nares, fauces acceperit pustulas, & ille negando respondet, certus esto Simplicis Gonorhoeæ. Sedes affecta in prima Gonorrhoea est Glans, & pars anterior urethræ. Glans primò morbillo afficitur, & post maculâ ab eam plagam Penis, ubi Glans formatur à corpore fungoso urethræ, & ubi parte infima cum frenulo conjungitur, ibi substantia nulla sed cryptæ.

§ LIV. Penis Structura longe aliter se habet, quam Veteres credidêre, quam debemus Ruischio, qui Primus Penis fabricam ante 30 annos docuit. Consideramus in hac parte primo membranam. 2. Papillas. 3. Cellulosam structuram. 4. Cryptas; & his tota hujus morbi historia consistit. Officium penis est lotium excernere, semen cum voluptate ejaculari, unde longe aliam requirit structuram quam reliquæ partes. Vide de ejus eleganti structura Ruischii *Opera*, quæ legi merentur.

§ LV. Urethra est canalis emissarius è Vesica ortus, non spongiosus, sed, ubi Penis incipit, accedunt corpora spongiosa, hinc urethra, Penis Apophysis membranacea, flexilis Canalis, dici potest.

§ LV. In-

§ LVI. Interior Veſicae membrana eſt mucoſa, & poſtquam ſphincter Veſicae hanc claudit, urethram facit, ergo eſt productio membranæ Veſicae interioris. In Iſchuria deprehenditur, quod ille liquor inſuetus dolorem faciat, qui in Glande quoque ſentitur; haec membrana eſt dilatabilis, nam Veſica hominis in mirificam amplitudinem extendi poteſt, uti videre eſt in Theatro Anatomico Leydenſi, ubi octo libras aquae una continet; membrana illa eſt valde compreſſilis, ut apparet, dum poſt tentiginem ſanguis effluit.

§ LVII. Decurſus. Urethra viri egreſſa per ſpatium pollicis deorſum deſcendit, Vid. MORGAGN poſt ſurſum adſcendit oblique ab anteriori parte inteſtini recti infima usque ad curvaturam oſſis Pubis, poſtquam Penis ſuſpenſorium nactus juxta longitudinem deſcendit ad glandem, ubi pendula eſt. Hinc varia Gonorrhoæ differentia. Latitudo anguſtiſſima eſt, ubi ſphincter comprimit Veſicam; hinc impoſſibile ferè ullam materiam virulentam poſſe in cavum Veſicae venire, nam Cathetere immiſſo non poſſumus niſi magna vi materiam ducere. Hinc ſi hic ſe defendere non poſſet, longè pejor foret morbus. In fine ſphincteris eſt longè latior, quam in reliquo decurſu, nam hic ſola & libera hæret, & haec eſt pars, ubi calculus ſiſtit. Poſt fit longè anguſtior, ſi ad proſtatas venerit Gonorrhœae materies, ibi haeret, hinc puſtulæ hic ortæ penetrant veſicam, unde peſſime ſe habent aegri, ideo metuendus hic locus maximè quia ex anguſto in latum ſe diffundit. Ubi jam inter os pubis & corpora fungoſa haeret, adhuc anguſtior locus, donec ad glandem pervenerit, ſed in Glandis parte omnium anguſtiſſimus. Hic eſt locus, ubi Gonorrhoea primi Generis hæret, & hinc ſi ejus laxitatem aperire poteris, optime curabis.

§ LVIII. Primum Gonorrhoeæ Genus inter os Pubis hæret, & ſemper ferè facit fiſtulam & eroſionem; poſtquam exivit urethra ex collo veſicæ, & ſuperavit anguſtiſſimum locum, ſtatim Naturam veſicæ mutat,

novamque inducit, tunc constat minimis membranis & corpore fungoso medio. Prima membrana est continuatio Vesicæ interioris, & hæc usque ad Glandem tendit. Secunda membrana ad bulbum facile à priore separatur, ubi ad duas vel tres lineas intercedit. Hinc canalis fit duplex. Tertia substantia est dicta fungosa, oritur exquisitè sub apertura in Vesica, & se usque ad Glandem extendit. Hinc ortus sub Vesica inter duos canales & per omnes curvaturas Penis pervenit ad glandem, ubi reflectitur, & eminentiam facit, quæ Corona Glandis vocatur. RUISCHIUS ultra 30 annos Penem hominis injectum aqua per arterias pudendas eluebat prius, post ceram immittit rubram, dissecat corpus Penis, vidit, quod cera per arterias ivisset ex canalibus arteriarum, & satis magnis frustulis suppleret substantiam fungosam Glandis.

§ LIX. Ad Corpora fungosa rarissimè morbus devenit, sed sub membrana intima glandis hæret substantia, quæ substantiæ Cellulosæ speciem induens Glandem ambit, atque tam tenuis, ut unguis crassitiem vix æquet, & hic locus, ubi expansa urethrâ vitium hæret, hinc penis, quem hydropicum esse jurares, apparet, hoc malum nil curat, nisi per horæ spatium aqua fervida linteis applicetur, nam remedia emollentia si quis applicare auderet, faceret suppurationem per totum Penem: unde pessima mala orirentur, quod summopere vitandum.

§ LX. Superficiem Penis multi membranam Glandulosam esse affirmant. RUISCHIUS verò optime demonstravit purgando ab omnibus sordibus Penem post inflatum appensumque in aqua tepida, tenuissima membrana recessa, hirsutum exstitisse in urethra, ergo mirum non est quod alios morbos patiatur, aliæ enim partes, si Lue Venerea afficiantur, hoc non patiuntur.

§ LXI. Arteriæ hic non in Venas sed sacculos cœcos abeunt, ubi in cellulas sanguinem fundunt. Membrana ex-

exterior urethræ totum Penem ambit, jacetque ſub celluloſa, quæ à Clariſſ. BOERHAVIO membrana interior vocatur. Exterior verò urethræ ſub corporibus ambobus fungoſis, hinc eſt communicatio inter exteriora penis & hanc fungoſam ſubſtanſtiam. Vid. RUISCHII *Obſerv.* 100 & hinc apparet, quod illa ſubſtantia poſſit pervenire ad dorſum Penis, ſed non ad corpus fungoſum; nam hoc penitus defenſum eſt: jacet ergo ſubſtantia celluloſa dicta comuni, eſtque tenerrima, extenſilis, cui in adultis nulla pinguedo ſubjacet, hinc tantum mucilaginoſa, flaccida, tenerrima eſt. Interior urethræ binis conſtat lamellis, quæ in Pene inciſo & macerato dividi poſſunt, ſic tamen complicantur, ut non niſi poſt macerationem interior poſſit deglubi à ſuperiori. Hanc concretam ſic percurrunt vaſa, ut lamellas non perforent, ſed inter duas commiſſuras viam proſequantur, quorum emiſſaria obliquo ſitu ſunt perſpicienda; Leg. MORGAGNII. *Adverſ. Tab.* IV. FERRARIUM *in Libello de hac re*, COUPERUM *in deſcriptione partium* VI. COCKBURN *in cap. ultimo*, in his, quæ dixi, invenietis. Hæc Lamella interior pertunditur per hos poros, qui Lacunarum ſunt orificia, ubi hæret materies lubrica, ſani hominis mucum narium referens. Lacunæ ſunt minores, majoresve, ſed una eſt omnium maxima, quæ in diſtantia ab oſſis pubis curvatura eſt usque ad fungoſum corpus; & hæc vera Gonorrhoeæ ſedes. Liquor hic nunquam apparet, qui cum urina ablui videtur, vel partim per ſubſtantiam penis currere ad præputium, ubi colligitur in ſpeciem albi mucoris, ex quo ſit membrana ſpuria, quæ æſtivo tempore cauſa peſſima mali ſine Lue Venerea.

§ LXII. PISO affirmat, quod Præputium urſi habeat interius ſaccos unctuoſos, unde natura fecit, ut Penis in Orgasmo Venereo hoc unguento ungeretur, ſed hoc in homine non apparet. Omne itaque, quod

ſecernitur in *Glandulis Couperianis*, *Lacunis Morgagni*, ex quibus emiſſarium venit, ſub præputio interdum ſordes facit, à quibus ſæpe tanta mala. Quando hic loci foetor ſtagnans hæret, ingentem parit acrimoniam, unde Gonorrhæa exinde nata vix ſanatur, nam huic viſcido ſi venenum ſe commiſcuetri, quibus mediis felix poteſt exſpectari curatio?

§ LXIII. Tota interior ſuperficies plena eſt hiatibus, qui verſus glandem aperiuntur, ſuccum ab arteriis factum hic emittentes deſinunt ad curvaturam Penis, ubi compendium centenarum Lacunarum natura ad ſuas glandulas ingentes reduxit, quæ, ſi intra cavum urethræ premantur, deſudant, & hæc ſecunda orificià conſtituunt, ut nunquam ſiccitas urethræ fiat, nec hiatus concreſcant. Hæc Orificia ſunt ſecunda emiſſariorum orificia, quæ retroverſus urethram petunt, deſinuntque in duas glandulas circiter fabeculæ magnitudine, in locum ubi bulbus Urethræ eſt, & cingitur muſculis acceleratoribus, hinc quando hi muſculi urethram comprimunt, quoque hæc premunt, quæ ſuccum usque ad *Lacunas Morgagni* emittunt. Quando Gonorrhoea ad orificium harum Glandularum ſe extendit, tunc tumores poſtea in fiſtulas abituri oriuntur incurabiles.

§ LXIV. Proſtatæ, vel qui cum Vesalio dicere malit corpus Glanduloſum, per quas Veſicæ cervix initium obtinet, ſi ex fine proſtatarum emerſit, deſcendit furſum in angulum acutum, ſi jam perpendicularem Veſicæ ſectionem inſtituas collum Veſicæ perſecando, tunc in proſtatarum medio invenis urethram, ubi nullum jam fungoſum urethræ corpus. In medio 12 hærent emiſſaria perfectè patentia tantis foraminibus, ut ſetam porci admittant, quæ ex ſacculis proſtatarum veniunt Glanduloſis in illo loco, ubi Proſtatæ nullam habent fungoſam ſubſtantiam. Tria emiſſaria hærent in medio, hæc Semen afferunt è veſiculis Seminalibus. § LXV. Glans,

§ LXV. Glans, ut aliqui haud abſimili ratione putant, eſt prolongatio Proſtatarum, hinc generaliter adfero, quæ prima Gonorrhoea ſimplex eſt in anteriori & interiori parte urethræ, hic tantummodo hæret, quod poſſum probare 100 exemplis. Quando juvenis nunquam prius infectus dolorem intra 4 dies ſentit in urethra, tunc altius malum non ſerpit. 2. In his deprehendi, quod ſi matutino tempore, lotio nondum reddito, Glandem premas interiorem, nihil, ſi remotius, paululum, ſi in infima parte omnis, Pene non erecto, exeat materia. Hoc corpus non eſt turbandum, ſed laxum ſervandum, tunc purgando & nihil retinendo purgabitur brevi. Sed remediis adſtringentibus ſemper Gonorrhoea tertii generis excitabitur.

§ LXVI. In Omnibus caſibus commendo, ut bene attendatis, an Gonorrhoea ultra hos limites ſe extendat, videbitis urinam matutino tempore exceptam ſaniſſimi hominis ſpeciem induiſſe, ſed poſtquam premat glandem, omnem affert materiam, quia noctis quiete omni collecta materies aſſervatur, quæ poſtea quaſi ſcabræ anguillæ lotii inſtar expellitur, & hoc ſignum infallibiliſſimum. Materies eſt puris ſpecies, ulcera Venerea fundunt pus ulceroſum, ſed non eſt eadem, cum hæc ſebo vel ſaponi liquato ſit ſimilis, ſic ut partes vix cohæreant, quod hæc materies verum pus ſit, non credo, nam tum materies ſub præputio pus dici poſſet; fit igitur hic loci, ubi partes nondum ſunt eroſæ. Nam quoties in caſtris datur occaſio cadavera aperiendi, inventum quod Gonorrhoea ſimplex non erodat, ſed tumorem tantum faciat.

§ LXVII. Sydenham ſcripſit, quod Gonorrhoea ſimplex preſſa quaſi ex ſpongia exſudet, materiæque rheumaticæ ſimilis ſit, nam ubi nervus dolet, materies quædam magna copia fluit. Pono caſum: ſi in pulmonem acetum immittas, unctuoſum parat humorem, qui cum Tuſſi iterum expellitur. Si ab aëre

fri-

frigido membrana Schneideriana inperſpirabilis reddatur, poſt paucas horas oritur irritatio, & natura eo tendit, ut materia ſuperflua è corpore eliminetur. His exemplis puto demonſtrari poſſe, quod Gonorhoea ſimplex ſuſceptum Venenum per emiſſaria amplificata ex ſuis lacunis expellat.: Hic eſt locus, ubi hæret virus Venereum. Si paulo acrior ſit Gonorrhoea, æger quaſi aliquid diſruptum ſentit, & ſi adhuc gradum aſcendat, ægerque premat glandis ſuperficiem, ſanguis ſimul exit. Animadvertatis, ſi ad copiam materiæ, quæ Lacunis, ex quibus promanat, exſtillat, reſpexeritis, me Vera dixiſſe. Cæteræ Lacunæ, quo proprius ad Glandem, eò plures & majores inveniuntur. Una juxta finem Glandis in urethra hæret latiſſima omnium MORGAGNI appellata, hæc cum aliquo renixu clauſa condit deteſtabilem hanc materiam, ex qua oritur Gonorrhoea ſimplex.

DISPOSITIO.

§ LXVIII. Gonorrhoea ſimplex eſt inflammatio, & hoc ſcimus, quia labes Venerea ubicumque in corporis ſuperficie applicata inflammationem procreat, ſi ad urethram applicetur, Gonorrhoeam excitat, hinc ubi calor intenſior, ſolutior, major, ardens, dolor ſæviſſimus, ſanguis exit. Primum ergo initium eſt inflammatio, qualis in partibus externis, hoc tamen diſcrimine, ut loco puris reddat materiam teterrimam. BRASSAVOLUS in Scriptis ſuis hoc nobis pro veriſſimo reliquit, ſcribens, quamdiu materies eſt alba inſtar cremoris lactis, tamdiu non tam mala, ſed ſi flava, ſanguinolentaque materia miſceatur, incurabilis. Hic oritur ſtillicidium, ſi tantum ex uno loco, ex omnibus emiſſariis, tranſudatio; membrana urethræ multis foraminulis eſt pertuſa, quibus levi preſſione materies exit, & ſi hic alia re

quam

quam aqua diluas, non curabis. Hæc transudatio fit ferè semper in pessimo statu, exstillat per fungosam Glandis substantiam, ulceratio levis est & primis hebdomadibus sine cura tolerari potest.

DIAGNOSIS GONORRHOEÆ.

§ LXIX. Primò à tempore commercii ad tempus apparentis materiei didici, si homo primo die post commercium statim hæc signa deprehendat, facile curatur. Sed si post 14 dies matutino tempore, præsertim si nimium vino indulserit, hoc stillicidium advertat, persuadeat sibi malum esse altè radicatum; sed de his supra. 2. Ex loco affecto, ut medicus certus sit Gonorrhoeæ simplicis, una est methodus, nempe mandare debes, ut æger mane plena Vesica nihil non efficiat, licet æger media nocte lotium reddidisset, ut penem premat &. primo in parte inferiori, si nunc sine anguillis veniat, certissimus esse potest, tantum in hoc loco malum domitare. 3. Si materiæ copia respondeat Lacunis, nec major est, Simplex Gonorrhoea est, & præterea si instar cremoris lactis est, & dolorem non sentit, est simplex Gonorrhoea. 4. Si adsit symptomatum omnium reliquorum absentia, si ardor non sit in cæteris penis partibus, neque in testiculis, si nullum ulcus in corpore appareat, nec in scroto, nec in Glande, si ex appulsu mulieris parva tantum Macula sit in scroto facta, non amplius est Gonorrhoea Simplex, sed quæ facit Luem Veneream.

PROGNOSIS GONORRHOEÆ SIMPLICIS.

§ LXX. Facilis est Curatio, si tantum à contagio oriatur, & vera applicentur remedia, si inveteraverit, non pertinet amplius ad hanc, curationis classem;

nam

nam ſubſtantia cellulosa ſemper læſa erit. Si æger obſequioſus, ea vitet, eaque faciat, quæ directiſſimè ad hanc curam faciunt, omni methodo prohibeat, ne arrigat membrum, nihil enim curam adeo reddit difficilem, vel pené impoſſibilem, quam tentigo. Macilenti citius curantur, quam pingues quia oleum deficit, idem cenſendum de humoroſis. Ex hac verò Gonorrhoea neglecta, ſuppreſſa, male tractata, vitium proximum eſt, quod ex dilatatione rheumatica, ut rectè vocatur, Gonorrhoeæ ſimplicis ulcera in minimis Lacunarum oſculis hæreant, & oſculorum corruptione exiſtant ulcuſcula. Duplex eſt urethræ membrana, quorum oſcula inter duplicaturam membranæ decurrunt, hinc virus lento gradu primam membranam corrumpit, donec ſecunda quoque eroſa lamella, per celluloſam urethræ ſubſtantiam ſe diffundat, & eam expandat. Si videatis, quàm difficilis ibi purgatio; hæc vera eſt ratio, ut toties vidi; ſi hoc factum tum ſuperior textura hujus orificii obdureſcit, degeneraturque in ulcuſcula calloſa, quæ intra urethræ cavum reſiſtunt, & ſemini moleſtias faciunt intolerabiles. Fiat purgatio priusquam ad alias partes primò ad Lacunas, & ab his usque ad curvaturam Penis, hinc materiæ retrogreſſus ad Lacunas, ſurſum. 2. Ad vaſa emiſſaria Couperiana, recedit verſus Perineum, & ſponte natura ſe purgat, hæret tamen in ſacco, ſi nunc veniat ad bulbum Urethræ, ibi ſola ſubſtantia fungoſa tumorem facit. Verſus collum Veſicæ ſunt 12 emiſſaria, & tria Seminalium vaſorum orificia, ſi huc venit, eroſisque emiſſariis, ibidem hæret virus, & in ſeminalium Vaſorum cavitatem liberè inſinuare ſe poteſt.

CURATIO.

§ LXXI. Satis mirabile, quod primus ſcriptor omnia tradiderit, & ego neminem inveni, qui poſt eum, quod

quod bonum eſt, aliquid addiderit. Sanatio conſiſtit in expurgatione materiæ malignæ intra Penis loca deſcripta, quæ materia eſt duplex. 1. Stimulans illud virulentum, quod ut ſcintilla incendium, ſic hoc in parva molecula totum corpus afficere poteſt. 2. Non eſt omnis Materies virulenta, ſed eſt lacryma incitata expreſſaque à natura ad abluendam hanc, quaſi in oculo arenam; ſic ex benignitate naturæ vehiculum ad mitificandam, leniendam deducendamque materiam adeo malignam ſecernitur, quæ potiſſima pars non eſt virulenta, ſed ſecreta ut abundante copia educeretur parvum illud, quod eſt virulentum; hinc tota curatio in hac parte conſiſtit in naturæ obſequio, ut cum hoc ſolamen invenerit, nos expediamus vias, ut expurgari poſſit. Hinc ſola ſufficit catabarſis, quæ maxime hic prodeſt; doleo, imo deteſtor Medicos Chirurgosque, qui ad Gonorrhæam vocati totum corpus mercurialibus macerant. Hinc invenio FALLOPPIUM egregium revera Scriptorem dicere: ſi Gonorrhoeam Simplicem tractes, & obſequi non vult, permitte, nam cum liberè decurrit, nihil mali faciet. Ergo tota curatio conſiſtit in expurgatione, quæ in hoc reticulo contenta eſt, & ſola eſt imitatio naturæ. Medici olim ad ſudorifera currendo non curavêre, & ſic videtis non eſſe per ſudores, nec per ſalivationem, ſed expurgatione, curandum, quod ſolum à Natura procedit.

§ LXXII. Si homo forte unciam materiæ emittat, id fortaſſe millena pars Grani virulenti continet, reliquum erit vehiculum; qui medicus nunc non aliam arripit viam exonerandi quam hanc naturæ, feliciſſime agere videbitis; nihil itaque magis cavendum, quam ut non retineatur materia effuſa, ſed allicienda ſemper ut exeat, & in hoc tota curatio conſiſtit. Omnis injectio chirurgica Naturæ intentionem plus pellit retro, quæ à tergo potius per vehiculum illud ejectionem molitur, unde & in medicorum viſitatione attendendum, ne unquam retrogrediatur, & eat

per

per membranam secundam ad substantiam urethræ.

§ LXXIII. Virulenta materies à natura expellitur, nam si intra Lacunas sisteret, crusta putrescendo obduceretur, & sic potius medici partes agit Venenum ex Lacunis extrorsum agendo, hinc consideranda veniunt primò materia maxime venenata, contagiosa valde, pauca, cujus atomus periculosior existit. 2. Crassa, viscosa, ab ipsa lacunarum fabrica læsa genita, pro instrumento naturæ ad capiendum eliminandumque hoc virulentum, & simulac hoc virulentum abest, fluor auxiliatrix, qui præstitit officia, cessabit sponte sine multa adstrictione, exsiccatione, & hæc est idea, quam per tot annos didici, nemo tum fluorem sistere potest, ut quidam nitro minus recte fecere, eo enim fit crusta; quid alii de exsiccatione blaterent, nullius est momenti, nam si acre tantum abest, hoc etiam cesset. Consideramus, quo plus abundat virulentum pro vehiculo, & miti parte hujus vehiculi magis caret, eo pejor semper erit morbus; sed si videatis, quod flava sine prurigine materia cito desinat, & vas illud, ex quo non fluendo desinit, se claudere incipiet, proximæ curationis signum est.

§ LXXIV. Si habeatis jam tale corpus nullo alio morbo infectum, porrigetur ipsi primò aqua simplex largiori copia, quam sitis poscit. 2. Potus Thée vel Caffée mane cum saccharo, melle, vel glycyrrhiza, hoc est quod totum morbum vel malum curat, saccharum & mel idem faciunt, sed glycyrrhiza optimum, hoc laxat vasa stimulo, quem possidet: Et si aquæ admisceatur lac, eò melius. 3. Æstivo tempore bibat serum lactis. 4. Hydragola semper prodest. 5. Ptisana cum uvis exsiccatis diu in aqua coquendo & cum succo Limonum miscendo plurimos sanavi. 6. Cerevisia tenuis Neomagensis, (*Mol*,) quæ sine absinthio aut marrubio conficitur, est optima, à vino aut aromaticis acribus abstinendum absolute, quia tentiginem procreant, disponuntque ad Luem Veneream,

&

& si inflammatio accesserit, quam dira indè proveniunt mala, sciunt illi, quibus experiri contigit. Ratione liquidi assumpti urina semper respondeat. Si æger, dum mingit, abluat urethram, ne exulceretur, lotium sit tenue, nam crassum semper in putredinem vergit, abluens, detergens, non excitans libidinis stimulos, nec enim si foret, haberemus semper cum dolore tentiginem. Si urina evadat acris, virga intumescit, quia partes ferre non possunt. Hinc aqua est optimum remedium. Aromata reddunt malum diuturnum.

§ LXXV. Magnos vidi Viros, qui in itineribus & Regionibus exoticis Gonorrhoeam acceperunt, & in iis diebus, quibus Bacchanalia exercentur, ingurgitavere potulenta, omnes incurabiles redditi fuere, nam inflammatio ulcus fecit, quia loca hic dilatata fuêrunt, & sic desperandum.

DE DIÆTA ET MODO VIVENDI.

§ LXXVI. Cibus sit in forma pultis, avena vel oryza cum aqua pura cocta, jura carnium, sed ne meraca fiant, adde olera mollia, ex Beta, Endivia, Pastinaca, Spinachia, lac dilutum cum aqua, sed caveat sibi ab omnibus aromaticis, sale. Prosunt radices Scorzoneræ, Tragopagi, lac ebutyratum, carnes, piscesque, sed pauca tantum copia sumat, quia in his duplex vitium, primo luxuriosum reddant corpus. 2. Quod putrescant. Marina sunt Ostreæ, Cancri, Botargo, Caviarii, Cochlearia, in his Romana Gens incitamenta pro lascivo stimulo quæsivit, quæ constituunt virtutem diureticam; quando nunc Medicus impetrare potest, ut hanc supprimere possit, felix erit: cognoscat ergo tensionem molestam, arrectionem rigidissimam impedire; convenit huc dictum Hippocratis: quo plus alueris corpora impura, eò plus conspurcaveris; pinguia omnium maximè fugienda, quia subtile Venenum corpori statim se insinuat.

 § LXXVII. Cur-

§ LXXVII Curſus, Equitationes, Saltationes, Carpento curſus violentus vitandus, hæc omnia exercitia poſſunt malum reddere inſanabile, ut in magnis viris quietem repudiantibus vidi, qui per totam vitam fuêre inſanabiles. Omnium maxime afficit equitatio, erodit enim concuſſus ille locum non mitificatum, eum inflammat, reddit virus magis magisque actuoſum, unde poſtea fiſtulæ illæ inſanabiles. Vir quidam ſummæ Authoritatis Romæ, ſimplici tantum affectus Gonorrhœa, Patriam repetiturus, valedicens opipare amicis, primo infarctus, inde pernicibus equis ad diſtantiſſima loca currit, Gonorrhoea omni hora materiam fudit acriorem, donec in patriam rediret, ſed laboravit foedo hoc fluxu per totam vitam, per menſem quidem eum curavi, ſed ſemper recruduit morbus; nam ſubſtantia fungoſa inter duas membranas ſic jam fuit intenſa, ut depuratio fieri non potuerit, & niſi poſtea ſyringam immiſiſſem, per quam materia morboſa extracta fuiſſet, forſan nunquam curatus eſſet. Vidi milites, qui per annum curari non potuêre. Notandum hic eſt, quod ſi ulcera extrorſum appareant, & facile conſolidentur, ac bene curentur, magna ſpes reſtitutionis ſupereſt, ſed ſi fiſtulæ ſe inſinuant intra pingues membranas incurabiles ſunt ægri niſi ſectione, de qua poſtea.

§ LXXVIII. Somnus ſit longior, quia tempore ſomni materies coquitur, quò nunc in initio ſpiſſior, eò meliòr, quò tenuior, eò magis erodit. Attendendum quàm ſedulò, ut frequenter lotium mittat æger, ſi hoc negligit, materies in locis illis nimis diu reſtat, ſphincteres etiam in fine Penis ſe ſtrictiſſime claudunt, atque ulcerationem faciunt; his rite obſervatis facile curabitur æger.

CU-

CURATIO CHIRURGICA.

§ LXXIX. Primò consistit in eo, ut loca, per quæ exire debet materia, laxentur. 2. Ut materies tam inficiens, quam inficientem continens, ex urethra alliciatur. 3. Corrigatur hoc virulentum per vera antidota. 4. Cavendum ne materia ad ulla loca nondum infecta applicetur. 5. Ut abluatur quàm ocyssimè post commercium Venereum omnis pars aqua pura tepefacta pauco aceto admixta, quòd plurimos sanavit, nam aqua ut BRASSAVOLUS dicit, optimum est remedium, quia Venenum statim in initio exstinguit. In amænissima terræ Italia, inter illos, qui cunno delectantur, mos inveteravit, ut loca illa, quibus coëunt, prius purgent Succo Limonum, sic ab omni infectionis metu sunt, ut putant, liberi. Si paulum salis aqua diluti & tepefacti applicetur, & scrotum, pubes, præputiumque abluatur, non facile inficieris. V. Gr.

R. Aq. Flor. Sambuci Unc. v.
Sal. comm. marin. Unc. S.
Spirit. Vin. Dr. II.
Misce.

cum hoc mane & vesperi ablue partes infectas, post in balneo infecta loca foveri debent, in quo æger per dimidiam horam collocandus est, quod optime fit ex emollientibus; tale enim balneum omnes meatus depuret, tepor fluida dissolvat, ut extrorsum ducantur, fiat hoc omni 12 hora, ut, quod intra hoc tempus collectum fuerit, intra Præputium abluatur. SYDENHAMUS affirmat, quod per spongiosam fabricam se hoc Virus insinuare possit, quod postea lento stillicidio transudat. Remedia tædet referre, quia satis cognita, si tamen vultis, placet vobis satisfacere.

R. Fol. Althææ M. II.
Parietar.
Verbasc. ãã. M. I.
Rad. Alth. Unc. S.
Sem. Lini Contus. Unc. III.

Fiat in aqua decoctum, exprimatur per Pannum ut sit mucilaginosum, hoc laxat, & extinguit, sed inviscat, ergo addatur Sapon. Ven. Dr I. per hoc sopiens vis mitificatur, & contraria excitatur. Primus, qui de hoc scripsit, dixit, recens Gonorrhoea nullis tentanda acerbis, sed emollientibus: absint ergo fortia mercurialia, nam vidi intra 24 horas inflammationem & Pryapismum ortum. Post mundato leniterque expresso membro, ne materia eat in emissaria magnæ Lacunæ, fiat injectio, & hæc semper instituenda, postquam locus Gonorrhoeæ simplicis mechanica pressione est purgatus; sed si materia suo loco jam præstò sit, nihil efficies injectione. Ad hanc injectionem laudatur simplex decoctum Malvæ, vos quoque antecedens decoctum adhibere poteritis, cavete ne adhibeatis, quod inflammationem faciat, omne enim stimulans hic semper noxium est.

§ LXXX. SYDENHAM eam injectionis materiam repudiavit, quia in Anglia, quod tamen rejicio, multum ex acribus paratur, sed quando de hac re differit, aquam Rosarum cum pauca Tutia commendat. Si materies spissa, & maculæ ad Glandis anteriora fiant flavæ, in eo casu adhibete, si placet.

R. Aquæ Sambuci Unc. I.
Aloës Gr. II.
Mellis Dr. II.
M.

Quod ita detergit, ut, si oculo immitteres, non faceret dolorem, nam hic locus non aliter quam oculus tractari debet. Materia hæc post balneum, & post

poſt depreſſionem materiæ ex urethra, ut, quod hæret in Lacûnis, educatur, debet injici, ſi lotium non frequenter mittatur, exulcerationem facit. His nunc ritè obſervatis facile curabitur æger. Aër ſit temperatus, nocet aeſtuans, & nimis gelidus: in injectione liquor inſtilletur lente, nam ſi chirurgus id rudiori manu tractaverit, plus nocebit, quam proficit; quod adhæret lateribus urethræ, ſaponis vi abluatur.

§ LXXXI. Attendi debet, ne materia injecta ad alium & ulteriorem locum ſerpat, quam infectum, qui eſt anterior Penis pars usque ad duos digitos transverſos à glandis fine, quare ità premendum, ut materia, quæ ſemper illi parti peregrina & heterogenea eſt, ultra hunc locum deſcriptum non perveniat; cavendum quoque ne ultra os pubis deſcendat, nam ibi ſemper nocet, licet pura ſit aqua.

§ LXXXII. Quando ſic lenta preſſio facta eſt, tum anterior & poſterior Penis pars comprimatur, ut injecta materia paululum intra lacunas hæreat. Si dolor adeſt in materia ſpiſſa, tuto procedendum, nam felix qui antea Pryapismum tollit, tentigo enim facit, ut muſculi comprimantur & ab his Venæ, ſic penis turget, & urina expelli nequit; hinc ſi dolor adſit.

R. Semen Alth.
Lini.
Malvæ.
Cydonior. ā̄ā Pauca.

In mortario vitreo vel terreo fiat Emulſio, ut cremor lactis, tunc blandiſſime inſinuando mittatur in urethram vel Penem. Intumeſcentia quoque penis fit, ſi in lacuna magna Morgagni materies haereat. Vitanda præcipue ſunt 1. omnis materia adſtringens, calefaciens, ut vinum, Tinctura Myrrhae, Croci. 2. Corroborans, ut vinum rubrum, deco-

cta Hyperici. 3. Omne quod ex Alumine Sacchar Saturni, Vitriolo de Cypro, Alcohole vini, Tin ctura Balsamica, paratur, ut & Balsamum Toluta num, Peruvianum, Copaivae & similia.

§ LXXXIII. Saepe aliorum relictam curam tenta vi, imo illorum, qui in Europa habentur pro Num nibus, quamvis jure merito pro jactatoribus, ægro relictos curavi. Horum cura fuit, ut escharam in ducerent; sed per hoc non tollitur subtile illud virus nemo enim curatur, dolor remaneat, quin & ulcus culum supersit, quod iterum aliud quidpiam contag profert.

§ LXXXIV. Sunt quidam intra Medicorum tur bam, quibus confortantia potissimum arrident, se merito à nobis & antiquis damnantur, hæc enin accurtando fibras oscula angustant; hinc sunt, qui Sa Saturni, Vitriolum Martis, Veneris, item aquas mine rales adhibent pro injectione, infelici tamen sempe successu.

§ LXXXV. Alii, quibus Alcohol vini pro arcan fuit, quoniam verò hoc Alcohol redderet ulcus ex siccatum in extremam usque superficiem, ut vix quid quam puris allevet, cum Croco Martis vel Balsam Peruviano, vel Copaivæ, Myrrha, Mastiche fecêre inje ctiones, nam omnes nihil aliud intendebant, nisi u partes exsiccarent, hæc omnia sunt quidem pr initio mali inventa, sed quia semper infelix secutu effectus, à Prudentioribus non adhibentur.

§ LXXXVI. Hodie ex Pentaphyllo, Bistorta Tormentilla & Melle Rosaceo fecêre injectiones, qua minus quidem nocent, quia brevissimè abluunt, ta men, quia ad adstringentia referuntur, damnanda.

§ LXXXVII. Gonnorrhoea, ut Brassavolus dicit non facit pustulas, neque Bubones, si sola est, & Petronius affirmat, quod Gonorrhoea se ipsan sanet, & si his remediis non cedit, sibi ipsi committen da, aliisque remediis non impedienda, si modo ma

terie

teries flava adſit. Illis quibus Eſchara lubet, in emiſſariis, ubi in loco horum ſemiputridorum ſoluta eſt cohæſio, conſtrictionem faciunt, excitantque usquè ad eorum finem; ſub eſchara enim emiſſaria putreſcunt, quamvis putarunt, quod emiſſariorum orificia in escharam abirent, ſed haec manent, ergo putridum ibi foveri debet, & oriri fiſtulae.

CURATIO INTERNA.

§ LXXXVIII. Poſt ablutionem, deterſionem, balneum venimus ad interiora; credendum enim ex intellecta Naturae poteſtate, quod Creator non fecerit rem venenatam, quin aliud è contrario hanc deſtruens creſcit. Vipera veneno in veſiculis ſuis repoſito utitur alimento, & ſi homo ejus unam unciam, ut coram DUCE FLORENTINO factum eſt, ſumit, innoxium exit, aperiatur verò vena hominis, infundaturque hoc venenum, ingentia excitabit tormina, mortemque inducet: ſic in corporibus Phyſica debet eſſe diſpoſitio.

§ LXXXIX. Multi Mercurium, Sarſaparillam, Radicem Chinæ, Lignum Guajacum, Colubrinum pro antidoto habent in Lue Venerea, ſed quia ut diluentia agunt, corpus reddunt hydropicum. Si directè poteſtati venereæ antidotum haberemus, inventori ſuo quod aſſignatur MYTRIDATI, omnia alia remedia in hunc usque diem cognita merito eſſent rejicienda, ſed dolendum, quod illud cum inventore ſuo ad Campos Eliſeos migravit; nam ſi illud eò non migraſſet, vel in Aſiaticis, Africanis, Europæis ſcriptis eluceret, ſed in iis nil reperitur.

§ XC. His ergo ita poſitis quid faciendum? ſola purgantia bene faciunt, cui jam olim ſententias Antiqui adſcripſere ſuas. Purgans eſt, quod habet certum effectum per alvum, ergo talia debent eligi, quæ deorſum rectà ducunt, ut hydragoga, quæ ſi corpori ſano

dentur, Sanguinem putrefaciendo in tenuem materiam convertunt, hinc si non deorsum agunt, summos excitant dolores in intestinis, aut creant sudores copiosos, quod bonum, sed si sudor non sequitur, & dolores intestinorum fiant, non tutum: detur homini per 12 dies parva quantitas Scammonii inter cibos, mox è vita egressorum augebit numerum; hinc hydragogum sanguinem bonum dissolvit in aquam, & sic fluida putrescunt, convertunturque in liquamen putridum.

§ XCI. Agaricus, Cassia, Jalappa, quae omnium maxime calore non incitato Sanguinem convertunt in aquam. Hinc Manna cum Cremore Tartari, vel Succo Limonum, Mechoacanna, Senna Alexandrina, Scammonio, ejusque Succo, & Resina è racidibus, Turbith in purgando utuntur. Mercurium hic non adfero, vel granum injicere nolo, si alia media possum adhibere, nam SYDENHAMUS & ego ipse advertimus mercurialia quid habere, quod tristissima post se relinquit vestigia. Antiqui medici dixere te artem ità addiscere debere, ut quod hodie praescripseris, hujus te post 10 annos non poeniteat. Extractum Catholicum & Panchymagogum est inter haec certissimum remedium, si prudenter adhibeatur. Electuarium Phlegmagogum dictum huc quoque refertur. Lege FR. DE LE BOË SYLVIUM. Pilulae Cochiae majores, quae tamen ob Aloën & Colocyntid. non admodum commendabiles. Effectus horum Physicus est, ut crassa solvant, Sanguinem in aquam convertant, attenuent, viscidum ejus promoveant, ut facilius fluat: si homines haec assumere nequeunt, nam quibusdam vomitum & convulsiones excitant, alia, quae tamen idem faciunt, substituenda, de quibus legi meretur COCKBURN. Ponimus ergo, quod homo sit fortis, sive senex, sive puer, nam à 10 usque ad 13 annos vidi pueros commercium venereum instituisse, dummodo fortis sit; nam ad vires,

acta-

ætatem, complexiones, Medici semper respiciant, Sumatur ergo.

R. Ref. Jalapp. Gr. VII.
Sacch. cand. Gr. III.
Scammon. Gr. VI.
Antim. diaphor. Gr. IV.
M. & F. cum Balsamo peruv. Pil. V. pro dosi.

Accidit alioquin, ut Resina Jalapp. in calido corpore in globulum convoluta egeratur absque ulla operatione, praesertim si homo non habeat sufficientem bilem ad hanc resolvendam, cum stibio diaphoretico conteritur, quod semper lenem habet vim ad vomitum, hinc stimulando hocce acuit purgans. Haesitabam prius, formulasne annecterem an non, sed quia animadverti, quod Medici Tirones sibi majorem fingerent difficultatem, quam revera est, in animum induxi, formulas quasdam adjicere. Hydragoga tenacitati resistunt, & in quorum corporum habitu plus dominatur acidum, in illis eò citius loca destinata transeunt, sed si corpora habes, in quibus id non praestant, quod deberent, semifossilia sunt adhibenda, ut Mercurius, vel pilulae ex prioribus traditae, nunquam vidi fefellisse, quo minus purgassent; attendendum ergo ut tempore matutino dentur aegro.

R. Pilul. Cochiae maj. Dr. I.
F. Pil. pro una Dosi.
Hoc nunquam fallit.

§ XCII. Sydenhamus affirmat, quod si fallere vidisset, hoc seq. nunquam, sed attende ne plethoricis adhibeas, nam ingredientia in his pilulis sanguinem magis excitant, sed pituitosis tutò adhibentur.

R. Extract. Cathol. Gr. xv.
F. Pilul. N. v. pro una dosi.

Si verò delicatus est homo, porrige sequentia, nempe.

R. Sacch. cand. Gr. II.
Scammon. Gr. VI.
Trochisc. Alhand. Gr. II.
Terebinth. Gr. I.
M. F. Pil. III.

Scammonium cum saccharo teri debet subtilissime, quæ & Juveni conveniunt; si verò paulo debilis est æger, da ei mediam partem, atque sic procedendum usque ad integram dosin, ut tempus & ægri status requirunt, sed erit semper meliûs, ut non una dosi sed repetitis vicibus fatigetur æger, & ne nauseam toties repetendo accipiat, sumantur sub forma pulveris sequentis loco prædictarum pilularum, ut cum potu Caffeé commixtus assumi queat, vel in oblato involutus cum liquore deglutiatur:

R. Resin. Jalapp. Gr. v.
Sacch. cand. Gr. II.
Scammon. Gr. IV.
Stibii diaph. Gr. x.

Conterantur in mortario vitreo quam optimè, & dentur usui, pulvis hic nunquam fallit, & duplo citius agit quam pilulæ. Vel

R. Rad. Jalapp.
Mechoacan. ãã Gr. xv.
Sacch. cand. Gr. IV.
M. & F. Pulv.

Vel

Vel R. Rad. Jalapp. Dr. I.
Sacch. Gr. IV.
F. Pulv. pro una dosi.

Si radix jalappæ recens, fortiter purgat; ergo Medicus eam bene cognoscat, possumus etiam pro varietate bolum accipere.

R. Pulp. Cassiæ recent. Dr. S.
Mannæ Dr. II.
Scammon. Gr. VII.

Misce fiat Bolus, in oblato porrigatur, vel.

R. Resin. Jalapp. Gr. V.
Scammon. Gr. VI.
Vitell. ovi. Gr. III.
F. Bolus.

Vitellum ovi est menstruum, quo nullum cognoscimus melius, hoc in aquam solvit omnia gummata, olea, balsama, si cum hoc ista terantur; hinc hæ formulæ in infantibus commendatissimæ.

R. Rad. Jalapp. Dr. I.
Terebinthin. Gr. VI.
F. pro pauperib. dosis.
Modo radix sit bona.

R. Extr. Cathol. Gr. XVI.
Balſ. Peruv. Gr. IV.
M.

Sed à multis repudiantur pilulæ, alii à pulvere abhorrent, ergo sit potus.

R. Rad. Jalapp. Scr. II. S.
Sacch. cand. Gr. V.
M. F. Pulv. tenuissimus.

In

In mortario vitreo affundatur Dr. I. aquæ, sic fiat con-tritus, semper effundendo & affundendo donec ampliu non lactescat, adde Syrup. Rosarum Dr. IV. Fia Haustus unus, sic in semi hora purgat.

R. Rad. Jalapp. Gr. x.
Sacch. Gr. II.

Contere cum aqua ut ante, modò fiat Emulsio, si dari potest infantibus. Si infantes sic sumere nolint, detur in Chocolada.

R. Scammon. opt. Gr. x.
Sacchari Gr. II.

Contere & affunde aquæ Dr. II. & sic ter semper Dr. II. aquæ affundendo & effundendo, donec fæces crudiores remaneant, & sic in sex Drachmis aquæ habebis totam vim, adde Syr. Rosar. pallidarum Dr. II; soleo oleum Cinnam. Gt. I. in conterendo admiscere.

R. Agarici non trochiscat.
Rad. Jalapp. ãã Dr. S.
Trochisc. Alhand. Gr. III.
Sacch. cand. Gr. V.

F. pulvis, qui cum aqua diu conteratur, ut sint liquoris Unc. III. cum Syrup. de Spina Cervin. F. Potus, qui robustis datur.

R. Agaric. Dr. II.
Scrophular. vel.
Fol. nodos. M. I.
Fol. Senn. Dr. VI.
Resin. Jalapp. Gr. I.
Sal. Prunell. Dr. II.
Syr. Rosar. Unc. II.

Fiat ex sufficienti aqua decoctum, de quo sumat omni

hi quadrante horæ unc. 1, donec purgetur NB. folia Sennæ quisque ferre non poteſt, chirurgus itaque invenit, ut cum Scrophularia ejus odor perturbetur.

R. Mannæ Unc. S.
Mechoacan. Dr. II.
Turbit. Gummoſ. Dr. S.
Sal. Prunell. Dr. I.
Aq. Appropriat. Unc. III.

F. decoctum vel potius infuſum ſpatio mediæ horæ, & ſumatur omni quadrante horæ unc. I., in hoc decocto Mechoacanna & Turbit ſunt reſinoſa, quare non daretur, niſi ſal Prunellæ adeſſet, & Manna admiſceretur, quæ boni ſaporis eſt. Si Nobiles tractetis, uno die dentur Pilulæ, altero Bolus, & ſic Medicus non vilipenditur. Multi vero, quibus ſubtiliorem Creator finxit ſpiritum, in ſyncopen & ataxiam incidêre, ergo ſi talis caſus occurrat, multum proderit gulæ palatoque parcere, & loco illorum Enemata, Linimentaque externa applicare abdomini, quia omne malum in inferioribus hæret. Mendacia in hoc caſu facile condonantur, ſi ægrotis ea, quæ applicamus, perſuadeamus eſſè balſamica, quorum vi ſanguis ſolvitur & purgatur.

R. Reſin Jalapp.
Mechoacann.
Fol. Senn. ãã. Dr. II.
Sal. Polychreſt. Dr. I.

Cum aqua per ſemi horam coquantur, exprime per pannum.

R. Hujus decocti Unc. VII.
Syrup. Roſar. Unc. II.
M. F. Clyſma.

Si

Si hoc Clysma rite applicetur, alvum movebit, sic ut in prioribus; hoc verò pro illis qui adhuc fortes, debilibus verò conveniat melius Seq.

R. Electuar Phlegmagog. Sylvii Unc. I.
Syrup. Rosar. Unc. II.
Aq. puræ. Unc. VI.
M. F. Clysma.

Quod mane alvo jam deposita (hoc bene inculca, applicandum, æger tunc per quadrantem horæ quiescere & sedere debet: constitit per Clysmata lentius fiere posse, quod cæteroquin per Pharmaca citius fieri potuit; tamen, quia requiritur necessitate urgente, omnia dixi. Clysmata injiciantur vacuis intestinis, quoniam alias, si plena sint, ad fæcum tantum excretionem se accingant, cum tamen totus scopus sit virtute sua sanguinem purgare, post pastum non detur, quia tunc omnes venæ nimis resistunt, retineantur tamdiu in corpore quam possibile, hæc tamdiu repetenda, donec virus venereum expulsum esse constat. Ultima methodus eadem ratione purgandi per Linimenta viribus catharcticis imprægnata, ut ante ignem ope frictionis possint agere in sanguinem, ac si hausta essent. In Infantibus vobis commendo unguentum Altheæ, si infantes obstructa alvo laborant, melius remedium esse non potest, sed hoc sæpe non sufficit, hinc alia invenere, ut Colocynthidem, Alhand., Arthanitæ dictum unguentum unc. I. mane denudatus infans exponitur igni, cum panno (*flenel*) diu fricatur, ut bene bibula fiat cutis, corpus autem circa umbilicum præcipuè fricatur, quod non fallit, æque purgat ac alia hausta.

R:

R. Unguent. Arthanit Dr. VI.
Martiat.
Nervin. āā unc. S.
M. in eundem usum.

§ XCIII. Pechlinus in erudito suo *de Purgantibus* libro dicit, quod eorum vis non consistat in mole corporis, nam una Dragma Hellebori Nigri aliorumque purgantium vix Granum unum purgantis virtutis habeat, cæterum esse effoetum, terrestre, nil agens. Nunc hæc purgantia oleis immixta, incocta, virtutem suam purgativam illis communicant, quæ olea in porosam corporis nostri substantiam se insinuant.

§ XCIV. Potestas omnium horum medicamentorum refertur, primo, ut solvat sanguinem, serum & partem tenacem, omniaque corporis vasa facile per vascula scilicet venosa mesenterii, vel per ejus arteriosa venire potest: hinc videtur, quod requiratur ad hoc moderamen aliquid, ne aliter agant, hoc etiam si fieret, desuescerent vasa corpus nutrire, & sic homo in Phthisin incideret. 2. Valent omnia hæc cathartica per alvum & urethram; quæ ejus vis sit specifica, nescio, nec refert, ut sciamus: quod nunc quoque ad urinam ducatur, unde potest videri, quia urinam reddunt nidorosam, & tinctam, qui biberit Sennam, sentiet stranguriam, inde remedia specifica sumpsit nemo, qui purus erat, quin sana Dysenteria & Stranguria supervenerit. 3. Hinc horum vis concurrit cum proposito Naturæ, nam in Lue Venerea per Gonorrhoeam Natura excutit venereum virus. 4. Sanat hac ratione Gonorrhoeam, si dolor, ardor, stranguria, tumor in parte Penis scrotique; tunc semper hæc purgantia valent, & quotide exhiberi debent, quamdiu materies fusca, vel rubella, viridisve permanet. Hæ regulæ nos docent, an pergendum, an non: si remittant post alternam purgationem, tunc remittenda dosis

dosis major, quando eò perventum, tum dentur purgantia, quæ vulnera quoque sanant, sanguinem tamen mutant, ut Rhabarbarina, quod optimum est, addamus Mastichen, quæ inter Balsama naturalia est optima.

R. Mastich. Dr. S.
Rhei Dr. I. S.
Terebinth. Dr. S.

F. ad ignem Pilulæ Gr. III. & æger sumat xv, superbibens vel serum lactis, vel Decoctum Prunorum, vel similis juvantis purgans.

R. Mastich. Gr. v.
Rhabar. Dr. S.
Thur. Gr. v.
Scammon. Gr. I.
M. F. Pulvis.

Ille sufficit ut in prioribus, hæc sic continuanda, & videndum, an continuet materies, an minuatur, fiatque alba, post exsiccationem etiam remanebit liquidum illud, ad quod expellendum injectiones ab aliis institutas vidi, sed nullo cum successu, quia sponte cessat.

§ XCV. Balsamorum hic non feci mentionem, quia ex Gonorrhoea simplici faciunt testes induratos. Ravius dicit, quod quidam Amstelodami his utens effecerit, ut per totum corpus virus illud venereum dispergeretur. Ego, his non adhibitis, tale symptoma non vidi.

§ XCVI. In Plethora, temperamento bilioso, si ingens ardor in membro virili, & arrectio ejus impedit curationem, tunc Refrigerantia, Demulcentia, præcipuè æstivo tempore adhibenda, ingerendo in corpus aquosam materiam; hic conducunt Flores Althææ, Rhoead.,

Rhoead., Sambuci, Verbaſci, qui ſatis laudari nequeunt, Folia Endiviæ, Lactucæ, Portulacæ, Rad. Scorzoneræ, Siſari, Tragopagi, Sem. 4. Frig. Maj., Cydon., Plantag., Papav. albi, & parva copia Abſinth.; ex his fiant Emulſiones, ſi corpus juvenile plethoricum, febrisque ſe immiſcet, urina ardet, tum refrigerantia ſummopere commendantur

R. Sem. 4. Frig. Maj. ãã. Unc. S.
Cum Aq. Papav. Rhoead. F. Emulſ. ad Unc. XVIII.
adde Lap. Prunell. Dr. I.
Syr. de Alth. Fernel. Unc. I.
M.
Bibat æger Unc. I. tota die omni bihorio.

R. Sem. Cydonior. N. II.
Papav. Albi. Dr. I.
Parietar. Dr. S.
Cum aq. Lactuc. Unc. III. F. Emulſio, Adde
Nitr. puriſſimi Dr. I.
Syr. Diacodii Unc. I.
M. pro doſi.

§ XCVII. In Luſitania, Italia, Hiſpania, hac ſola methodo utuntur, ſic purgantibus opus non habent, ſed præſcribunt ſtatim decocta, balnea externa, & ſic Natura ſanat ſponte.

§ XCVIII. Hæc jam ad Gonorrhoeam in caſu prius deſcripto, in quo certa & integra futura ſit curatio ſine ullis Symptomatibus retinendis, per multa experimenta bona fide poſſum aſſeverare. Verum ſi Gonorrhoea hæc permixta fuerit aliis, tunc hanc curationem bonam fore pernego, & ſic curæ veſtræ ſuperit omnia hæc bene diſtinguere. Hæc methodus optimorum authorum firmatur ſuffragio: BRASSAVOLUS dicit: Gonorrhoea non eſt effluxus ſeminis ſed pituitoſæ materiæ, quæ admiſſâ acri labe

venereâ ejicienda est. Ex hoc proposito naturæ conveniunt. 1. Purgantia, Clysmata, Decocta. 2. Unguenta refrigerantia: unguentorum loco viscosa evitans potius ad balnea confugio. 3. Adstringentia & roborantia, tamen caute adhibeto, postquam certus es virus venereum esse eliminatum, & sic Vobis proposui subadstringentia, ut Mastiche, Styrax Calamita & Rheum. 4. Si his non cedat, oritur sæpe Lues Venerea, ergo Ligno Guajaco utendum.

§ XCIX. Supra laudatus LEONARDUS BRASSAVOLUS dicit, curatio fit, *Vid. Aphrod. pag.* 680. *& seq.* 1. Lavando virgam. 2. Fovendo illam aquâ calidâ bis de die. 3. Fovendo testes multis diebus vino penetrante, ego his non contentus Spiritum Matricalem cum Balneo adhibui. 4. Balneo cum Rhab., Myrrh., Aloë: ego his non usus sum; si vero Terebinthina nimis cito datur, oriuntur tumores in testibus. Aloë e contrariò dissolvit, quod Rhab. adstringit, hinc Myrrha est intermedium hydragogum. 5. Injectionibus tenuissimis & lævissimis in virgam. 6. Diureticis lenibus. 7. Missione Sanguinis in corporibus fortissimis sæpenumero requisita.

§ C. BERNARDINUS TOMITANUS dicit, quod totum corpus lenientibus & adstringentibus, in iis regionibus verò ubi aër est frigidus, solâ aquâ sit curandum.

ALEXANDER TRAIANUS PETRONIUS dicit *Aphrodis. pag.* 1322. Gonorrhœam Romæ facillime curari, & detergentia, refrigerantia, laxantia solummodo huic morbo convenire. SYDENHAM affirmat, se diversas methodos accurate perspexisse, sed semper ad hanc simpliciorem recurrisse.

DE GONORRHOEA SECUNDI GENERIS.

§ CI. In hac anterior pars urethræ non tantum

tum afficitur, ſed tota Syntaxis Cryptarum, quæ in anteriore parte Penis eſt, poſt ejus curvaturam eſt turbata. In priore ſedes hærebat circiter pollicem in fine urethræ, ubi MORGAGNUS demonſtravit in ſuperiore parte eſſe Cryptam adeo magnam, ut hordei granum capiat, orificium verò ſatis exile, & ſi juxta longitudinem findas, parietes interni plurima in ſe recipiunt orificia; longè plures Lacunæ dantur ab initio usque ad finem Glandis: duæ imprimis ſunt laterales à COCKBURN deſcriptæ, tum à FERRARIO demonſtratæ. COCKBURN demonſtrare voluit, quis harum Lacûnarum exitus, Chirurgum Andreæ in auxilium aſſumens, liquidam CRYPTÆ ſcilicet MORGAGNI injecit materiam fiſtula bene ligata, quæ materia per lateralia vaſa ea inflando ſe diffudit, & ille ulterius urgens materiam per omnes canales omnium emiſſariorum reliquarum Lacunarum usque ad curvaturam penduli Penis dilatari advertit. Hoc maxime notabile, quod injecta materies pergeret usque in corpus fungoſum, ejusque ſubſtantiam celluloſam impleret. Si hic detur communicatio, facile videtis variata preſſione tranſudare per urethræ cavum, ſed ubi major cauſa reſiſtens applicatur ad orificia, neceſſario illud retrogedi cogitur in ſubſtantiam fungoſam. Pono ergo, quando ejus ſedes non hæreat in *Crypta Morgagni*, ſed in cæteris tantum ſuper hanc poſitis, tunc ſemper plus materiæ fluit, ſed lentior eſt deſtillatio, quam in præcedenti caſu.

§ CII. *Cauſa prima.* Acrimonia majoris veneni, id fit. 1. Si mulier vel conjux virum amplexa cum ardore venereo viri mentulam accipiat, longe pejus hoc fit, ac ſi ſine ardore venereo vir admittatur; quæ diſtinctio eſt magni momenti. 2. Putredo diu retenta, ſic ſummopere in ſinibus locata partes afficit. BRASSAVOLUS dicit, Mulier, quæ admiſit Virum, qui peſſima laboravit Gonorrhoea, ſi poſt hunc ſtatim alium admiſerit, illum longè pejus afficit, muliere non infecta.

Causa secunda est diuturnitas Gonorrhœæ & ejusdem similis geminatio. Si quis commercia prohibita sæpe repetat, humores suos reddit acriores, & sic facile colligendum, quod quo membrum rigidius presserit urethram, eò facilius intumescat, hinc si illo tempore accedat agitatio violenta, facile illa distribuit materiam quasi per Syringam, nam vasa eroduntur.

Causa tertia per adstringentia: nam omnis causa, quæ effluxum ex Lacunis impedit, si tabes venerea adeo acris sit, ut erodat orificia, humorque sanguinolentus exsudet, facit crustulam: si in hieme materies hæc sursum vergit, per illam circumstantiam funesta fit, si calefacientia & tincturæ adhibita fuere, faciunt incrustationes, hæcque solida & oscula arescere & fluida coagulare valent.

Causa quarta geminatio mali, si Gonorrhœa in his locis resideat, tunc nihil pejus quàm arrectio Penis, nam si urethra comprimatur, materies in cellulas venit post duplicaturam corporum fungosorum, & sic materia sursum ascendere cogitur; si jam malum per summum calorem, febrem, medicamenta, motum & Clysma, in hoc puncto sit, fit erosio usque in fungosam urethræ substantiam. Si jam videatis, erosis Cryptis, materiam ad Prostatam & caput Glandis pervenisse, non sitis ventosi in promittendo proximam curationem, & si venæ reducentes quoque Sanguinem reddant (unde materia subsanguinolenta) Luem veneream foras pulsare divinate, Natura hoc prius quidem liquido Virus expellente impediebat, sed jam ad substantiam cellulosam perventum, nec MACHAON retro pellet, quin fiat Lues Venerea.

DIAGNOSIS.

§CIII. Si quator causæ modò recensitæ in Gonorrhœa primi Generis adsint, tunc suspicor Gonorrhœam secundi generis natam esse. 2. In Tabe fluente, si per-

pervenerit ad summam atque mirabilem copiam. 3. Si ex loco altiori presso materia effluit. Memini me supra (§ 70.) dixisse, Diagnosin Gonorrhœæ primi generis in sola Glande hærere; sed in secunda, si versus os Pubis & ad curvum angulum æger premat, copia quoque talis exit, non potestis dubitare Secundæ Gonorrhœæ speciem adesse.

PROGNOSIS.

§ CIV. Difficilis hujus Sanatio. PETRONIUS dicit, sæpe incurabilis tota vita, quid quid contra faciatis; sed viro venereo jam longe quidem expulso, illud tantummodo liquidi erit superstes, quod subsidii instar fuit, ut virus per illud expelleretur. BRASSAVOLUS dicit; si generosissima quoque applicaveris remedia, ut Mercurium, Lign. Guajacum non curabis. Ergo promittere potestis, quod ad sacra Conjugalia in posterum se accingere possunt, sed quod liquor albus, subviscosus, paulò majori copia fluens, totus discedat, ne dicatis suadeo, nam Cryptarum, Venarum, Emissariorum corpora magis dilatata, & paralytica facta sunt, nec redintegrari possunt.

CURATIO.

§ CV. Eo modo ut in Gonorrhœa primi generis, præcipuè verò quatuor causarum Classes sunt vitandæ, nihil verò in hoc secundo genere pejus quam arrectio penis. Porrigenda itaque decocta ex Rapis, Dauco, Hordeo, Avena, Tritico, cum aqua in pultem redacta, ut tantummodo evitaretur incensio ad partes fluidas cohibendas. Æger quamvis sit debitis, tamen curabitur quoque. Error loci evitandus. Theoriæ ignari adstringentibus & corroborantibus curari posse sibi imaginantur, sed vasa degenerant, & materies adscendit. Si imprudenti ità con-

ſtio vaſa conſtringantur, nondum effluxo viro venereo, ſequitur mirabilis adſtrictio Penis; noctes enim diesque ſentiunt, ac ſi Penis manu validiſſime premeretur, & tunc materia virulenta emanare laborat. Si venenum ut in primi Generis Gonorrhœa dictum expelli poteſt, adhibeantur leniter corroborantia & adſtringentia, ſed ſumma cum prudentia atque cautela.

GONORRHOEÆ TERTIA SPECIES.

§ CVI. Quando venenum inficiens per cavitatem urethræ, ubi duo orificia lateralia *Glandularum Couperianarum Lacunarumque Morgagni* adſunt, pervenit, illa duo orificia inviolabilia ſemper ibi in cavum urethræ, ubi Penis curvatura oritur, deſinunt, per tres porro digitos verſus Proſtatam adſcendunt, & inter locum, ubi bulboſa urethræ ſubſtantia accreſcit, deſinunt, & in hæc virus ſe inſinuat. Succus, qui in his ſeparatur motu & preſſione muſculorum Acceleratorum ejicitur eo tempore, quo liquor proſtatarum Semini admiſcetur. Si nunc malum profundum ſit, oritur tumor circa Perinæum.

Gonorrhœa Secundi generis ſemper præcedit tertiam, & prima iterum Gonorrhœam ſecundi Generis. Cauſa hujus mali eſt eadem, ut antea in Gonorrhœa ſecunda deſcripſi, cum hoc tamen diſcrimine, quod in hac acriores & diuturniores ſint humores, & malum hæreat in altitudine circa os Pubis. Signa hæc Medicis Junioribus quàm maximè ſunt inculcanda, ne poſtea non accuratè inſtructi Theoria periclitantur de fama.

DIAGNOSIS.

§ CVII. *Primo* ſi difficultas circa curvaturam Penis poſt primam & ſecundam Gonorrhœam oriatur, ſi

ſi locus preſſus nihil materiæ reddat, ſi difficultas urinæ, & ejus miſſio cum moleſtia ſentiatur, ſi dolor moleſtiſſimus, & manifeſtus ad Perinæum tumor ſub Proſtata appareat, ubi ad quartam partem pollicis ad latera inteſtini recti accrevit. Plurimi parum inſtructi Medici, ſi dolorem tumoremque in hac parte advertant, ad Gonorrhœam minime pertinere ſomniant, ſed vos, ſi poſt Gonorrhœam ſecundam vidiſtis, malum ſuſpicemini eſſe profundum.

Secundo. homines in ſingulis urinæ emiſſionibus has glandulas emungunt, præcipue lotio jam emiſſo, hisque partibus preſſis materies ſequatur purulenta, ſanioſa, ichoroſa, tunc certum tertiæ Gonorrhœæ ſignum habetur. In aliis Gonorrhœæ ſpeciebus hæc materies ante lotium miſſum apparet: ſed ſi certi velitis eſſe & his dictis fidem non adhibere, accedite ad ægrum mane poſt ſommum, nullo lotio reddito, ſic facile experimentum Gonorrhœæ primæ & ſecundæ habetis, in prima ſcilicet ſpecie ex ſola glande, in ſecunda vero, ſi verſus Os pubis & curvum angulum prematur, materies venerea exit. Si ante curvaturam Penis accurate materies ibi hærens exprimatur, tunc autem non ad latera Penis, ſed ſtatim ad Perinæum applicentur digiti, & ibi quidem ad latera, ubi tumores exiſtunt, prematur locus, ſi tunc alienus exſtillet humor, putate me vera vobis prædixiſſe de Gonorrhœa tertia.

Tertium Signum eſt diverſitas materiæ cum Gonorrhœa prima & ſecunda producta, hæc ad *Lacunas Couperianas* ſemper plus cocta & corrupta eſt.

Quarto. inſanabilitas: nam materia extra urethram hærens purgantibus non obedit, ut in aliis Gonorhœæ ſpeciebus.

PROGNOSIS.

§ CVIII. Glandulæ hæ, quæ magnitudinem ſemi articuli digiti adæquent, ad muſculorum accelerato-

rum compressionem in sua substantia integra comprimuntur, & consumuntur; hinc materia fit putrida, quæ difficulter exprimi potest, & quod præcipuum est in hoc malo tædiosum, materia putrida in infimo glandularum loco hæret, acceditque, quod erosa vasa jam sint angustiora.

2. Exesio membranulæ glandulam ambientis, nam membrana cellulosa exesa, quæ hanc ambit membranulam glandulæ, illa glandularum denudatur, & fit tenuior membranula cellulosa scroti, etiamsi non appareat in viris ob copiam olei in cellulis ejus, attamen est vera membrana; si ulcus jam huc perveniat, tot facit gyros & labyrinthos, ut nunquam sanari possit: quando sanies exit è scroto, tunc tunica ejus cellulosa ita evanescit, ut scrotum nihil omnino esse videatur.

3. Ulcus fit in membrana adiposa in perinæo; nam Glandulæ non in urethra hærent, sed extra eam, ergo ulcera in perinæum abeunt, membrana jam tenuior facta materies nunc huc nunc illuc serpit, & sic oritur longè alia species Gonorrhœæ.

4. Dispersio mali per totum panniculum adiposum.

5. Ulcus in perinæo curatu difficillimum, quia *Lacuna Morgagni* nihil distillat, quoniam exesa est, hinc ambages & sinus hic oriuntur & tandem successive quoque tumores.

6. Si nunc urethram relinquens ad perinæum, musculos, prostatam, femora proserpit, tempus fere conclamatum.

§ CIX. Studioso nascitur Gonorrhœa, applicat ipse ignarus remedia non sufficientia, morbus fit pejor, accipit secundam & tertiam Gonorrhœam, consulit multos, sed nemo scivit qualis sit morbus, vocatus quoque Chirurgus insipida manu plus damni intulit quam boni, hinc omnia recensita mala in hoc homine orta sunt.

CURATIO.

§ CX. Primò prodest quam maxime Prophylaxis; hoc est præcautio, ne ex tertia oriatur quarta, & sic tota curatio est dirigenda: nam si tertiam præcaveatis, quartam non habetis curandam, si vero tale malum jam sit factum, requiritur curatio secundæ Gonorrhœæ. 2. Instituatur sæpe moderatissima glandularum pressio, ut caveatur, ne materia contenta stet in his locis. Æger non sedeat erecto corpore, sed decumbat dorso, & per mediam horam comprimat quam mollissime, situque corporis non urgeat ultima loca. 3. Si, his irrito institutis, humor augetur, fomenta & unguenta, quibus externa sollicitamus, adhibenda. Si adhuc obstinate perseverat materia, tum tentanda formatio abscessus extrorsum versus cutim in perinæo, & hac ratione, dum abscindere partes non possumus, per urethram quoque ire nequit, maturemus glandulas, & abscessu facto ocyus pertundamus loca lanceolâ chirurgicâ, & sic externè curemus, præterea etiam, ne virus se dispergat in latus, necesse erit glandulas formare in abscessus, & aperire consumptas. Ergo adhibeantur Ceparum bulbi, quos repone in Testam figulinam, combure in cineres, & hos superimpone partibus affectis panno aliquo circumligato, hoc enim acceleratissimum ad pinguedinem in materiam purulentam mutandam remedium: vel

R. Bulb. Cepar. Unc. 1.
Farin. Aven. Dr. 1. S.
Butyr. rec. insulf. Unc. 1.

Hæc cum pauxillo lactis in pultem redacta parti in perinæo, ubi tumores sunt, applicanda. Post adhibenda Cataplasmata Emollientia, & tam tenuia reddenda integumenta, ut partes ferè dissolvantur, V. Gr.

R. Farin. Lini vel Secalis Unc. I.
Foliorum Althææ. M. I. S.
Melilot. M. I.
Florum Althææ M. II.
Olei Lini Unc. I.

Coque in lacte, ut fiat consistentia; cum hoc faciamus resistentiam minorem, ut materies maturata non cogatur ire introrsum per Panniculum adiposum minus resistentem, donec tumor mucronatus adsit, quem emollimus, sed cavete, ne frigus accedat. Si materiam prostatæ purulentam adesse sentimus, pressis lateribus, & digito in anum immisso extrorsum pellimus abscessus. Si locus hic perfossus est, & materia idoneâ exiit copiâ, locus depurari debet. Egregie tunc convenit digestivum ex Aloë, Terebinthina & Vitello ovi, quod permixtum applicetur, per fortia enim remedia hoc malum urgeri non debet. Si exsudat materia, & dolor satis vehemens remanet, tunc ulceratio magis magisque promoveri debet, & sic non amplius est Gonorrhœa, sed abscessus arte factus. Hic vobis incumbit, ut non per urethram injiciatis, sed ad locum, ubi dolor & tumor, lenissima applicetis remedia emollientissima, suppuretis, & lanceola incidatis, versus abdomen & anum premas, ut Sinus appareat, jam habetis fistulam generatam, quæ in Lue Venerea secedit, & tunc de sede affecta estis a posteriori certi. Omnes partes tabe inquinatas clue digestivo & abstergente in *Materia Medica sect.* 207. descripto, hoc optimum, quod fieri potest, est medicamen, sed cavendum, ne per illud foramen jam factum impediatur excretio materiæ.

§ CXI. Internè aloëtica adhibenda. Si latera flocculenta vides, tunc adhibe unguentum ægyptiacum, in hoc enim basis ærugo, quod escharam inducit, & sic per tempus continuandum, donec semi mortui flocci & gangrænosa labia depurata sint; dein minuimus pressionem,

em, & hypercatharsin. Si bonum pus succedat, tunc abum venereum abest, & sic extrorsum fit curatio: ntequam vero cicatrix obducatur, pus naturale, funium non gangrænosum, papillosas excrescentias venire fas est. Adhiberi tunc potest.

R. Unguent Basilic. Unc. I.
Merc. Præcipitat. Alb. bene pp. Dr. II.
M.

cum hoc leniter inungimus Gangrænosa latera, hoc consumit cum levi tentigine, tum observamus an pus bonum, fundusque sit purus, si non mucosi flocculenti, sed in carnata rubraque incipiant fieri latera, pergetis eadem ratione: huic usui quoque inservire potest sequens unguentum,

R. Unguent. Aurei Unc. I.
Merc. Præcipit. Alb. Dr. II.
M.

Hoc facit, ut partes maneant flaccidissimæ. Jam in eo quæstio versatur, an Medicus, his rite peractis, locum claudere possit, an non. Poterit propter eventum dubium sibi associare alium peritum artis Magistrum. Sic audeo claudere ex natura apparente, lateribus, & fundo; scilicet si pus naturale & bene coctum sit, & nullibi Grangrænæ indicia remaneant. Solum unguentum aureum carnem interdum nimis extuberare facit, tunc adhibete digestivum; si hoc nondum valet, applicate Cerussam. Si his factis apparent laterales sinus, ex quibus, quantum attingere potes, suppuraveris. Ptyalysmum institue, si potes, ubi prostatæ, Vesicæ collum, musculi, Perinæum, intestinum rectum, fistulas habent; nam fistulas ibi aperire prohibitum est; ut ibi soluta exeant, locum tene flaccidissimum, impediendo ne coëat, & Salivationem urge.

QUAR-

QUARTA SPECIES GONORRHOEÆ.

§ CXII. Si tabum venereum ad oſcula Proſtatæ diſtincta & trium emiſſariorum pervenerit, ubi urethra eſt omnium debiliſſima & anguſtiſſima, oritur Gonorrhœa Quarta, quam vidi & dolui. Oritur ergo imprimis impedimentum urinæ; ſic vidi hominem, qui intra 24. horas ſtetit, terramque continuò calcavit, quia urinam reddere non potuit: huic ſtatim dixi, ibi Carunculam hærere, quam ſi cathetere pertundere voluiſſes, maxima ſecuta fuiſſet hæmorrhagia. Ergo hic longè alia inſtituenda tragædia, nam hanc niſi pertuſo perinæo curabis nunquam.

§ CXIII. *Cauſa prima* hujus mali eſt, quod tabum venereum hæc oſcula afficiat, & cum hæc 12. orificia proſtatarum ſuccum unctuoſum ſtillent, ſtatim, his clauſis, vitium perſentitur. LITTRIUS obſervat, quod hæ 12. Cellulæ ſint diſtinctæ, & una membrana circumdatæ, hæ omnes unum habent emiſſarium, per quod intrans mediam proſtatæ ſubſtantiam perforat, & ſic Penis tranſit montem, clauditque urethram.

Secunda cauſa eſt Gonorrhœa tertia, ubi per declivitatem Penis guttulæ materiæ morboſæ huc veniunt, hinc omnis cauſa, quæ efficit, ut Gonorrhœa prima, vel ſecunda, vel tertia, retrogrediatur, facit hanc, quam memini, oriri, ſed ſemper poſt alias male curatas, & ſi poſt tertiam Saltationes, Equitationes, Potationes inſtituantur, tunc certè hoc malum ſequitur.

§ CXIV. *Effectus*: quando Proſtatæ glandulæ tumere incipiunt, urethra comprimitur, & ſic illarum ſubſtantia fit molliſſima & pulpoſa, ſubpinguis, plena putridâ materià, hinc oritur infectio peſſima. 1. Ob ſitum declivem. 2. Ob difficillimam materiæ ſuppurationem, & ſuppuratæ excretionem: nam materia hic non in urethram fluit, urethræ quoque cavitas ad Proſtatæ emiſſariorumque oſcula eſt anguſtiſſima; ſub-

ſtantia fungoſa huc verſus applicatur, & partes fiunt laxæ, Proſtatæ enim corpora tantum afficiuntur, quæ ambiuntur celluloſa, & pinguedinoſa membrana, unde, hac eroſa, oriuntur ſinus, ambages, & fiſtulæ.

§ CXV. *Effectus particularis* eſt exeſio in ſaccum cavum putridum, quæ per oſtiola in ſaccum cavum ſe inſinuat, ergo in locum, ubi Proſtata accreſcit, & in urethram usque penetrat; hinc ſummus fit ardor, dolor Iſchuria, ferè perpetua, Urinæ retentio: ex his tranſit ulcus in Perinæum. Hæc autem omnia tertiæ Gonorrhœæ cum quarta ſunt communia, ſed hoc habet ſingulare, quod in Perinæo ulcera facta hæreant in urethra, & ſi hæc eroſa eſt, ſtagnat urina. Sic lotium, hac parte eroſa, cogitur ſibi quærere aliam viam, ut ipſe vidi, per ſcrotum puta itemque rectum inteſtinum. Vocatus ad Juvenem antea à tribus Medicis tractatum, vidi ea, quæ dixi. Et ſic oriuntur peſſima ulcera. Horrendiſſimum verò eſt, & vix ſine madidis oculis conſpiciendum, malum, ſi materia hæc ſe inſinuat in illa tria orificia Semini exitum præbendo dicata, quæ in urethræ cavum patent, & hoc penetrat usque in Veſiculas Seminales, quod nulla arte curari poteſt.

DIAGNOSIS.

§ CXVI. Ex effectis deducenda, imprimis ſi preſſa materia verſus urethram deſudat, & ſi fœtor ſummus adeſt cum Stranguria. Gonorrhœa quarta eſt ultima in hiſtoria Gonorrhœæ, quare priusquam me ad ejus curam accingam, partium, quas occupat, tradam deſcriptionem.

§ CXVII. Urethra binis conſtat membranis, & corpore cavernoſo his interpoſito, quæ membranæ in proſtata adeo duræ, albæ & tenſæ ſunt, ut vix ſeparari posſint, & pro una fere membrana haberi debeant, WINSLOUW *No.* 531., ad bulbum vero in duas finditur,

tur, corpore cavernoso intermedio separatas. Collo vesicæ in mare sphincter arctè interponitur, mox, amisso musculo, vesicæ tunica interior exit sola, glandulis mucosis instructa, mucilaginosa, quæ gracilescens paululum adscendit, & tuber glandulosum transgressa cingitur prostatâ; hanc in viris satis magnam esse, ut urethræ & hujus substantiæ respondeat, omnibus Anatomicis, qui Sectionibus interfuerunt, constat. In his verò partibus urethra non, ut in reliquis, libere decurrit, sed quasi per montem ad sesqui pollicis fere longitudinem, donec ad prostatam perveniat. Prostatæ a multis Anatomicis ceu duæ Glandulæ sunt propositæ, quas tamen antiquissimus Auctor HEROPHILUS, aliique, præterea etiam Recentiores, unicum tantum corpus jure merito appellarunt, in 12 distinctas dividuntur partes, ex singulis unum formant emissarium, ad eundem locum duo orificia extrema hiantia duarum fistularum ex binis Vesiculis Seminalibus per fungosam substantiam procedunt, quæ una adhuc ex duabus fistulis, simul ut observat MORGAGNUS *Adv. Anat.* IV. *Anim.* III. prodit. Super hæc in Viris adhuc 15. alia continet orificia, quæ setam porcinam inter se admittunt, & si vesiculæ premantur, per hæc semen exit. Hic ille locus periculosissimus & sedes Gonorrhœæ quartæ; nam materies virulenta, si per hæc loca transire potest, hos occupat 15 canales cum 12 istis orificiis prostatæ, & binis, vel si mavis tribus, Vesicularum seminalium.

Causa hinc semper Gonorrhœa tertia prægressa & quartæ quasi basis dici potest. Si vero ad laterales Glandulas, quæ parant mucum lubricantem, & per fistulas, ubi anfractuosa curvitas sub osse Pubis est, emittant, liquor ille quacunque de causa retrocedit, tunc Gonorrhœa quarti generis oritur.

§ CXVIII. Experientia docet omnia emissaria Lacunarum vesicularium in urethra inter se communicare; nam per injectionem compertum est, quod liquor

in cryptam perfusus omnia transierit: si nunc ad prostatam venit, quarta oritur Gonorrhœa, quæ plerumque originem suam ducit, si perversa methodo prima, secunda & tertia curantur escharam inducendo. Multi Chirurgi Salia, Mercurialia, Vitriolata præscribunt, ut in pertinaci Gonorrhœa injiciantur, hoc si factum fuerit, malum venereum assurgere cogitur, & sic inflammationem procreat. Si hac methodo curantur, Stranguriam inducunt, ut nec guttula urinæ procedat, Vesica interim manente plenissima, hæc, si in tali statu per 24 horas perseveret, fit Paralytica, vel si succedat, rumpitur aliquid, & sic fluviatim prorumpit urina.

§ CXIX. R. DE GRAAF & post eum RUISCHIUS optime literis demonstarunt, quod Prostata sit congeries 12 membranosarum ampullarum, quæ non habent commercium inter se, quia quælibet quasi propria membrana, sed totidem distinctis notabilibus emissariis hiant ita in urethræ cavum, ut undique cingant exitum illum vesicularum. Arterias recipit innumerabiles, & plures glandulas liquidum blandum, pingue, candidum, copiosum, fundentes, quod & balsamicum vocari potest, ne prostata asperitate afficiatur, & ut semen crassius ex vesiculis proveniens diluatur. LEAL LEALIS dicit, hoc esse nutrientissimum masculini Seminis pabulum in Elementis vivificis. Singulæ ampullæ confectum liquorem in destinatis locis in urethram ponunt. Duodecim hæ aperturæ ad tres illas Vesicularum Seminalium sic apponuntur, ut nulla gutta seorsim venire possit ex illis tribus, quin ex illis 12 veniat simul; si nunc miasma venereum unam fistularum earum acceperit, tunc una ampulla ulcus fistulosum glandulosum habebit, si omnes, tunc omnes tali fistula afficiuntur, & si ad unam illarum, quæ ad vesiculas tendit, pervenerit malum, supra urethram assurgit. MORGAGNUS etiam aperte demonstravit, quod si in unam aperturam

ram

ram Vesicularum Seminalium miasma ingressum fuerit, facillime in vesiculas seminales ipsas assurgit, quæ iterum cum vasis deferentibus respondent; facile ergo malum hic oriri, & in testes, Epididymes transire posse, quisque perspiciat. Si nunc hic loci natum fuerit malum, tunc situs declivis efficit, ut curatio evadat difficillima, si in Glandulis Couperianis, tunc tota pars anterior urethræ afficitur.

PROGNOSIS.

§ CXX. Hæc Gonorrhœæ species curari non potest nisi sectione Chirurgica, & ut fiat larga apertura totum ulcus est aperiendum, apertum tamdiu tenetur, donec pus bonum, maturum, perfectum appareat.

§ CXXI. In Gonorrhœa prima materia venerea loca, per quæ transit, inflammat, excoriat, in dolores abire efficit, exulcerat; hinc, quam difficilis cura, nemo non videt. Locum Glandulosum corruptum purgare fit per arterias, in quibus hoc virus est, vi quadam bonos humores projicere, & materiam virulentam ita exprimere, ut causa possit ablui, & cum impetu prorumpere, & excuti queat. Medicus ergo naturam tantum juvat in abluendo & disponendo loca, ut non resistant purgationi miasmatis. Si malum circa Prostatam & Vesiculas Seminales, tunc mercurialia salina non conducunt, non enim penetrant, & Urethra concresceret.

§ CXXII. Urethra ad Prostatam omnium tenuissima, nullus enim hic loci eam ambit musculus, nulla magna arteriarum structura, sola tantum membrana cellulosa, quæ totam prostatæ molem circumiens aliis partibus se alligat; cum jam nullæ partes tam difficiles reperiantur, quæ purgari possunt, quam membrana cellulosa, patet, qualis sequatur curatio. Si nunc fistulæ fiunt sinuosæ, incurabiles sunt, & sinus membranæ cellulosæ assiduo inflammantur, suppura-

rantur, donec totaliter ſint corruptæ. Si per emiſſaria Proſtata virus deponat venereum, eſt aliquod ſignum Sanitatis.

§ CXXIII. Vidi, ſed doleo, in hac ſpecie longe triſtiora, quam quæ Gallicus ille author Pedemontanus narrat VERCELLONUS. Vidi Membranam celluloſam in tabem corruptam fuiſſe putridam, & ad inteſtinum rectum penetraſſe, imò horrendum dictu, quod ſtercus per latera ſcroti exiverit; Veſicam urinariam vidi exeſam, ut perinæum continuò exſtillaret lotium. Quid hic remedii applicandum? nihil: nam corrigere nefas; victus autem & motus præſcribendus, qui teneat loca aperta, donec pus evadat bonum, ac album. Suppuratione utitur Natura.

§ CXXIV. Si fiſtulæ fiunt, Salivatio nihil efficit, niſi fiſtularum emiſſario detur exitus; decocta hic reddunt Curam Palliativam; nam quamdiu iisdem utantur ægri, nil quaſi mali ſentiunt, ſi verò per longi temporis uſum abhorrent, negliguntque, fomes redit, incendit, urit. Malum venereum hujus eſt naturæ, ut ſanitas nullum tale cogitet antidotum, quod maſſam ſpirituoſam ab hoc malo teterrimo curare poſſit. Prognoſis idcirco non valet, ſi curare non poſſimus, ſi viæ non manent apertæ, Natura ſola curat, ſed è contra malum quotidie fit deterius.

CURATIO.

§ CXXV. Si in Lue Venerea os Tibiæ infectum, tophoſum & exoſtoſis redditur, tunc prudens Chirurgus plagam largam ad os usque infligit, ulcus locumque, donec pus appareat bonum, non claudit; nam ſcit, quod Natura concurrat, & locum ſola perfectè ſanet. Si verò hoc non facit, in pejus vergit malum. Inciſio ergo, ubi fieri poteſt, extrinſecus optime conſulitur Natura, uti in Archiatro magno alicujus Principis expertus ſum, dum conſi-

 lium

lium à me petebatur: nam loca illa externa, ubi crustula apparebat, incidi suasi, unde maximum illi levamen, dum interim loca interna, quæ incisioni accessum denegarunt, infecta permansere. Per caustica tentare curam nefarium; vasa enim non dilatantur, sed constringuntur potius, quod tamen ex antecedentibus noxium esse probatum est. Simulac in quarta Gonorrhœa videtur urgere periculum, superest, ut præscribatur Diæta.

§ CXXVI. Fugiantur pinguia. Adhibeantur Decocta ex pauco pane cum uvis corinthiacis electis, item juscula cum paucissima carne præparata, ut & Endivia, Lactuca, Acetosa cum pauxillo sale contra putredinem, & aceto; acetum enim habet spiritus concentricos cum sale. Balnea leviuscula laxantia & demulcentia, paucis salinis admixtis, debilitant quoque putridum. Postquam sic corpus dispositum est ad curationem, Salivatio adhibeatur per Mercurium.

§ CXXVII. Si tabes venerea pinguedinem in membrana cellulosa vertit in putredinem, liber vesicæ & intestini meatus, & ductus Penis, obstruitur, si nunc malum prostatæ quoque ascendat sursum, quanta mala. VERCELLONUS optime demonstravit virus ad montem Veneris usque pervenisse; hinc unusquisque facile perspicit, quam tædiosa curatio sit in Lue Venerea, & verissimi hujus argumenti Ego sim Author, quod, si miasma in tali infecto individuo non exstirpetur, & natura sua non excidatur, tantum inane erit; si verò per exquisitas Chirurgorum manus, factâ aperturâ, puri egressus detur, pinguedinosæ sic cryptæ ab obstruente illa materia liberentur, curationis spem affulgere contendo.

§ CXXVIII. Lues Venerea est corporea cuti ut spiculum intra corpus adactum affigens; si nunc per sinus repat, & Tu non per Decocta, Balnea, Mercurialia corpus sic reddideris laxum, & ut ita dicam merè aquosum, ut omne putridum resolutum exire coga-

gatur, Tu ſalutis reſtaurator jure dici non poteris: etenim ſi minima particula reſtiterit, damnum reddit eo violentius, & Te contemnunt miſeri.

§ CXXIX. Macilentus ideo præſcribendus victus, oleoſa tamen externè applicanda, Emplaſtra, Unguentaque. Interné convenit Lignum Guajacum, nam in hoc tabo unum tantum ſupereſt, ut loca retineantur aquoſa & meabilia. Si corpora ſic ſint reddita laxiſſima, & meatus fuerint aperti, tum reſolvendi ſunt tumores, ut maximè fiant aquoſi, & hoc ſit per ptyalismum; per hunc enim olea ſic mutantur, ut abeant & exeant in ſpeciem aquæ. Si obeſi ſalivationem pati coguntur, eorum habitus evadit pene cadaveroſus. Ex Chemia enim conſtat, quod, ſi ex oleoſis exiret volatile, fiant putrida; ſi nunc vis ægri perferre poteſt, in vado ſunt ægri; ſi vero vires vitales ſuccumbant, pereant. Idem illi experiuntur fatum, quorum oſſa ſunt infecta; in iis enim putridæ materiæ exitus negatur. Vir quidam clarus meæ curæ ſe ſubjecit, cui totum ſcrotum in putridum quaſi abiit, & malum ex quarta ſpecie erat natum in membrana celluloſa. Res profecto videbatur periculoſiſſima, nam à multis præſtantibus Medicis relictus fuit, ſed cum uterer experta Chirurgi manu in fiſtulis & ſinibus, ubi Lanceola exitum fecit, ſanatus abhinc diſceſſit, nam medicamentis poſtea tractatus eſt vulgaribus: hinc ſi Secando non eſt huic malo medendum, nemo medicamentis ſanabit. Si hoc factum eſt, poſtea vitantur oleoſa, ut ſæpius monui, adhibeantur contra ſaponacea, ut Mel cum Aloe, Sapo Venetus, Spiritus Comphoratus, Theriaca, cum his, quæ inſignis ſunt virtutis, omnia loca ſunt implenda, ut natura ſeparationem eò melius & tutius perficiat, & malum exhalet. HIC EST ULTIMUS ARTIS LIMES.

§ CXXX. Quæſitum ab omni tempore, quodnam in hoc malo truculento præſtantiſſimum ſit remedium: veriſſimè confiteor, me plurimorum ſcripta perluſtratum fuiſſe, unum hoc alterum illud commendarè legi, ſed ſi verum fatear, optimum adhuc, quod ad ſuppurationem citiſſimam cum ſpe applicari poterit, eſt Vapor *Mercurii*, ſi orificia ſint aperta, vel vapor *Cinnabaris nativæ* ad *ſcr.* I. accenduntur ſuper bracteam ferream, ut fumus per infundibulum accipiatur, & ad locum infectum dirigatur, & ſic parva inducatur Eſchara, poſt applicentur aquoſa ſimiliaque, quæ eſcharam emolliunt, ſicque continuetur tamdiu, quam neceſſitas poſtulat, ſed ſummo hic judicio in diſcernendo & applicando opus eſt.

§ CXXXI. Plerique Chirurgorum, tumorem in urethra ortum ſuum habere, putant, & hunc pro carne habent, quia vident ex eodem ſtillare materiam lividam & putridam; verum hoc malum hæret in ipſa fungoſa ſubſtantia: impoſſibile enim eſt, ut hæreat in urethra, ſed ad latera potius in ductibus, quod injectiones ex aqua, melle, & ſaccharo abunde teſtantur. Carnoſum aliquid eſſe confitentur etiam Medici, at, re accuratius examinata, nil profectò aliud eſt, quam fiſtula. Vide BRUNNERUM & MISCELLANEA ERUDITORUM LIPSIENSIA.

§ CXXXII. Hinc patet quid ſit Iſchuria; nam malum quod tres vel quatuor annos poſt Gonorrhœam manet, homines cæteroquin benevalentes ad reddendum lotium ineptos facit, licet veſica urinaria ſit pleniſſima. Chirurgi catetherem immittere tentantes ajunt, eum propter carnoſum tumorem tranſire non poſſe; ſed ſi malum per 24 horas ſummis cum cruciatibus duraverit, materia & pus expelletur, & malum ceſſat; poſt aliquod vero tempus novas ludit tragædias, & quidquid ei adhibent remediorum, ea tamen internè applicata nil juvabunt. In hoc caſu

ſu experto credite, nil enim auxilii ſupereſt, niſi ſola aqua cum melle ſine ulliis eſcharam facientibus injiciatur, ut ſic materies exire queat; & hoc modo curavi Virum illuſtriſſimum, qui & urinam ex veſica exire non permiſit, curatus fuit feliciſſime balneis laxantibus, potu quam plurimo, injectione aquæ cum pauco melle in urethram, nam pus perfectum erat generatum, ultimò crepuit tumor, materia exivit, & urinam miſit.

§ CXXXIII. Si in ſuperficie urethræ malum reſidet, ex ſebo parant alii Emplaſtrum applicandum veretro, & eſcharotica ex Alumine, Vitriolo, Mercurio, ſed tunc exulceratur urethra, & non curatur.

§ CXXXIV. Nonnulli per ſudorifera curari poſſe jactant. Apud antiquos hic quidem mos erat, ſed in initio mali tunc adhibeantur, & ſic aliquid efficiebant: hodie cum illa malorum ſeges multo uberior ſit, quam illis temporibus, vix vel nihil faciunt, quia fiſtula eſt ſinuoſa. Quos ſic tractatos vidi, miſerrimè ſine ullo levamine fuerunt exſiccati. Verum in ſimplici Gonorrhœa, ut jam dixi, hæc adhiberi poſſunt. Vid. *Alexipharmacum* PETRONII.

§ CXXXV. Sunt qui contendunt Gonorrhœam quoad materiam in Sanguine hærere, quoad locum in urethra, & quod Natura utatur ſanguine pro lixivio, & diuretica determinent hanc actionem hujus lixivii verſus urethram; hinc dicunt mechanice fit hæc deterſio. Hæc res quidem veriſſima, nam Natura non purgat, niſi hac via per defluxum. Sed rogo Viros, ſi Gonorrhœæ non tam facilis pateat exitus, an putent, quod per diuretica malum penitus tollatur?

§ CXXXVI. Aqua cum pauca Glycirrhiza multos ſanavit à Gonorrhœa, ſed hoc non ſufficit, dum materia virideſcens ſimul adeſt; alii hoc advertentes, quod aqua cum Glycirrhiza non ſufficiat, Balſamica adhibuêre. Hinc apud Agyrtas Balſamus Peruvia-

nus, Balsam. Copaivæ, Terebinth. Cyprin., & Opobalsam., de Mecca, quod tantum Nobilioribus commendant, multum valent, sicque curantur multi, præcipuè si aqua communis cum glycirrhiza & Emulsionibus ex Papav. & aliis frigidis utantur seminibus simul: sed si materies est maligna, quid tum? Testes enim fiunt tumidi, materies magis stimulando quam abluendo urget in urethram, & tum longè major etiam oritur in virga calor, major tentigo, partium tumor, tunc methodus per purgantia fiat, & vel diluentia vel dissolventia conveniunt; unde hæc omnia? semper affirmo, quod in hoc casu prior præcesserit.

§ CXXXVII. Est adhuc alia secta orta, quæ Authorem BARTHOLINUM agnoscit, qui observavit, quod Cantharides in pulverem redacti & jejuno stomacho ingesti sitim, calorem, pruriginem, halitum fœtidum, urinam assiduo auctam, flammeam, & majori copia fundentem, imò veram Gonorrhœam provocent; unde putarunt in Gonorrhœa pertinacissima pulverem Cantharidum ad Scr. S. assumptum eò extrudere posse virus venereum intra paucas horas sub specie mucilaginosæ, flavæ, materiæ, ut in totum restitueretur homo: quare per totam Europam illa Tinctura Antigonorrhoica & Antinephritica Bartholiniana fuit celebrata, quæ præparatur ex seqq.

℞. *Contharid. pulverat. Sc.* I.
Infund. in Vini Rhenan.
Vel *Sp. Vini Unc.* III. vel IV.

stent in infusione per aliquot dies, deinde per chartam bibulam filtrentur, ut ex substantia Cantharidum nihil admisceatur, Ex colato liquore cochlear unum septem aliis seu vini seu cerevisiæ admisceatur, & ex hoc mixto primo die unum, altero duo cochlearia, & sic dein-

deinceps propinentur. Vide TH. BARTHOLINUM *Cent* .. *Hist.* 82. Sed, ut ingenuè fatear, hæc Tinctura urinam adeo reddit acrem, ut membranam nerveam vesicæ urinariæ eo usque convellat, donec mucus effluat, & si magis urgeatur, sanguis ipse erumpat. ..ic membrum virile ex usu ejus tincturæ induratum ..isum est, ut omnes mirarentur; hinc malum non ..inuitur, sed inflammatio etiam excitatur, ergo hæc Tinctura à Medico perito non adhibenda nisi in cor..ore frigido, leucophlegmatico, & hydropico; quare ..dhibete Succum Liquiritiæ inspissatum & ablutum ..n multa aqua, & tunc paucas guttas de hac Tinctura ..ddere poteris, quod tunc præstans remedium.

§ CXXXVIII. Tentare autem imprimis opportet ..er injectiones, & sine his non bene curari posse ..ontendo, præmissis nempe fotû, vapore; resistunt ..nim materiæ corruptæ, eamque corrigunt. Sunt, ..ui perversa methodo non laxatis vasis per adstrin..entia curare sibi proponunt, sed infortunato plerum..ue effectu. 1. Scilicet Alumine in aqua diluto Chirur..i laxatissima membra tangunt, fluxumque sistunt. 2. I..eem faciunt cum Saccharo Saturni, sed, eschara facta ..aque absumpta, malum redit. 3. Vitriolum quoque in ..qua dilutum ad hoc forum apud eos pertinet, si nunc ..er hæc fluxum inhibuerunt, tunc se malum curasse ..laterant, & Euge clamant! sed histrionis more rem ..ostea non succedere ejusmodi cumani asini experiun..ur, famâ suà læsà. 4. Adhuc est methodus, ubi ta..s materia injicitur, quæ directè opposita est morbo ..el malo venereo, & hæc methodus vocatur specifica, ..e qua multa apud COCKBURN, qui præ aliis gloriatur ..ethodum hanc sibi esse cognitam, eam vero cogitat ..ullatenus communicare. Ego me habere eam non ..ffirmo; & fateor, quod hæc methodus sit fidelis..ma in injectionibus. Denique 5. sunt Escharotica.

§ CXXXIX. Si penetravit hoc malum in cavum ..ntestini, & fecit, ut stercus per scrotum exiret, post-

quam per aliquod tempus duravit hoc malum, in panniculum tandem adiposum in perinæum descendit, & lotium in pube & perinæo homo continuo reddit; contra quod malum nullum omnino remedium, dummodo tali victu, cibo, potu, prohibeas ulteriorem consumptionem. Si autem dein liquidum flavum, spissum fit, signum est, quod Natura incipiat separare hoc malum. Si fistula manet interius, salivatio nil juvat, sed sola apertura facta. Malum venereum enim ejus est naturæ, ut nulla sanitas tantum præsidii habeat, quantum ullo remedio haberi possit. Alioquin Natura optima morborum medicatrix, quia hæc sibi interius magis conscia, quam Medicus eam noscat externè.

§CXL. SYDENHAM dicit Mercurium singulari virtute non agere in illud venereum, sed facit tantum ratione quadam mechanica, ut possit excerni, non aliter ac si spiculum intra digitum truditur, tum enim fit pus, quo spiculum excutitur, & tamen pus non agit in spiculum, sed cum putrefiat, excidit, & à pure excutitur. Simulac virus venereum vel intra urethram vel vaginam muliebrem venit, nunquam facit illico restrictionem. Si vero post congressum cum muliere conqueritur de sensu quodam molesto, & tum statim fit injectio, ablutio, depuratio, nunquam laborabit Gonorrhœa.

§CXLI. Ut ex loco illo, in quo hæret, pellatur per Vitriolum seu mercurialia, fit semper major suppuratio, inflammatio, nam verum est, quod audacter facta suppuratione fiat magnum bonum; si autem in virga manet malum, curatur erodendo: si omne illud, quod hærebat, excidit, sanatus est morbus. Adhibeant macilentissimum victum, potum aquosum, minime oleosum, nisi oleum Ligni Guajaci, nulla Unguenta vel Emplastra applicentur, sed aquosa macilenta tantum retineantur. Corpora infarcienda itaque sunt aquosis, ut quasi hydropicus fiat æger; balneum exterius applicatur, vel balneum vaporis; ut

ut omnia reddantur quasi flaccidissima, postea vim Mercurii applico ad Salivationem, quomodo ut fiat, in Lue Venerea dicitur. Homo obesus, si laborat Lue Venerea, aquosa assumat, merum sceleton evadit: si tabum hæreat in oleo, fieri debet, ut idem non fiat tenax, sed maneat flaccidum, dissolutum. Salivationem actione & ope Mercurii fieri internoscimus ex halitu fœtidissimo, oleum scilicet non manet balsamicum, sed abit in putredinem. Si mercurius datur, antequam corpus interne vel externè ad expuitionem sit dispositum, salivatio non venit ad finem: omnia illa itaque antea sunt adhibenda, quæ in Gonnorrhœa tertia præscripsi. In initio omnia illa orificia angustarum ampullarum aperienda, si possint aperiri, curantur. Exemplum in quodam Generoso, laborante hoc morbo, vidi, erat hoc malum in scroto, sed cannulis immissis in membranam scroti aperiebatur scrotum, absque salivatione locis apertis & aëri expositis curatus fuit æger. Ergo difficile curatur sine apertura.

§ CXLII. Hisce jam absolutis, superest, ut sententiam quorundam Authorum in medium proferam, quid de hoc senserint.

§ CXLIII. Brassavolus pro axiomate accepit; Gonorrhœam tantum proceare Gonorrhœam, quam sententiam plurimi sunt secuti; nam si quis dicit, corpus malo hoc affectum, quæcunque adsit causa, nunquam alia mala quam Gonorrhœam producet; quod tamen ubique verum non esse satis constat.

§ CXLIV. Alexander Petronius inquit, si Gonorrhœa est contumax, sibi relinquenda, si Ischuriam efficit, curanda. Si Gonorrhœa exiles partes exederit, remediis antivenereis non curabis. Si diathesis ulcerosa occupat partes fungosas, semper maligna ibi remanet constitutio, & hoc relinquendum Naturæ: hoc est verissimum, ut plurimis exemplis sum expertus. In Britanno quodam omnia fere remedia in to-

ta Europa experta adhibui, materies virulenta tamen & flavescens remanebat. Alterum vidi, qui habebat excretiones penis in nocte, sic se commisit homini quodam imperito, qui escharoticis eum tractavit, & sic restitutus videbatur, sed cum postea iterum tentigine vexaretur, iterum aliquot guttæ hujus liquoris prodibant, sed quod mirum cum tali fistula in concubitu prolem generavit sine Lue Venerea.

§ CXLV. Hoc axioma PETRONIUS pro verissimo habuit, nam tantum commisit Naturæ, &, ut per balnea curarentur, Auctor exstitit. Homines quoque cum tali materie laborantes liberos ab omni malo immunes procreavêre. Denique etiam pro axiomate verissimo haberi potest, quod nihil efficit tam citò quam virus venereum; etenim si quis Gonorrhoea laborans scortum adit, & post eadem mulier utitur altero, licet labem illa inde non contraxerat, tamen inquinabit hominem illum antea non affectum.



SYMP-

SYMPTOMATA QUÆDAM LONGE PEJORA QUAM GONORRHOEA IPSA.

DE PHIMOSI.

§ CXLVI.

PHimosis dicitur illud vitium, quando glans adeo arcte obtegitur præputio, ut denudari nequeat, quod pessimum curatu, sæpe quoque funestum eventu. Judæi hoc malo non afficiuntur, nam hac parte alias præstantissima & in ludis venereis delicatissima, sunt orbati. φίμωσις latinè Fibulatio: notum est, quod veteres infibularint viros obductis & trajectis filis per præputium, & hac ratione infibulationes homines vocarunt, qua de re vide A. C. CELSUM *de Medicina Lib.* VII. *cap.* XXV. Factum est inde, quod, cum tale malum incideret ex mala diathesi præputii, Phimosis dicta fuerit. Distinguitur in Phimosin & Paraphimosin, quæ distinctio obscuritatem & ambiguitatem delebat. Phimosis est, ut supra jam indicavi, quando præputium sic intumescit, & coalescit, ut glandem tegat. Paraphimosis autem, quando præputium inflammatur, & incurvatur, ità ut retro glandem cedat, est plerumque inflammatio in corona glandis. Utrumque malum est

est creberrimum, molestissimum, æqualia mala producit: quando talis morbus est, tunc nunquam membrana posterior afficitur.

§ CXLVII. Præputium est tenuissima membrana, expansilis, cuticula tenuissima, crystallina dicta, nunquam pinguescens, nisi in Castratis; nihil enim aliud esse videtur, quàm textura Vasorum venosorum, lymphaticorum, nervosorum intricatissima, tenuissima & laxissima, pendula & pellucida, ità ut, quoties malum hoc hic loci accedat, distentio hic fiat maxima, & dilaceratio summa, hinc binis malis obnoxia, inque cicatricem non bene curabilem abiens: nam Præputium inde maximè calet, inficitur, & tabo inficienti directè applicatur. Si in coitu Labiis & Vaginæ applicetur, tantum ad hæc loca aliquid venerei adfertur, vasa dilatat, dilaceratque subtilissima, tum oriuntur in Epidermide pustulæ subtilissimæ, quæ dein callosæ fiunt in superiori parte cutis: sed introrsum fit distributio papillarum nervosarum, ut Ruischius dicit, ergo hic oritur inflammatio, & pleræque Gonorrhœæ hærent in superficie interna penis, ut credo, nam plurimos tractavi, qui hac parte carebant.

§ CXLVIII. Circulatio hic omnium lentissima, nam nullus adest hic musculus; hinc si vasa majora comprimantur, hic fit cumulatio sanguinis: in reliquis etiam corporis partibus, ubi lenta circulatio, musculos posuit Creator, hic verò non, ergo stagnatio rubrarum particularum sanguinis. Si nunc humor hic colligitur, oritur necrosis, id est mortificatio, imo & cancer, in hoc cavendum, ne per emollientia in suppurationem abeat. Durities enim hic nihil aliud est, quam liquor & aqua hic haerens, quare idiotæ alii credunt esse concrescentiam vel callosum corpus, sed tantum fit à vasis concretis, tandem in suppurationem & exulcerationem abit; si ergo pars illa ab humore acri vel ab alia causa tam interna quam externa con-

stin-

ſtringitur, reliquæ inflammatæ partes magis extenduntur: hinc cancer.

§ CXLIX. Si ex inflammatione parvum ulcuſculum exoritur, & premit vaſa, ſanguis venoſus non habet ullam viam refluendi; ſi relaxetur, oriuntur labia retorrida, quia extra eminent, hinc cancroſa ulcuſcula: tum glans quo magis tumet, eò magis orificia dilatat, ergo nulla ſanationis ſpes. Poroſa glandis fabrica epotat quaſi venam, & poſt pars preſſa abit in Gangrænam virulentam; ergo hæc pars glandis preſſa ità inficitur, ut quo plus glans intumeſcat, eò plus quoque præputium inflammetur, & viciſſim: hinc preſſio in hoc loco calido & aëri ità expoſito cauſat necroſin ſeu partium retortarum conſumptionem, quæ per totum vitæ decurſum triſtis eſt, ſed nonnunquam hic morbus ſummopere fallit Medicos.

§ CL. Notiſſimum eſt coronam glandis inter & præputium oleoſam, acrem, hanc colligi materiam, quæ in Africæ Regionibus abſcindendi præputii anſam dedit. Si nunc ex hoc loco tecto venenum exire nequit, lixivium fit erodens, & quo magis pendula membrana conſtricta eſt, eò magis oritur olida, putrida, cadaveroſa, purulenta materies, & poſt necroſis; unde Gangræna ſemper in glande hæret, vix unquam ad corpora cavernoſa Penis transfertur, hæc vaſa in glande Penis ſunt adeo imminuta, ut, ſi talis exeſio fiat, impoſſibile ſit, quin hæc tenerrima ſtamina erodantur, conſumantur; hinc plerumque erodendi eventus.

§ CLI. Inter ſuperficiem extimam Corporum Cavernoſorum penis & glandem membrana eſt expanſa intermedia, ſi nunc glans diſtenditur, ſola tantum membrana remanet intacta, reliqua recedunt. Hinc duplex malorum diſtinctio. 1. Si malum præputium glande obductum invadit, antedicta exinde oritur Phimoſis. 2. Si verò præputium nudatum & retractum, tum ponit ſe poſt coronam glan-

glandis, tumoresque facit, qui ad apicem usque glandem obvolvunt, oritur Paraphimosis. Post arteria in cingulo præputii comprimitur, quo nunc plus incipit turgere ab intercepto venarum sanguine, eò plus stringit Penem, & tum sequitur inflammatio summa, & demum Gangræna. Si annulus nunc, qui totas anteriores penis partes comprimit, comprimat urethram, tum guttatim stillat urina: quis est, qui hoc non cogitet?

§ CLII. RUISCHIUS demonstravit, quod glans tumefacta distendat membranam ipsi adhærentem, quâ tegitur, si hæc excoriata & ablata fuerit, tum tota glans apparet hirsuta, & illi papillosi prominentes flocculi emergunt, & liberi â coercente membrana in Phimosi extenduntur, unde in verrucas venereas abeant, necesse est. Præterea idem quoque *Cl.* FR. RUISCHIUS demonstravit, quod Glans membranam, quæ arctissimè cum illa cohærescit, & qua tegitur, amittat, hac ablatâ fiunt verrucæ, quæ sunt semper morbi nervorum, & eæ, quæ sic apparent, similes sunt aliis, maximè in pura Phimosi, unde totus circulus ex meris verrucis vulgo Corona Hispanica dictus exoritur. Videtis ergo, quàm molesta, longa, & periculosa sit Cura: nam acria sic applicata vidi, quæ parti necrosin inducebant.

CURATIO.

§ CLIII. Medicus gnarus, ubi vocatur ad hoc malum, caveat primò, ne materia stagnans corrumpatur, quod facillime fit, si Medicus metu inflammationis & gangrænæ debilissima & emollientissima adhibeat, & loca externa nimis laxet, remediaque frigidissima applicet. Notum enim est, quod hæc vascula in Præputio sint tenerrima, atque eo in casu extentissima, compressissima, & si applicentur emollientia, tum omnia tumescunt, & in posterum quasi frigida ca-

cadunt. Quo tumor naturali nunc major, eò membranæ evadunt tenuiores; hinc pellicula nullius momenti super hanc hæret, & hinc evenit, ut, si Medici postea in arte non bene versati infarctam hanc videant partem, in alterum scopulum aliamque indicationem incidant; putant enim, eum tumorem in fluorem esse reducendum, quare applicant fortiora, irritantia, moventia, unde gangræna & eschara nigra, inflammatoria.

§ CLIV. Ponamus ad curationem juvenile, plethoricum, corpus esse, in quo biliosam & calidam detegimus temperiem, æstum summum, tumorem ingentem, in illo rubedinem citò factam. Quæritur, quid ad hoc faciendum sibi proponere debeat Medicus? Venæsectio larga in initio instituenda: nam si hæc non statim fit, per duos aut tres dies abrepta erit occasio: si hoc factum Phimosis evanescit, & duxit materiam in sanguinem, sed hoc non obstante, debet unum ex duobus malis eligi. Jam vero illud venenum per cibos ex corpore expelli nequit, tum remedium nunquam esset fallax, sed per purgantia Hydragoga certissimè curari potest, nec mercurio, balneis, suffumigiis opus erit. Detur ergo quotidie tale hydragogum purgans, hinc pingue separatur à sanguine, ne quid mali causari possit, & semper bene succedat.

R. Rad. Jalapp. Dr. I.
Folior. Senn.
Scrophular. āā Dr. I. S.
Sal. Prunell. Dr. I.

Coquantur in aquæ Libr. S. ad remanentiam Unc. IV. adde

Mannæ Electæ Dr. II.

Hæc

Hæc dentur quotidie, donec partes relaxari videamus, quod plerumque quarto vel quinto die fieri observamus, interim tertio die depurari debet locus post coronam glandis cryptosus externus; hoc fit sequenti modo: fiant cannulæ curvae ex plumbo, quæ fistulis introducuntur, his applicatur sipho, & sic fit injectio. Hic aqua simplex pura pro injectione sufficit duodecies per diem, donec interiora bene purgentur. Si autem putredinem video, tum huic aquæ paulum vini admisceo; postea ubi purgari incipit, emollientissima sunt injicienda, prius tamen semper fiat detersio cum paucissimo sale & aceto, dein glans in balneo continuò hæreat, lac autem repudiatur, quia calescit, & coalescit.

R. Flor. Althææ.
Folior.
& Radic. Ejusdem. Q. v
F. Decoctum cum Aq.

Hoc interdum injectum putredinem solvit. Si certi jam simus, locum bene depuratum esse, Mel decocto priori addimus, & postea semper emollientia applicamus, nam detergentia non multum sunt applicanda. Si nimiam laxationem metuimus, optimum putredini resistens est, nisi magna est, pauxillum Aceti cum Lythargirio. Post balneum & injectionem siccata pars inungitur sequenti unguento:

R. Unguent. Nutriti.
Popul. āā. Unc. 1.
Sacchar. Saturn. Dr. 1. S.
M.

Postquam partes bene depuratæ sunt tum linteo excipiatur, & ponatur inter glandem & præputium; postea

ostea Cataplasmata & Emplastra sunt adhibenda, am jam rem habemus cum parte immobili:

R. Florum
Folior.
Radic. Althææ Q. V.
Coque in lacte recent. & F. Cataplasma.

Addatur pauxillum Scordii, Marrubii, Rutæ, Olei Lini, & Salis Prunellæ, hoc est emollientissimum & simul putredini resistens remedium, additur oleum Lini, ne cataplasma exsiccetur; sic homo in lecto acens citò sanatur, nam sedere pessimum: postquam pars laxata & inuncta est, Emplastrum applicetur.

R. Emplast. Diapompholigos.
de Mucilagin. ãã Unc. 1.
Sacch. Saturn. Dr. 1. S.
M.

Si nimius calor adest, augetur Saccharum Saturni, si autem frigescit, potest addi Emplastrum de Meliloto; post, sic exsiccata parte, si titillationem superesse videtis, potest addi Empl. Diapomphol., de Melilot., vel de Galbano. Si verò teporem & lentorem in parte animadvertatis, & inflammatio non adsit, sed metus, ne sola pars abeat in putredinem, vel scirrhum, ubi in hoc casu præputium reduci non potest, tunc conducunt suffimenta:

R. Mastich.
Oliban.
Resin. Guajac.
Sal. Armoniac ãã Dr. 1.

Hæc per infundibulum sive suffumigabulum ad partem per opercula circumposita diriguntur, & sic ro-

borantur, & non humectantur partes affectæ. Si per incitantia tractatur malum, miserrimus sæpe inde producitur eventus. Postquam deferbuit inflammatio, tumor & pars inflammata subsidet, crassius adhuc quidem remanet, ad naturalem tamen æquabilitatem ferè accedens; ut per totam vitam sine magno incommodo ferri possit. Nimis rarefacta vasa in acmi Phimoseos à materia acerrima & maxime mobili contrahenda dilatantur, & sic collapsi liquores, tamen subinde venenati, incrassantur, unde majus frigus; & hic ultimus hujus mali status. Cautis quibusdam hominibus difficuiter persuadere possumus, ut hic nil mali lateat, & hoc in casu inveni, quod quotidiana fomenta ex maxime dissolventibus neutiquam tamen suppurationem procreantibus adhibita summæ sint utilitatis:

R. Aceti. Q. V.
Sal. Armoniac. Q. V.

Vapor enim talis aceti est optimum dissolvens, leniter enim penetrat, dissolvit, & in poros se insinuat. Hippocrates in hypochondriacis, spleneticis, semper oxycratum commendat; nam tantum abest acetum coagulare, quin potius dissolvat tam sanguinem quam serum. Sal communis verò naturæ est convenientissimus, qui omnes humores condit, penetratque, præcipue si in vino solvatur, & ex his fiat fomentum, non est, ut inflammationem ex eo metuas. Germani ratione illa sagacissimè carnes per integros annos servant vino Rhenano; quare etiam in putredine resistenda summi usus esse potest sequens formula:

R. Vini Rhenan. Unc. S.
Aceti Stillatit. Unc. III.
Sal. Armoniac. Unc. S.
M.

Ic

In hoc pannus madefactus parti affectæ applicetur, super hoc vesica suilla oleo prius bene fricata, ut mollis evadat, & sic per noctes relinquatur; hoc summum est, quod didici, remedium. Interdum hominibus impossibile in publicum prodire propter applicationum incommoda, ergo superimponatur Emplastrum de Mucilaginibus super alutam extensum.

DE GLANDIS TUMORE.

§ CLV. Extra Epidermidem delata cutis crescit in verrucam. Hoc malum semper est in locis, ubi cutis subjacet; cuti enim superincumbit Epidermis. Sub cute hæret tegmen Reticuli Malpighii, sub hoc papillæ sentientes nervosæ, quæ in Malpighiano reticulo istis sulcis sunt incisæ, rugæ etiam non ab Epidermide, sed ab hoc nexo reticulo proveniunt. MALPIGHIUS demonstravit, quod in illis sulcis emineant per vallos undique tuto defensae papillæ nervosae, hæ verò non sunt nervi ipsi, alias in crines abirent, quod in Physiologicis explicatum est § 419: sed ut rem bene concipiatis, explicabo: in una papilla hæret exquisitissima particula, quæ proprie est nervus sentiens, & illud ultimum theculam habet, quæ extrinsecus circulis vasorum quasi cingitur, & sic in unaquaque papilla est pars nervosa pro parte minima, quæ pars minima intra thecam ponitur pulposam, non tamen nervosam, quæ in superficie vasa serosa habet.

§ CLVI. Malpighii corpus reticulare est æquabile, planum, extensum sub Epidermide, solidissimum, partim constans planis, partim sulcis, ubi fibræ planæ concreverunt, sed in planis hærent vascula, in sulcis papillæ, hinc ubi sulci, ibi partes nervosæ.

§ CLVII. In quibusdam corporis humani locis cutis deficit, ut in labiis, mammarum papillis, glande penis, vagina muliebri, lingua, quæ tecta tantummodo textura arteriosorum nervosorumque vaso-

rum: si nunc ad eas partes nudas quaedam pervenerit causa externa his partibus adversa, ut frigus, acrimonia, illud subtile involucrum excoriatur, unde ferè incurabilis cancer, nisi abscindantur totae partes. Ergo duplex locus est, ubi verrucae oriri possunt, nempe in dermate & epidermide. Si nunc hae papillae erectae, quae per S. S. S. sibi incumbunt, excoriatae sunt, orbatae membranula, sensim dilatatae, in se assurgunt in situm erectum, & sic intra paucos dies fient excrescentiae. In reliquis locis, ubi est reticulum Malpighii, hae excrescentiae tam citò non fiunt, nisi haec membranula quoque sit excisa. Si verò hoc procedit, tunc hae Papillae per laxatam epidermidem serpunt, evadunt duriusculae, callosae, & sicut Verrucae, quod nemo hactenus descripsit.

§ CLVIII. Exemplum contigit Amstelodami, ubi homo per totam faciem formiculis erat conspersus & quasi seminatus, multorum manus auxiliatrices in cassum imploravit, donec hae formicae hominis faciem adeo defoedarunt, ut celeberrimus ille Ausoniae Pictor sub angulo diaboli larvam terribilius delineare non possit. In hoc casu nervus quidem manet nervus, tegumentis tamen exuberatis ortum est horrendum illud spectaculum. Simile si vultis, trepanationem in medium voco, ubi, dura & pia matre quam minimum laesa, cortex cerebri nullam inveniens resistentiam extrorsum truditur, unde fungus per foramen oritur. In hoc casu videtis, quod nihil faciat, nisi quod repagula coarctata prius jam aperta liberum dent naturae exitum, ut vasa se extendere possint.

§ CLIX. Omnis Verruca in initio vilipenditur, sed si paulo major fit, incipit dolere, calescere, abit in colorem purpureum & nigrum; hanc si tu pepuleris seu urseris, oritur haemorrhagia, post eam cancer, quin perire possit aeger, non negabitis, & gangraenescunt, praecipuè si irritantur. Omnes enim Ver-

Verrucæ tandem concrescunt, quia omnes illae Thecæ escharam pariunt, faciuntque dolorem ad partem, ubi humores effluunt, & inflammationem causant, semputrescunt, & tandem cancrosæ fiunt. Verrucæ sunt in Lue Venerea in parte capsulari nervi sentientis, non vero in nervo ipso: hinc omnes Verrucæ, quæ, ubi cutis vel epidermis est, existunt, sunt raro malignæ, sed, ubi tenue tantum involucrum, pessimæ, ut in oculo, ubi tumor nervosus plerumque in cancrum degenerascit. Quæ in Lue Venerea oriuntur, sunt à Lue Venerea, (alias enim verruca ab alia oritur causa) maximè ad caput penis in viris ac in tota superficie glandis, & in mulieribus in vagina.

§ CLX. Celeberrimus RUISCHIUS primò bene explicuit glandis fabricam. Glans, inquit, est stratorum innunerabilium nervorum congeries, & per ejus superficiem innumeræ papillæ nervosæ disseminantur, suntque hæ Papillæ, quæ voluptatem in coitu adferunt, dolorem autem intolerabilem scortatoribus, ubi ulceribus dictæ papillæ infestantur: præcipue autem inter Praeputium & glandem, atque ad coronam posteriorem inveniuntur, ubi sensim. S. S. S. pyramidalium papillarum per membranam suam coarctarum assurgunt. Si jam Verrucæ in hac postica glandis parte videntur, ubi ex una statim plures fiunt, & ubi papillarum series numerosior, quam in anteriori existunt, quod periculum in mora, quousque contrarium non senties, credo? In omni ergo puncto nasci verrucas affirmandum, & hinc infelix Medicorum Caterva, hic seminosi & contagiosi aliquid haerere inconsulto & minimè vero ore blaterant. Hae verrucae, si se jam in longum latumque extendant, ulcere afficiantur; unde saepissime ita excrescant, ut cristas mentiantur, hinc amisso Verrucarum nomine *Cristæ* vocantur *Gallinæ*, belgico idiomate *Chankers*: quas tantas excrevisse vidi, ut promine-

rent extra praeputii proram. Circiter ante 20 annos obſervavi tales in ipſo meatu urinario natas fuiſſe, ubi aegri irritatiunculam parvam ſentiebant, & lotium non ſine moleſtia & incommodo expellere poterant. Ipſe in hac antea non audita ſpecie perterritus omnium quotquot de hac ſcripſêre Auctorum ſcripta perluſtrans nil inveniens, & ſic conſilio, ut verum fatear, atque auxilio deſtitutus Turbith Minerale exhibui, divinum illud inventum. Verrucae etiam in magnum miſerorum ſolatium ſolvebantur, & cum lotio expellebantur, & tunicae; quæ tunc tanquam oſtii cuſtodes ſe monſtrarunt.

CURATIO.

§ CLXI. Curatio requirit fortiſſima purgantia, ſanguinem imprimis diſſolvens mercuriale. Vidi in experimentis iteratis genitas in meatu urinario verrucas, & dato uno alterove purgante eas fuiſſe expulſas, & novaculo quaſi abſciſſas: hinc rectè in talibus Curam exiſtere cenſeo, maxime ſi verrucae criſtatae evaſerunt, & in iis raro per pulcherrima topica niſi per haec purgantia curabitis.

§ CLXII. Turbith, quantum videre licet, prius à Paracelso adhibitum fuit, & paratur ex Oleo Vitrioli, quod accurate ſolutum cum Mercurio abluitur in aqua, & ſic rite praeparatum Turbith Mercurii à IV. ad VIII. Grana adhibitum omne malum curat, eradicat.

§ CLXIII. Addamus vero potius totum Proceſſum CXCIX. ex Chemia deſumptum, ubi haec habentur.

Turbith Mercurii.

APPARATUS.

1. Argenti vivi puriſſimi Unciis quatuor in urinali puriſſimo affunde olei Vitrioli optimi, & puriſſimi, Uncias octo. Calefac leniter, & lente. Calefacta pone

pone ſupra prunas, ut ebulliat leniſſime materies, & fumet; a fumis ut caveatur, oportet ſub camino ſic diſponere, ut vapor dispergi nequeat, aut ad pulmonem pervinere. Incipiet Argentum Vivum, in olei Vitrioli fundo decurrens, ſolvi, perge eundem ignem ſuppeditando tamdiu, donec omnis Mercurius ſolutus ſit. Erit maſſa nivis inſtar candidae; hanc dein eodem igne continuato calcina ad ſiccitatem, ut non fumet amplius. Erit pulvis candidiſſimus, nivens prorſus, horrendus acer, & intractabilis, vocaturque Calx alba Mercurii oleo Virioli facta. Haec ita fit; ſed vix modis vulgo deſcriptis.

2. Maſſam ſiccam, calidam, tere in mortario vitreo in pollinem ſubtiliſſimum. Tum praeſto ſit vas vitreum calida puriſſima plenum, ut ad minimum vigecuplum aquae ſit, reſpectu ponderis Mercurii. Injice in hoc calcem hanc. Ipſo illapſus puncto candidus pulvis, per aquam dilabens ad fundum, colorem gratum corticis Limonum acquirit. Tum concutiatur diu vas cum hiſce: ut accurate miſceatur aquae pulvis. Subſidat quiete. Effundatur liquor in aliud vas. Pulvis Citrineus in fundo affuſa calida abluatur, donec ſit inſipidiſſimus prorſus. Dein leni igne prorſus exſicca. Hic pulvis grate coloratus eſt Turbith Minerale quaeſitum.

3. Liquor primus ſtet aliquamdiu quietus. Coletur. Inſpiſſetur ad ſextas. Erit Mercurialis aqua: ſi enim pauxillum olei Tartari per deliquium inſtillatur, cadit pulvis praecipitatus rubellus. Servari liquor poterit titulo dicto.

USUS.

Sic acidum fortiſſimum Chalcanthi Mercurio unitum facit pulverem album, fixiſſimum, magnique valde ignis patientem: eſt enim longe fixior, quam quis ignarus crederet. Quam varii autem variorum acidorum, reſpectu coloris, eventus! Ne

ſummo igne color albus hic mutatur, ut cum ſpiritu Nitri fiebat tam facile. Pulvis quidem albus ille, calcinatus eſt rodentiſſimus, venenatus inde. Quam ſingulare vero, ſolo aquae attactu colorem ociſſime novum oriri! Nam ſi pulvis ille albus, rite paratus, reponitur in aëre aperto, citrineſcit brevi in ſuperficie attracta aqua de aëre. Hic pulvis videtur fuiſſe, quo rite uſurpato Paracelsus miracula praeſtitit. Id ex libello ejus parvo Noſocomii patet. Id Operinus teſtatur ſatis, dum eum eo parando crebro incubuiſſe narrat. Spiritu Vini ſupperaccenſo mitificabat more antiquorum Chemicorum, qui hoc artificio ſales externe haerentes, acres proinde nimis, auferebant de calcibus metallicis, ut modo reſtarent intime conjuncti. Prudens Sydenhamus, cautus Chemicorum & parcus laudator, hujus ope inexpugnabiles morbos tolli, gratus agnoſcit in tractatu de Lue Venerea. Boyleus narrat, paucula hujus pro Ptarmico uſurpati, doſi, totum corpus mutatum, vere Cataractas diſſolutas. Foemina quondam Pariſiis declamatos ſanaſſe dicitur. Hinc duris nodis cuneus hic par eſt, ſed in manu prudentis; nec niſi quoties minoribus non cedit malum debellandum. In Hydrope non minus quam in Tabo Venereo prodeſt, & in morbis quoque glandularum obſtinatiſſimis. Helmontius ait, oleum Vitrioli hic in Alumen verti ſolo attactu Mercurii: id vero eſt improprie loqui, aut minus ex vero. Quando autem Egregius vir dictat, ut ignis Vitrioli Veneris fundatur ſupra pulverem Joannis Vigonis, atque inde deſtilletur, pro parando arcano purgante Paracelsi, certe ſi quid intelligo, tum idem hoc medicamentum fit. Si enim elementum ignis in Vitriolo Veneris eſt meraciſſimum oleum Vitrioli, tum ſimulac hoc affuſum præcipitato rubro, ſtatim reddit ſpiritum Nitri volatilem a Mercurio fixato, moxque ejus locum occupans facit calcem Mercurii ut ſupra. A qua deſtillans aqua albuminis ovorum aliquoties, au-

aufert acidum externe adhærens, reddit pulverem blandiorem, tamen bene operantem. Quo efficitur, quod raro præstatur aliis. Si vero ignis illud elementum aliud quid sit, subtiliusque, ignoro. Ex collatis HELMONTIANIS cum PARACELSO fere crederem fuisse tantum quod dixi. Inquiretis aliquando. Metalla sola parum in nos agunt, nisi mole, figura, pondere. Adjunctu salium maxime acidorum acquirunt potestates novas, sæpe mirificas, valde varias, prout acida intime magis fixantur cum iis, aut magis extrinsecus adhaerescunt. In forma Vitrioli agunt quam violentissime. Inde facta calcinatione calx sensim mitescit. Diuturna, magna, calcinatione, sensim expulsis acidis, acerrima evadunt blanda; ut in ipso Turbith fieri solet: tum blandior operatio, sed & proportionaliter minus efficax; sicque errant Chemici, & Medici, qui vero hoc Turbith mira experti, at violente agente, quæsiverunt mitificare illam virulentiam, quod facile fieri potest quidem, at falluntur, dum postea idem conantur efficere jam mitificato, quod acriore effecerant, Modi acrimoniam hebetandi fiunt acidi ablatione; per ablutionem cum aqua; per destillationem aquae simplicis sæpe geminatam semper ad siccitatem usque; per incensionem Alcoholis Vini a pulvere mitificando; per distillationem Alcoholis novi repetitam a metallo acido acri ad siccitatem usque: per contritum cum pluri materie metallica, ut in Mercurii Dulcis praeparatione; adjunctu Salium Alcalinorum absorbentium in se acidum ex metallo acidis calcinato; contritu cum creta, lapide cancrorum, ostracodermatis, similibus acidorum veris spongiis; calcinatione diuturna, forti; fixatione ignis a levi gradu sensim majoris ad summum tandem vitro ferendum.

§ CLXIV. Quando SYDENHAM de exstirpandis Venenis loquitur, malum à Turpetho candide asserit expelli; non miremini ergo, quod illud tantopere

commendo. Ablutus ſic debet eſſe pulvis cum aqua, ut ultimo ſic abeat, ac ſi pura eſſet, & pulvis accipiat colorem citrineum. Poſtea vires hujus pulveris cum ſpiritu Vini ſunt mutandae: doſis à me Gr. IV. ad VIII. exhibetur adſcendendo, licet COCKBURN in nonnullis individuis ad XV usque exhibeat. Melius eſt, ſi Chemiae gnarus ipſe pulverem praeparaveris.

R. Mercur. Præcipitat. Citrinei, *i. e.*
Turbith Mineral. Gr. III.
Pil. Cochiae Maj. SCR. I.
Extract. Cathol. Gr. X.
M. F. Pil. IX. pro Doſi.

Hoc medium aliquoties malum expulit, & eſt ſatis tutum; ſi vero homines in Cardialgiam incidunt, his danda Theriaca cum Oleo Amygd. dulc., nam, ad nervum perveniſſe malum, facile cognoſcitur, tum ocius ſuccurrendum. Singulis hebdomadibus hoc ſemel dare ſufficit, etiam bis aut ter dari poteſt. Poſt verrucae foveantur, labefactentur, laxentur, ut quam maximè à ſcirrhi natura recedant, & hoc fit balneis emollientiſſimis duplici de cauſa. 1., Quia alioquin facile exaſperantur in Cancrum. Et. 2. Ut vis ſanguinis circa papillas non faciat nimiam inflammationem.

R. Farin. Lini.
Lact. recent. Q. V.

Haec ambo ad cremorem coquantur, & ne acris fiat, unguenti Aurei vel Baſilici pauxillûm adde, & ſic pars ſolvitur.

§ CLXV. Poſtquam ſic corpus externè vel internè praeparatum eſt, tunc partes moderato eſcharotico tangendae. Ergo

R.

R. Vitriol. Cyprin. Dr. I.
Aq. Rosar. Unc. S.
F. Liquor.

Cum hoc tangantur partes ope penicilli non ad fundum. Vel

R. Alum. Dr. I.
Aq. Rosar. Dr. III.
M.

Vel harum formularum loco adhibeatur Lapis Infernalis in superficie summa.

§CLXVI. Summopere verò attendendum, ne adhibeantur escharotica, dum virus adhuc haeret in corpore: nam horrendi alias existunt tumores, & inflammationes, sed emolliendo prius partes per fotia mercurialia, dum eschara facta intra paucas horas cadit, tum iterum fovendae, & denuo tangendae escharotico, & sic melius procedet Cura. His sic factis Emplastrum Diapompholigos imponatur, ut tegat, muniat, & paululum humectet, & sic feliciter procedetis. Cavendum verò omnium maximè, ne causticis membrana cellulosa à RUISCHIO detecta exasperetur, quae super papillas in subtilissimum telum expanditur; nam haec si afficitur, oritur constrictio, inflammatio, pluraque alia malorum genera. Eadem est ratio, si verrucae apparent rubrae, & circa marginem aperiri incipiunt, vel quod pejus purpureae, vel quod pessimum subnigrae, pungentes & inflammatæ, tum cavete eas attingere, nam hæmorrhagia sequitur non compescenda. Veteres jam annotarunt, quod verruca degenerascens efficere possit hæmorrhagiam. Hanc enim partem ligare non possumus, ergo emolliendam esse affirmo. Verrucæ internæ eadem methodo foventur, emolliuntur illo liquore naturali, &, si illum magis movere vultis, adhibete:

R.

R. Herb. Mercurial.
Malvæ. Q. V.
Mellis albi Q. V.
Coque in Lacte. F. Injectio.

§ CLXVII. Summi in arte nostra Autores Spiritum Nitri, Mercur. Præcipit., Trohisc. de Minio Vigonis adhibuere, sed credite, perficietis longè melius, si Anodinis levissimis Escharotica applicatis. Nota jam ex dictis fistulæ origo. Si quis Gonorrhœa pacata virulenta laboravit, & post curationem in parte anteriori sub parte glandis, ubi frenulum est, oritur eschara sive ulcusculum, omnem fabricam depascens, oritur foramen æquans caput aciculæ, ex quo stillat liquor acris & urina.

§ CLXVIII. Lacuna magna Gonorrhœæ Vulgaris sedes, huic loco quam proxime corona extrorsum est posita, jam maximi veneni vis in hanc partem agens os extremum in meatu urinæ claudit, materia verò in maxima noctis parte ante connivens ostium procedit, ergo membranula illa crassitiem unguis humani vix æquans ex antedictis causis eroditur circa anterius ostium, ubi frenulum est, & sic pustula orta membranulam, quæ nullam substantiam fere habet, perforat, unde oritur callosus margo, qui nunquam postea coalescit. Pustulà fit, si imprudentes Medicastri vel Veterinarii Histriones tantum interna adhibent; simplici enim remedio interno hoc nunquam curatum esse scio: balnea vero quotidiana & injectiones frequentes ex supradictis similibusve emollientibus parata prosunt.

§ CLXIX. Erosio verò si jam facta est, tum methodo satis operosa curatur. 1. Fiat valida venæsectio, ut inflammatio tollatur. 2. Purgantia adhibeantur antiphlogistica, ut diathesis inflammationis auferatur. 3. Instituatur diæta tenuis. 4. Balneo quotidiano utatur. 5. Intra meatum urinarium mittatur can-

del-

dela cerea tantum ad anteriora, ne in fistulæ cavum veniat, tum foramen patet; post Lapis Infernalis in acutissimum rasus apicem oleo intinctus per foramen intromittitur, & tamdiu retinetur, donec numeraveritis sex vel octo, tum margo exesus est, & stylus removetur. Hoc si quis sine candela ausus fuerit tentare, foramen ei non pateret, & apex styli, qui jam totum foraminis marginem tangit, sine candela peteret cavum urinæ, unde acerbissima mala. Jam sunt labia cruda, & candela per horas relinquitur, donec nihil mali suspicemur, extrahitur post 24 horas, vel ad escharam emolliendam Unguentum Basilicum., vel Balf. Arcei, vel recens Butyrum insulsum, adhibeatur. Si coëunt margines, & hem Dominus Doctor laudibus ornatus erit, & haud exiguis stipatus aureis discedet.

DE TUMORE TESTIUM.

§ CLXX. Hoc malum, si exquisitissimè examinatur, est tumor in toto corpore testis per totam ejus fabricam æquabiliter extensus, neque ad tactum recedens, duritiem Scirrhi initio repræsentans, sensim tamen increscens, sic valde subito ad mirabilem molem perveniens. Moles illa dolorem magnum non facit, nisi molestum ponderis sensum. Si in vaginali tunica & à Venis spermaticis moles sustinetur, tunc sentiunt aliquem dolorem, quia in tunica vaginali Testis hæret, & quia Epididymis extenditur, molestissimum sæpe dolorem facit ad inguina & os pubis protendentem, quia pondere testis funiculus vasorum spermaticorum distenditur. Tumor etiam imprioritur epididymide, quia ejus vasa sunt laxiora facileque extensilia. Vasa varicosa testis super intumescere solent, & habena testis, quæ est vas adferens versus vesiculas seminales, fit longè major & crassior, tandem ad ipsas Vesiculas Seminales

nales transit, & penetrat. Ergo tantum est Epididymidis tumor, & aliquando tantum ibi sistit; item etiam habenæ scirrhosæ habentur, & sic tumor solet venire in omnia vasa.

§ CLXXI. Ex hac historia colligitur, quod omnia testis vasa dilatentur, sic necessario fit aggestio pluris materiæ, quam naturaliter erat; nam non aëre inflata sunt, sed tantum substantia corporea, & sic egeritur minus, quam tempore Sanitatis. Hæc idea mali primum mihi apparuit, cum Studiosum curarem. Tumor oritur, si Vasa Seminalia dilatentur: notissimum est, quod non in vasis per exteriora Testis currentibus, sed in internis Lacunis testium, & vasis ejaculatoriis, hæreat; ergo nihil aliud est, quam impedimentum materiæ Testibus factæ, quæ se deberet evacuare.

§ CLXXII. Vasa semen conficientia sunt continuatæ arteriæ, quæ in venas sibi respondentes desinunt, sed confectum semen osculis patentibus evomunt in cavum testis. In brutis omnia in unum receptaculum colliguntur Epididymidis. In Apro mare testes per medium sunt divisi per diaphragma. Arteriæ autem sunt in cellulas distinctæ, quæ desinunt ad Epididymidem: quædam congestæ sunt, & in unum vas abductorium abeunt.

§ CLXXIII. Si tumor sic congestus, in Anatome invenitur, quod duplici de causa sit fœcundus, Epididymis in vas abducens abit postea; ergo duplex iter, unum tempore orgasmi venerei, alterum seminis excreti & confecti. Si tumor oritur impediens hanc emissionem, alia vasa arteriosa comprimit, tumere & inflammari facit. Sentiunt tum plerumque homines, primò quasi sibi desilirent testes, tunc omnia vasa circa testes posita aneurismatica & varicosa fiunt, cujus rei contrarium in aliis testium tumoribus fit, ut in Hydrocele. Si verò venereus tumor fit, tum scaber, varicosus, evadit, & tum tutò concludimus,

quod

quod malum superius hæreat. Quæritur quid in hoc casu faciendum sit? Omnis tumor hoc facit, verum omnium maxime si Gonorrhœa constringatur; nam Gonorrhœa, ut prius dixi, est morbus Lacunarum, hæ omnes communicant inter se, & usque ad Prostatam porriguntur. Si nunc contingat, ut materies genita retrocedat, facile ad locum, qui urethræ proximus est, pervenire potest, nempe vesiculas seminales; & sic hic loci tumor à constrictione facile nascitur, & Lacunæ sunt sedes hujus tumoris. Qamdiu adhuc semen libere fluit, nil mali timendum.

§ CLXXIV. Causæ sunt. *Primo* Exercitatio nimia, ut Equitatio. *Secundo* Methodus balsamica. Si Chirurgi & Veterinarii utuntur Balsamo Copaivæ, de Tolu, Cantharidibus, fiunt vehementes agitationes tempore Gonorrhœæ, oriturque tumor testis, quem in totà Praxi contigit una alterave vice videre. Oleum Terebinthinæ, Bals. Copaivæ ab ejusmodi Medicastris exhibita fuisse observavi in eis, qui meæ curæ se subjecere. Si juveni forti laboranti Gonorrhœa talia Balsamica dantur, tumorem testium inde provenire semper observatum fuit. Olea illa cum Sulphure cocta, ut exinde Balsamum Sulphuris conficeretur, in pilulas redacta adhibent Agyrtæ, & sæpe per hæc fiunt felices, sed relicta inflammatione, unde postea locus clauditur, & relinquitur tumor.

§ CLXXV. Alius est tumor testium, quem multoties vidi, qui facile curatur, & præcipuè in Luis Venereæ initio oritur. Accidit hic quacunque de causa, qui subito cum pondere magno, dolore, magnus fit, per tres quatuorve immo per plures dies durat, & resolutione facta sponte cessat. Hic fit plerumque primo pubertatis tempore, unde etiam fæminis recurrit ante tempora menstruorum. Si in Pene occurrat, Lapide Cancrorum interposito & fomento facto cum Sapone Vneeto semper curatur; sed si alii diureticis & calefacientibus curare sibi proponunt, malig-

malignus evadit; testes simpliciter a Cremasteribus musculis & Vasis Seminalibus pendentes non facile suppurantur, & sic cura difficillima. Ut vero tollatur tumor, tuta methodo procedendum. Instituatur ergo Venæsectio larga, si tumor non remittit, repetenda est.

§CLXXVI. In Phimosi, Tentigine, quoque talis oritur tumor, sed raro, si vero factus, purgantia satis fortia & antiphlogistica adhibeantur. Agaricus, Folia Sennæ, Tamarindi, Manna, vim habent solvendi sanguinem. Vidi sæpe Mannam ad duas uncias sumptam intestinis vim intulisse, & Cremoris Tartari unciam maculas creasse, neutiquam tamen inflammationem; hæc formâ liquidâ sumenda sunt. Scrophularia aquatica addatur, & Succus Graminis, qui vim attenuandi sanguinem habet. Hæc, si prudenter adhibeantur, sunt resolventia maxima, & post venæsectionem semper una hora post alteram sumat, donec diarrhœa superveniat: nam per plures dies debet continuari.

CURATIO.

§CLXXVII. Jam consulamus remedia, quæ faciunt, ne papillacea nervosa urethræ pars stimuletur, nam purgantia valde stimulant ergo utaris Papaverinis emulctis ex Avena cruda cum Aqua simplici & Lapide Prunellæ, ut & Emulsione Sem. Quatuor Frig. Major.: maximum vero cohibens est vinum tepide fomenti loco applicatum, Clysmata, Balnea, quia testem quoque resolvunt, nam intestini recti magna est propinquitas cum Vesiculis Seminalibus, ergo cum Testibus. Clysmata ex simplici Althæa cum aqua pura decocta, addito Melle, Syrupo Althææ, pauxilio Nitri; præterea, & cum Alcohole præparentur Fomenta, postea emollientia ad Pubem & scrotum applicantur, ut Cataplasma de 4 farinis decantatissimum illud apud Chirurgos Antiquos Parisinos remedium est. R. Farin. Fabar.

Unc. IV.

Unc. IV. Coque cum Oxicrato & pauxillo Olei Lini, sic fomentum præparatur, & additur Olibani & Salis Ammoniaci parum. Si ruditer tractetur hoc malum, non cedit, si verò moderata frictione circa Perinæum, Scrotum, & Testes utamini, promovebitis fluxum.

§ CLXXVIII. Alius morbus occurrit in rugosa scroti parte, ubi orificii testium est clausura, & tunc scrotum incipit tumere, & orificium clauditur, hinc nullum post clausuram amplius remedium, quam amputatio. Sic Virum Clarissimum hoc malo periisse vidi; nam facit hoc malum, ut vasa arteriosa usque ad ortum suum ex Aorta intumescant aneurismatica, & Vasa Seminalia ad lumbos usque excorientur. Prodest in initio Turbith Minerale cum prudentia ad Gr. VIII. Oritur primo die plerumque Diarrhœa, quæ postea tamen sistitur.

§ CLXXIX. Vidimus jam in viris, quos à Venere patiantur morbos. Nunc perlustremus illa vitia, quæ circa Mulierum genitalia ab hac Lue produci solent.



DE MORBIS, QUI IN PARTIBUS GENITALIBUS MULIERUM HÆRENT.

GONORRHOEÆ PRIMA SPECIES.

§ CLXXX.

SI homo infectus Lue Venerea utitur Sana Muliere, & materiam hucusque descriptam in Gonorrhœa virulenta una cum Semine Genitali in Sinum Mulieris projicit, tum Gonorrhœa ut viro ferè sine ulla differentia nasci potest in fœmina. Triplex est liquor, qui à tali virò in fœmina participatur. 1. Liquor Gonorrhœæ prius falsò pro Semine habitus. 2. Humor nativus urethræ & præputii glandis. 3. Semen de vesiculis seminalibus, vasis adducentibus, prostata.

§ CLXXXI. Gonorrhœa est fluor involuntarius liquidi sordidi, virulenti, ab impuro coitu oriundus, sive ab'utio per copiosum laticem suscitatum, non à natura illius materiæ intus receptæ, quæ alias genuisset in corpore Luem Veneream.

§ CLXXXII. Si ille, qui Mulierem inficit, adeò infectus inveniatur, ut venenum in medullis usque hæreat, tunc non mirum, quin Semen infectum fuerit,

fuerit, sed mulier non Gonorrhœa tantum, sed subtiliori adhuc causa, laborabit, quamvis à tali recepta materia non tam magno infestetur malo ac Vir. Si verò ulcere in urethra Vir laborat, tum altera Gonorrhœa produci potest. Si verò Lue Venerea laborat, & ulcere caret, tum fœminæ potius Luem parat Veneream, quam Gonorrhœam; seu si veretro laborat infecto, tum Gonorrhœam affert fœminæ.

§ CLXXXIII. Multæ Mulieres Gonorrhœa fœda per annos laboravêre, nunquam infectæ sunt Lue Venerea, sed in facie quidem & circa labia habent maculas, inficient eæ sic alios, sed ipsæ non peribunt. Si fœmina gravida infecta erit, & simul sua menstrua habuerit, non inficietur Lue Venerea, sed alios plurimos tali inficiet, quibuscum commercium venereum exercuit.

§ CLXXXIV. Ejectus humor partes attingit usque ad internum matricis os. Hoc uteri os non est continuatio cum vagina, habetque sectionem seu rimam transversam, sed prominentia in vagina facit, hinc prima pars uteri in superiori parte describitur prominere, & ligamenta lata esse flaccida, quæ ambirent illud os, sed nequaquam ita stricte, ut uteri orificium aperiri nequeat. Hæc enim ita amibunt os uteri, ut faciant Cryptam, ergo humor non tantum venit ad os, sed propellitur intra uterum non aliter ac in viro, ubi humor & Lues non tantum pervenire possunt ad primam urethræ eminentiam prope glandem, sed ad principium ejus prope vesicam penetrant. Ergo pars uteri anterior debuit esse flaccidissima, ut, dum imprægnantur, possit distendi & ampliari. Osculum uteri est primus locus post urethram apertus, hinc omnis humor in coitu ad primum locum determinatur, sive os uteri aperiatur sive non, verum facillimè quoque iterum decedet. Tota uterina cavitas est rugosa, multisque ductibus exiguis

perforata, per quos coitus tempore præcipue ſmegma quoddam ſive materia pituitoſo-ſeroſa deſcendit.

§ CLXXXV. Omnis mulier, quæ concepit ſemen infectum, illud intra quadrantem horæ dimittet; & ſtragulis ſuppoſitis reddet: hinc omne, quod ibi depoſitum fuit, effluit, & non tranſit in cavum uteri, ſed, poſtquam concepit, maximam humorum partem demittit. In Equabus, Vaccis Damis, fœcundo commercio facto liquor ſemper redit. Hinc HARVEIUS dicit, vaporem tantum eſſe illud, quod facit negotium ſeu commercium impraegnationis. Humor, & ille defluxus ad vaginæ rugas ſiſtitur; poſtea ad ultimum vaginæ os perveniens reſiſtentiam patitur majorem; qui locus eſt, ubi ſemper reſiſtentia fit major; nam hic loci craſceſcens Vaginæ ſubſtantia facit ibi item orificium ejus connivere, ſi extra vaginam fluxerit, tum alas expanſas incidit, ubi magis adhuc reſiſtentiam patitur, & in his binis locis tota tragædia perficitur. Vagina in æſtu venereo longè fortius humeſcit, quia ex ultimis arteriolis, emiſſariis lacunarum, liquor effluit non infectus.

§ CLXXXVI. Locus Vaginæ uteri proximus eſt penitus glaber, rugas nullas nullasque habet Lacunas, ſed poros minimos humidos, ut in lingua. Non invenitur quoque in Vagina rugoſum coagulum, niſi ad tertiam vaginæ partem deſcendens, ſed meatus ſunt lubrici, magis clauſi, hinc hic loci facillimus excuſſus & effluxus in hac inferiori parte, & rariſſime in ſuperiori parte invenitur.

§ CLXXXVII. Demonſtratum eſt, quod vaſa, quæ menſtrua ducunt, lubricentur eo tempore, quo menſtrua non fluunt. Si nunc vaſa ſunt aperta, ſanguis exit purus, & mulieres fluxum patiuntur menſtruum, ſi vero ſolummodo connivent, tunc menſtruus fluxus incipit fieri albus, ſpiſſus, ſi paulò magis arctantur, tum mucus ut narium ejicitur. Ergo hinc arteriarum perpetuum ſtillicidium. Cur autem fœminæ

minæ rarò inficiantur, ratio eſt, quia humor ille infectus ad primum locum perveniens ſtatim abluitur humoribus hicce perpetuo ſecretis.

§ CLXXXVIII. Vaginæ rugæ circulares a quibusdam habentur eminentiæ ſed non recte, quoniam utrinque a vaginæ lateribus certum quoddam intermedium intermittere ſolent, quæ nobis juga vocantur, ſed tali modo ut valvulæ in inteſtinis. Rugæ hæ ab interna tunica oriundæ ſunt papillæ nervoſæ ſentientes, quæ in jugis abſconduntur, hinc tota vaginæ pars rugoſa voluptatis inſtrumentum eſt. Vide DE GRAAF *pag.* 79. MORGAGNUM *in Adverſ. Anatom.* I. *pag.* 12. *&* *Adv. Anatom.* IV. *pag.* 45 item SANCTORINUM. Quando vagina deſinit in connivens anguſtum os, tunc patet in ſinum muliebrem os pudendorum, & quo ad rimam propius accedit, eo ſunt crebriora juga. Occurrit ibi immediate ſupra vaginæ orificium, & digito fere tranſverſo ſub Clitoride emiſſarium urethræ, ad quod veſica urinaria mulieris deſinat in collum, ubi ſphincter veſicæ eſt, tunc urethra ex collo naſcitur; hæc vulgò putatur rectè ſub Nymphis in foſſam patere, ſed tantum, ut DE GRAAF optimè demonſtravit digitale internodium, vel ad duos digitos fere tranſverſos diſtat â veſica, non verò deſinit in vaginæ cavitatem, ſed extra illam & oſtium vaginæ ultimum inter Nymphas, quarum productionibus labiorumque tegumentis optime munitur, cum eo oſtiolo parallelè decurrit antrorſum deorſum, ſub Clitoride aperitur, & alis cingitur, quæ connivens faciunt, ut apertura extra corpus pateat; nam Mulieres nunquam vaginam ſpurcant in mingendo. Hoc orificium corpore glanduloſo, quo ambitur mulieris urethra, eſt tam mirificè inſtructum, ut proſtatam dixerint Veteres, quod & DE GRAAF & MORGAGNUS affirmant. Hoc corpuſculum, ut jam dixi totam urethram ambit, & ſubſtantia fungoſa turgens libidinis æſtro viri genitale membrum arctius comprimit,

mit, quod humorem ſimilem proſtatæ fundit. Urethra in ſua ſuperficie interna, qua tranſit lotium, tegitur tenui membrana, cujus ſtructura eſt poſita ferè ut in viro, & hæc format canalem à collo veſicæ usque ad hoc foramen. Infra cavum hujus membranæ emiſſaria diſtinctis orificiis patent, quorum alia ſunt elliptica, ſemielliptica, circularia alia, per quæ liquor continuò ſtillat, & urethra humectatur non aliter ut in viro. Paries ejus interior inungatur, ne rodatur ab urinæ acrimonia, neque per illam urinæ expreſſionem lædatur. Vid. MORGAGNI *Adverſ. Anatom.* IV. *pag.* 44.

§ CLXXXIX. Fungoſa in mulieribus ſubſtantia accreta urethræ ſimiles parat liquores ut in viro, & per canales ſuos demittit, ut mulieris pudendas delectabiliter in coitu lubricet, ſuaque acrimonia mulieres reddat ſalaciores. Vide DE GRAAF *pag.* 167.

§ CXC. Corpus glanduloſum, vel ut Veteres dixêre proſtata, eſt tuber quoddam ſatis notabile glanduloſæ apparentis fabricæ excreſcens ad hunc locum in tuberculum molle, cujus antrorſum urethræ cavitas prominet ſub Nymphis, ut prominentia hæc formet emiſſariûm extra corpus patens. Nympharûm verò functio eſt, ut juxta hoc tuberculum ſe claudant, partes internas tueantur, & in veneris actu voluptatem adferant. Vid. MORGAGNUS *Adverſ.* I. *pag.* 12. DE GRAAF *pag.* 34 & *L. C.*

§ CXCI. Humor glanduloſus ex Proſtata ut in viris abit, & in tuberculo, quod diſtinctum eſt, ut in viris gignitur, itaque tota hæc fabrica docet fabricam proſtatæ. Hic eſt locus, ubi laſcivia venerea dimittitur cum reſolutione corporis ut in viris. Hic humor maxime pro ſemine mulierum à Veteribus fuit habitus. In illo loco apparent alæ, ſeu criſtæ mulieris, ſeu Nymphæ, vel prolabia, quæ corpora ſunt mirificae ſtructuræ, ut in corporibus fungoſis urethræ & Penis in viro. Haſce partes ſanguineis

guineis vasis plenas, ut vult RUISCHIUS, & extra vasa adhuc cellulis scatere, in quas se funderet sanguis, unde tumere & relaxari possunt, quod certissimum est. MORGAGNUS in superficie extima magna ostia lacunarum descripsit, per quæ humor spissus, albus, ejicitur, ut in viris sub Præputio.

§ CXCII. Jam Clitoris venit intelligenda, in superiori pudendi muliebris sita, utpote sedes pessima Luis Venereæ. Hoc corpus adeo refert Penem virilem, ut eo extra verso virum intra ducto mulierem repræsentet. Magnitudo ejus uvulam relaxatam fere obtinet. Corpora habet duo fungosa antecedentia, musculos libidinosos oppositos, arterias, venas, cellulas sanguineas simillimas virorum, habetque suam figuram, glandem quamvis imperforatam, sed cæco foramine instructam, refertque virilem quasi glandem, præputio præditam, tensionem, resolutionem, ut penis virilis. Locatum hoc corpus ante orificium urethræ antrorsum longe ante tuberculum glandulosum. Vide R. DE GRAAF *de Mulierum Organis pag. 16 & seqq.*

§ CXCIII. Si omnia mala prius descripta in animum revocantur, videbitis, quid hic contingere possit, maximè si papillæ sordibus affectæ sint, ut in priapo viri. Hodie certe scimus, quod omnis tentigo in viro fit à sanguine arterioso, & quod spiritus animales nil faciant, nisi quod musculos impellant. In fœminis musculus sphincter vaginæ libidinosus adeo arrigitur & constringitur, ut vix incidere possint mulieres. Si nunc strictor vaginæ & alii musculi libidinosi quoque constringuntur, tunc comprimuntur venæ, & sic hæ partes ita afficiuntur & tumescunt, ut in viris, vide SANCTORINUM, DOUGLASIUM *in Compendio Musculorum & Anatomia Comparativa.* Videtis ergo sanguinem arrectionis causam esse. Accidunt hic loci illa malorum genera, quæ hodiernus usus nomine cancri vel ulcerum venereorum consig-

navit. 1. In orificio Vaginæ tum superiori, tum inferiori; nam hæc facile affici possunt, cum continuo liquor adsit. 2. In superiori parte in illis rugis quam maxime oriri possunt ulcuscula. 3. In inferiori parte ad Nymphas, nam hic locus aëri quam maxime expositus est. Hæc ulcuscula seu Cancri ad nullum malorum genus referri permittunt, sed diversi aliquid continent, ut aliquando continget vobis videre.

§ CXCIV. Homo sanus cum male affecta muliere commercium instituit, carebit quidem omni Lue Venerea, sed post aliquot horas in exteriore parte in superficie penis sentit morsulum quasi pulicis, dein cancrulus fit, sed nondum est Lues Venerea. In fœmina humor flavus longe aliter exstillat ac in Viro; hinc fœminæ ipsæ non credunt, dum talis humor flavus exstillat, se habere Gonorrhœam, sed putant hoc fieri a libidine, interim habent ulcuscula minima, quæ sunt pessima.

§ CXCV. Cancer in omni vaginæ loco oritur, quemadmodum in glandis superficie, præputii externa, & tota Penis cute in viris. Sic interiora humida quoque facile affici possunt. Ergo primus hic morbis in fæminis. Sed quia hic transudatio quasi per infusionem avellitur, & ad secundam partem, ubi sunt eminentes papillæ, defertur, ergo ibi longè pejora pluraque oriuntur ulcuscula cancrosa, omnium maxime verò ubi sphincter vesicæ, in vagina statim supra Nymphas, & ubi arctitas maxima est, & Lacunæ Morgagnianæ inveniuntur, oritur Cancri species, nam hic locus aëri quam maxime exponitur, & sic se ad locum corpusque Clitoridis applicant.

§ CXCVI. Ratio horum cancrorum est, si homo sanus cum infecta muliere coëat, accipit tunc in cute Penis stigma, quod fit ulcusculum, & postea in cancrum degenerascit. His sic accidentibus oritur tumor, emissariique dilatatio, hinc submucosa,

sa, suppurulenta materies secernitur, humor hic loci transudans naturaliter, si stagnet, mucum narium refert, si dilatantur oscula fit stillicidium fluoris albi, & hinc sensim oritur diathesis quasi vergens in fonticulos. VERCELLONUS monet, prostibula hunc humorem facile demittere, aliosque sic inficere; ubi è contrario sana mulier à tali infecto viro sæpe tam pessime laborat, ut moriatur.

§ CXCVII. Humor naturaliter in urethram distillans adeo exiguus est, ut non pateat, quia absorbetur, sed veneno venereo affectus sentit speciem quasi gravedinis, oritur fluxus ingens & Gonorrhœa. In sana muliere eæ partes liquidum non fundunt. Simulac verò Gonorrhœa oritur, omnia emissaria afficiuntur, abscondunt humorem, & humor, qui abstergere solebat, apparet multo copiosior, & tota Natura eò vergere debet, nam ubi dilatata sunt vasa, ibi major quoque bumoris copia fluit. Hinc non mirum, semel nata diathesi laxa, magis magisque augeri, unde perpetuum quasi stillicidium oritur, quò verò citius ille fluxus oritur, materies alba & non flava, eo melius, sed postea semper in pejus degenerascit. Hoc in Gonorrhœa hac ita obtinet, ubi, quò mitior hic fluxus proveniat, & citius suam tragædiam proferat, quo plus ad naturalem colorem accedat, qui est albus, eo melius.

DIAGNOSIS.

§ CXCVIII. Quæritur hac deposita œtiologia, quomodo cognoscatur materiem esse de natura mali venerei. Debeo hic prius monere fœminas laxas, frigidas, otiosas, aquosa calida assumere consuetas, ad partes inferiores habere diathesin, ut pallidi pueri in stillicidio narium habent, quæ post evanescunt. Sic fœminæ mucosas strias horrendo spectaculo emittunt ex vagina absque ulla fere molestia, quæ par-

tes inferiores in membranis talem mucum fundunt, qui augetur ità, ut totaliter enervet fœminas, easque reddat steriles, ineptas ad excitandam venerem, qui verus character hujus mali.

§ CXCIX. Observavi in Illustri Fæmina invaluisse hoc malum adeo, ut magnam linteorum copiam macularet, vocatus examinavi hanc materiam exsiccatam, instar vitelli ovi flavam, anceps fateor hæsi, tamen antivenerea non adhibui, quia de sanitate mariti & de vita conjugali moraliter certus eram. In hoc casu exercitatissimus Practicus deceptus fuisset, & falli potest, tamen eam curavi sine ullo medicamento antinevereo, ita ut pulcherrimos postea gestaverit fætus. Ergo hic nullum virus venereum, ut multi forsan putassent, adfuit, sed præternaturalis Rheumatismus post menstrua factus, nam hic humor erat catarrhosus.

§ CC. Quod Rheumatismus desinat tempore menstruorum, ut quidam scribunt, non est verum; nam hic humor non ex illis vasis quæ ad menstrua pertinent, effluit, sed ex illa diathesi catarrhosa in vagina.

§ CCI. Si à novitate insueti morbi & post congressum subito se ostenderit humor, tum, si à primo inchoamento crascescit, suspicienda Gonorrhæa est, contra verò ubi lente & per annos procedit. Dignoscitur quoque Gonorrhœa a fluore albo, quod mulieres in hoc conqueruntur de dolore e regione lumborum, in illa de acerbitate quadam circa muliebria; præterea inspiciat Medicus partes genitales, quando inveniet, quando Gonorrhœa laborant, circa exitum meatus urinarii mucosam quamdam viridemque materiam & plerumque exulcerationem.

§ CCII. A degeneratione in pejus hoc malum cognoscitur, non vero si lente & post menses hoc fit. Si enim subito post congressum degenerascit, confirmor à Lue Venerea esse hoc malum productum. Stranguria & dolor in reddendo lotio hic non adest,

ut in viris, quia tuberculum ad exitum meatus urinosi positum istud perhibet, unde & maxime fallitur.

§ CCIII. Signum diagnosticum non est color materiæ saniosus sed viridis, ut in Lue Venerea, imò pejori adhuc tinctus colore. Copia sæpe immanis. Odor urinæ, ut Vir quidem Clarus scripsit, hic non adest.

PROGNOSIS.

§ CCIV. Fistulis, ulceribus, & verrucis generandis hic locus aptissimus est. Si verrucæ solutæ sunt, papillæ scirrhescunt & excrescunt in mulieribus circa juga papillosa vaginæ. Verum omnes Lacunæ ex ampullis rotundis in emissaria arctiora abeunt, ut ex materia spiscescente fiat ateroma, si nimis longe malum effectus suos prodit, non solum Nympharum pars spongiosa afficitur, sed toti corpori se insinuat.

CURATIO.

§ CCV. Abstinentia Concubitus ante omnia inculcanda, hanc enim si neglexeritis, cura vestra erit inanis. Hoc impetrato interius instituitur Curatio, ubi in viris per Hydragoga prudententer Mercurialibus mista perficiebatur, donec soluta sit materia, & vi purgantium expellatur, quod propter amplitudinem in fæminis facile fit, injiciantur per syphonem, vel fomenta per spongia instar pessariorum includantur, vaginæque committantur, ut detergeatur hoc malum,

R. Comar. Absinth. Pontici. Unc. I.
Scordii Unc. S.
F. Decoct. ad Lib. III.
Adde Sapon. Venet. Dr. II.
F. Colatura.

Exer-

Exercitatio corporis hic maxime prodest, nam, quæ otiosam vitamque degit sedentariam, curari non potest. Tum aquosa, Mel Rosar. cum pauca Aloë adhiberi possunt.

GONORRHOEA SECUNDA FOEMINARUM.

§ CCVI. Ad finem conniventium alarum vaginæ superius ad os pubis prominet semper satis notabilis tuber, in cujus centro apertura urethræ serpit, hoc corpusculum cum urethræ cavo haud participat, sed constrictionem subglandulosam habet ad finem urethræ, & emissaria in superficie hujus tuberis patent. Si nunc acciderit Labem veneream hunc locum forte occupasse, tunc talis oritur diathesis, qualis in Lacunis descripta est. Prominet hæc pars, tenditur, dolet, & solet materia magis viridescens demitti, ut putares materiam virulentam à Viro dejectam esse. Si Mulier locum linteis premat, tunc exprimendo eum mundat. Urethra in fœminis in fine angustior superne dilatata, ut dimidiam longitudinem de collo vesicæ emerserit, perpendiculariter sursum sive incurvo ductu paululum ad superiora vergens angulum faciens inter Nymphas infra Clitoridem desinit, in reddendo lotio provida Natura cavit, ut extrorsum pellatur urina. Vide SANCTORINI *Observ. Anatom. Tab.* II. *Fig.* II. Musculus, qui ambit corpus vesicæ, ejusque collum, & urethram, deorsum ducitur extra corpus, si ille jam agit, sic determinat tempore inflatus, ut tentigine laboret, ûnde semper hæc pars extrorsum patet, quod antea Anatomiæ ignarûs non intellexi.

DIAGNOSIS.

§ CCVII. Si hoc malum crescit, oritur tumor ulcerosus, qui interdum ad magnitudinem parvi ovi colum-

columbini extinditur, ut Apostema esse crederes. Hæc Gonorrhœa plane est ut in Viris. Illa ulcera, quae sub clitoride oriuntur circa foramen urinae, semper manent, materia defluit, sed extra corpus, quod in priori non fiebat, tumor praeternaturalis in hac parte, incommodissima strictura, vix dolet urina emissâ, sed in expulsione urinae dolet propter tensionem musculorum, & omnium maxime si ultima gutta ejiciatur, tunc maximus dolor, & hoc certum signum Pathognomonicum. Symptoma pessimum, est, quod, quando Mulieres lotium reddunt, urethram adeo tumore compressam deprehendant, ut urina intercipiatur; nam emissarium quo plus intumescit, eò plus coarctatur, hoc in Praxi videbitis. Haec Ischuria oritur à compressione, & VERCELLONUS dicit hoc frequens apud se esse, Mulierem laborant in Gonorrhœa virulenta in fungosa colli vesicae substantia accipere cavernosa ulcera, quae cum labiis postea connectuntur, unde in illis locis similis oriatur tragaedia, & sic usque ad os pubis intra sursum adscendet. Hic non adest ardor urinae, nisi locus sit plane ulcerosus, sed semper tentigo musculi magni urethrae ductoris extra corpus, ubi est orificium tuberculi prominentis urethrae, ibi folliculi plurimi & emissaria sunt liquorem naturali antecedentem emittentia. Tuber sursum adscendit, ideo propago est suscepti mali, & se juxta ûrethram dispergere potest. Hoc malum singulare genus esse videtur, quod VERCELLONUS de malo venereo observavit, quod ab ipsa eminentia pubis sûperioris, ubi mollis pinguedo assurgit, exulcerationes fiant ad anteriora vaginae. Ardor urinae non sentitur, verum rigiditas intolerabilis.

Musculus urethrae depressor a SANCTORINO *in Observ. Anatom. Cap.* XI. § IV. descriptus supra urethram ponitur, & supra illam fertur: si ultimae guttae urinae sunt emittendae, ubi succumbit parti fungosae, tentigine afficitur, Hinc in Praxi videbitis, ubi coque-

runtur aliquid matrice exire, quod Diagnosis pressione facienda sit.

PROGNOSIS.

§ CCVIII. Primò est metuendum, ne virus venereum per fungosam fabricam communicantem cum cellulosa versus Montem Veneris se diffundat, quod si fecerit, ubi longè crassior pinguedo est, ulcera concepta difficillime curari possint, quia sub dura cute haerent. 2. Metuitur, ne malo nimis acri per sinuosa latera urgente à diuturnâ urinâ erodatur urethra. Unde accidit, ut per superiora & exteriora loca vulvae exeat. Videatur VERCELLONI Cura *in Historia Sanationis GonorrhϾ.*

DIÆTA ET CURATIO.

§ CCIX. Abstineant ab omni acri, alioquin perpetua fiet tentigo, quae in hoc affectu maxime damnosa; locus enim affectus, ubi funditur sanguis, cum dolore tenditur, hinc tristia mala. Protuberans hoc corpus, si acribus tentatur, urethrae canalem reddit angustum, ut urina intercipiatur. Vitentur Mercurialia, quae in Gonorrhœa prima non tam metuenda, sed hic conveniunt potius emollientissima, ut Serum Lactis cum Seminibus Papav. Albi, Lini, Avenae, Lac cum Bismalva vel Malva decoctum, quae prosunt Naturae, ut se sponte liberet. Emollientia hinc dilatantia, naturaliter stimulantia, in medium vocanda. Hinc juvat Naturam stimulare extrorsum, ut, qua via receptum erat, iterum redeat. Si alia accedant mala, tum Vitriolica, quae jam in Viris commendavi, adhibenda, vel sumatur Lapis Alchymiae, cujus descriptionim vide in Chemia Amstelomensi, qui levissimam speciem Escharae facit. Si itaque nimis flaccidae sunt partes hoc lapide tutò utimur. In interceptione urinae Venaesectio pro-

prodest, nam fluxiones materiæ ruentis ad locum inflammatum sæpe augentur, tum post venæsectionem Anodyna adhibenda, V. Gr. R. Fol. Papav. Hort. Recent. Coque cum Lacte, adde Sacch. Saturn., ut putredini resistat. Vel

R. Fol. Hyoscyäm.
Malv.
Verbasc. āā Unc. S.
Sem. Lini Dr. 1. S.
F. ex Lacte decoct. Fomentum.
quod adhuc melius.

Cavernosus locus debet depurari, quod fit per hæc emollientia, & ultimo, si dolor adsit, Sapo Venetus & Mel Rosarum addantur. Interior cura in ultima Gonorrhoeâ Viri dictâ adhibenda cum hac regulâ, quod Mulieres quædam vix ferre possint Purgantia, quia valde laxæ, ergo cadunt in animi deliquium; hinc respectus habetur ad sexum, & eligite alia, quæ minus movent, ut Mannam, Pulpam Cassiæ, Rheum. Hydragoga verò fortiora ob supra dicta non adeo secure & tuto sunt adhibenda.

GONORRHOEA TERTIA.

§ CCX. Urethra in muliere valde crassâ membranâ obducta, subtili verò membranâ, quæ fungosum corpus circumambit, ut in viro: hæ membranæ vero non continent in se illam substantiam, in quam sanguis funditur, sed sanguinis receptacula sunt tantum Cellulæ & Cryptæ. Hæc pars, quæ facit crassitiem urethræ, dat emissaria, quæ transeunt usque in urethræ cavitatem, ut in viro: nam si prematur, materies vermiculares subalbida exsudat. Si nunc malum in Viro subtili suo habitu à glande usque in collum vesicae penetrare potuit, quid fiet in-

faemina, ubi locus amplus. Ubi nunc intravit corpus sanguis labe inquinatus nulla resistentia, tum Gonorrhœa virulenta & tumor oritur, summaque molestia ab angustatione viæ, ardorem tamen non sentiunt, sed, si ex emissariis prodit, exulcerat, & fit ardor in Gonorrhœa. VERCELLONUS hinc jure dicit, esse solam Gonorrhœam Virulentam, quando ardor adest. Hoc magis intra cryptas exulcerat, & quia hæ cryptæ inter se communicant, facile exulcerantur, in viro nunquam pervenit ad substantiam cellulosam. De canaliculis urerhræ muliebris videatur MORGAGNUS. *Adverſ.* IV. *pag.* 44.

PROGNOSIS.

§ CCXI. Est ulterior erosio, interceptio urinæ, & fœda spurcities emissa sine sensu.

CURATIO.

§ CCXII. Cura eo dirigenda est, ut partes emolliantur, summopore laxentur, dolores sopiantur: hinc repetantur, quae dicta sunt. Si apparet multum purulentae materiae, tum

R. Sem. Lini Q. V.
Aq. Plantag.
Vel Ser. Lact. Q. V.
F. Emulsio.

& emittatur in Urethram muliebrem, quod breviorem sanationis viam praebet. Praecipue reddatur urina tam parum salinosa, quàm fieri potest; bibat ergo multum Seri Lactis cum doco&to Malvae.

GONORRHOEA QUARTA.

§ CCXIII. Hæc omnium pessima. CASPAR BARTHO-

THOLINUS in eleganti Tractatu *de Ovariis Mulierum* denotavit, quod sub labiis sinus muliebris utrimque ad latus ad partem infimam, ubi frænum labiorum sive vaginæ, sub Epidermide, sub membrana pinguedinosa, sub musculo sphinctere, sub membranula cellulosa ponatur Glandula satis magna pisum equans, & semper hic præsens, quarum unaquæque ad infimam partem posita emissarium habet stabile, quod supra alas distinctissimè sub ore Vaginæ finire cogatur evacuando humorem magna copia notabilem. BARTHOLINUS considerans magnitudinem & fabricam vocavit *Prostatam Mulierum*: Ego vero bulbosum corpus appello. Haec Glandula ex bulbosis componitur, & MORGAGNUS *Advers. Anat.* I. *pag.* 42. deprehendit eas tam magnas, ut potuerit eas separatim exhibere in *Tabula*,3. *Lit. H.* ubi eas depinxit. Ponuntur sub sphinctere vesicæ, ubi necessario premuntur juxta depressiones Urethræ, & sic in tentigine, ubi sphincter omnium maxime agit, hæ comprimuntur, quo facto, liquor exsudat, emissaria glandularum sub Vaginæ ore hærent, quia nulla alia Lacuna est, quam hoc emissarium, hinc oritur illud malum in perinæo.

§ CCXIV. Quando Natura fœminam formabat, non solum effecit, ut semen exciperet, sed ut fœtum gerere posset, & luci reddere. Ergo insculpsit, ut amplitudo foret tam capax, ut infans exiret: & factum quoque est, ut alias tegeretur, ne asper locus in totum esset, virisque ingratus.

§ CCXV. Vaginæ, quæ in Virginibus præsertim junioribus omnium est arctissima, interna tunica duplicata, ut in valvulis observatur, nonnihil circumcirca assurgit specie annuli, facitque membranam illam HYMENEM dictam, qua de re tot lites & controversiæ apud Authores exstant, vide *Clariss.* MORGAGNUM *Adv. Anat.* I. *pag.* 39, 40., & *Advers.* IV. *pag.* 43, 44. Ubi nunc virgines cum impuro viro coëunt, & hæ partes adeo dilatantur, ut dilace-

rentur, quod ſæpe fieri jam dudum obſervatum eſt, & pro ſigno Virginitatis haberi ſolet, tum virus venereum huic parti dilaceratæ communicatur. Si hoc factum eſt, oritur Gonorrhœa cum tumoribus & apoſtematibus. Hæc Gonorrhœæ ſpecies, quæ veriſſime in corpore fœmineo obtinet, ab omnibus Authoribus prætervita, cum tamen crebra fit ejus origo, mala, quæ oriuntur, ſenſibus ſunt manifeſta, cui verò cauſæ phyſicæ dedit ortum, non tam clare cognitum fuit.

§ CCXVI. Glandulas à BARTHOLINO non in ſua Anatome ſed in tractatu *de fœminarum ovis* deſcriptas figuris illustravit; verum locum genuinum unicus ſcriptor SANCTORINUS in ſuis iconibus ſiniſtra licet arte confectis rite exhibuit. *Tab.* 2. *Fig.* 2.

§ CCXVII. Glandulæ hæ ſub muſculis libidinoſis mulierum ponuntur: jam maxime credibile eſſe videtur, in libidine ſumma hi muſculi ſi agunt, quod Glandulæ preſſæ mucum exſtillent. Hæ glandulæ BARTHOLINO Proſtatæ audiunt, vel glandulæ infimæ pudendæ muliebris. Emiſſaria majora intra vaginam muliebrem ſic locata ſunt, ut ſuum humorem ad latera oris vaginæ fundant.

§ CCXVIII. Os uteri ſemper clauſum eſt, & vagina circa Os uteri eſt laxiſſima, deſcendendo collabitur, & nil acre in ſe continet, ubi deſinit in foramen, corrugatur, quod vocatur os vaginæ inferius, cui rima ſubjacet, ubi glandulæ humorem ſuum deponunt, quo vagina oblinitur, & efficit, ne ab aëre externo lædatur.

§ CCXIX. Si tabes venerea, qualem deſcripſi ſuperius, ex membro virili ad locum vaginæ, ubi aër externus accedere poteſt, effluit, tum hæc emiſſaria, quæ hic ſunt majora quam alibi, poſt exploſionem liquoris in tentigine in vacuas cellulas patent in unum emiſſarium, unde miaſma in hæc loca vacua fertur. Hoc miaſma hujus eſt naturæ, ut primo

mo præter urinam nihil afficiat, qui tamen sensus est molestissimus, post assurgit tumor, accedit levis inflammatio, quæ cum augmento humoris quoque augetur; hinc mulieribus his oritur tumor in inguinibus non ad glandulas sed ad latera, ubi interfaemineum faeminarum est. Putantur à quibusdam hi tumores hærere ad glandulas, bubonumque species esse, sed nihil minus, nam prostatarum bubones esse experientia me docuit. Si nunc humor magis magisque & tumores hi accumulantur, ulcera postea oriuntur, & si tumores postea in suppurationem abeant, dolor assiduo crescit & tumor. Si pus jam accesserit, procedens ab hoc tumor promovet destillationem puris ex lacunis. Tabes sic effusa in panniculum adiposum serpit, qui vaginali musculo accumbit, & semel expulsa tabes in intestinum rectum pinguedine lubricum repit, tum musculi inflammantur, & versus hæc loca lubrica oriuntur horrenda fistulosa & sinuosa ulcera vergentia in intestinum rectum. VERCELLONUS bene observat *pag.* 28. hoc malum in Prostibulis sæpe contingere, quæ pro sua libidine hoc malum petunt, quare dein concubant cum viris, eosque omnes inficiunt. De Vagina verò erosa, ut ipse putat, absonum. Moneo Vos, ut respiciatis ad initium, & extrorsum eliciatis malum.

DIAGNOSIS.

§ CCXX. Si post congressum fæminæ queritent de molestissimo & assiduo stillicidio è corpore exeunte, tunc pro mali hujus signo habetis verissimo Vobis Author sum; nam alia stillicidia ad sinus majores adeo terribilia non occurrunt.

§ CCXXI. Materies Gonorrhœæ varia, quæ linteo excepta examinari potest. Si nunc queruntur simul, quod ad perinæum secreta & aperta sint loca, pruritusdoloresque ad pressionem hujus loci, cum se-

dere velint, quoque tum certum ſignum erit. Si rogantur, ut eas partes velint premere, & tunc multum tabis exeat, de malo certi eſtote.

PROGNOSIS.

§ CCXXII. Difficultas in eo tota verſatur, quod in omnibus accurata Phlegmonis ſedes ſit membrana celluloſa, ſub qua ponuntur glandulæ, jam materies ſemel facta per hanc ſerpit, aliasque partes inficit, ſi tum materiam elicere vultis, neceſſe eſt, ut ſupra muſculos vaginales medicaminibus aſcendatis, hoc autem ſi fieri nequeat, in caſſum cura eſt.

CURATIO.

§ CCXXIII. Membrana celluloſa nunquam curatur niſi in pus redacta tota exſtirpetur liquidis erodentibus, & ſic in apoſtema formare, rumpere, tandemque curare. Salivatio & Catharctica fruſtra in hoc malo adhibentur, hinc, quod ſupereſt, locus externus debet evacuari, quantum poſſibile, ſæpe molliſſimè premantur loca, ut materia extrorſum pellatur.

§ CCXXIV. Extrinſecus in initio omnium optima ſunt medicamina emollientiſſima, ut extrorſum trahatur, pellaturque malum, ut Farina Secalis, Lini, Avenæ, Ficuum Pinguium Pulpæ, concuſſione facta, cum copia juſta Lactis imponatur, dein Animantia, poſt Gummi Sagapenum in Vitello Ovi ſolutum, ad finem Oleum Lini recens preſſum, noctes, diesque applicari debent. Allicienda ſic materia extrorſum in tumorem, qui tumor ruber eſt mollis non aperiendus, ſed tamdiu clauſus reliquendus donec ſponte fluere incipiat, tum pertundatur locus ad fundum mali, & plumaceolis per aliquot dies locus teneatur apertus, ut tenerrima vaſcula ab arteriis agitata deſpumarent id, quod adeſt. Ergo ponatur ſicca plumaceolis

maceola intincta Balsamo Arcei, separatur iterum quotidie, & sic ulcus profundum facere potestis. Si nunc depuratio incipit, tunc sensim claudatur vulnus. Vidi sic pessima mala curata fuisse, sed vidi in aliis, omnibus adhibitis antedictis, tamen fistulas ortas fuisse. Ideo dixi, adhibeantur in initio.

§ CCXXV. Jam explicui Gonorrhœam omnis generis. Superest tamen, ut de Testibus Mulieris, Tubis Fallopianis, Uteri Cavo & Superficie Matris dicam, & quibus malis hæ partes afficiuntur. Non debemus fingere in Medicina, sed invenire. Ergo probandum an intra uterum Gonorrhœæ sedes inventa sit, ut alii statuunt.

DE GONORRHOEA UTERI ALIARUMQUE PARTIUM.

§ CCXXVI. Recens inventum in Prostibulis spurcis dissectis, quod cervix uteri naturaliter teneat in se multa corpuscula rotunda, ampullosa, quæ Cl. MARTINUS NABOTH credidit novum sibi inventum, unicum forte vel tertium esse Ovarium, quod tamen egregie Dexterrimus & summus Anatomicus FR. RUYSCHIUS *in Advers. Anat. Dec.* I. *N.* II. destruxit, putatque Hydatides a Cl. NABOTHO fuisse visas; cæterum cum Eruditissimo MORGAGNIO convenit, qui *in Advers. Anat.* I. *pag.* 47, 48. *&* *Advers. Anat.* IV. *pag.* 69-71. has vesiculas accurate descripsit, *Tab.* III. *Litt. L. L. Adv. Anat.* I. depinxit, dixitque, quod intimæ cervicis tunicæ sint intertextæ, & hic illic nullo certo ordine aut sparsæ aut congestæ videntur. Hæ vesiculæ lentum viscidumque humorem seu potius mucum secernunt, in ultimis mensibus perpetuo emungunt uterum, expulso foetu evanescunt, in virginibus valde parvæ deprehenduntur Mulier in partu mortua dissecta visa est his ampullis carere, quod procul dubio per defectum humoris in

illis contenti, & has partes lubricantis, mortis causa fuit, licet infans ad partem & cætera bene disposita essent. Hæ ampullæ, ut certus scio, examinatæ nec in spurcissimis Scortis hoc malo afficiuntur.

§ CCXXVII. Mulieres infectissimæ gestaverunt ad menses infantem, unde nunquam intrare potuit id, quod hæc ulcera parare posset, unde quoque in utero nunquam ejusmodi quid inveni, sed tantum vulgarem Scarlatinam. Mulier fœtum gestare non potest, si de his ampullis tanta liquoris secernitur copia, ut vulgo in Gonorrhœa fieri solet.

§ CCXXVIII. Quibus opportunitas fuit labefacta corpora dissecandi, non invenere mala, quibus Gonorrhœa similis est. Non nego corpus uteri partesque annexas vitio quodam morboso atque ulcere affici posse, sed quæritur an talis sit Gonorrhœa? quod tamen hucusque non inventum fuit. Sed quando Luis Venereæ fomes adest, tum uterus affici potest; verum ista affectia non est á Gonorrhœa, sed á Lue Venerea. Undenam hoc contingit? forte os uteri tam arcte clausum est; ut nihil admittat, sed tempore tentiginis se aperiat, & tunc, ut probabile videtur, cum copia fluoris transeat, & cum vasa erosa fluorem evomant, videtur à venis fieri absorptionem, & sanguini misceri: ulcera tamen hanc partem obsidentia falsò ad hæc referuntur. Observatum quod in vagina particularis generetur humor, qui non comparandus cum fluxu ex tuberculis proveniente, neque intra labia & os Vaginæ secreto; ergo singularis est indolis & forte à tribus Authoribus descriptus. Oriuntur aliquando per tres vel quatuor digitos tranversos longæ, latæque, superius arctissimæ fissuræ, & fistulæ & ulcera haec decurrunt ad normam rugarum, quæ ibi sunt, non parallelo modo, sed ex tranverso, per politæ vaginæ cavum. Si nunc hic nata sunt, pessimum genus faciunt, quod fæculentam continuò stillat materiam, & sic

pro

pro Gonorrhoea habitum, quamvis Gonorrhoea non potest vocari, sed potius diversum ulcerum genus, quia ad rimas magis, quam ad ulcera spectat. Concipitur rarò, & dimittitur materies, qualem in Gonorrhœa descripsi, acerrime rodentem, albam, saniosam, mucosam, in viro pessimam Gonorrhœam producentem, & non diu abesse potest, quin totum corpus afficiat; hinc cito curandum hoc mali genus, quod fœminis virisque contagiosum est, quare certissima requiritur Curatio, quæ vero difficillima, unde nunquam sine topicis curari potest. Sequens itaque huic scopo satisfacere potest

R. Aloes.
Myrrhæ
Mell. Q. V.

reducantur in formam balsami, adde Vitelli Ovi & Aquæ. Q. V. injiciantur & detineantur, donec detersio facta est in parte affecta, ut materies minuatur. Hinc materia spissior exibit, quod bonum indicium meliusque præstabit signum, & hoc modo topico præter reliqua jam ante medicamina recensita curatur.

DE CONDYLOMATIBUS.

§ CCXXIX. Omnes cryptæ sunt exiguæ glandulæ, mucosis partibus obliniendis dicatæ, succum mucosum sive smegma conficientes. Si attritu nimio in superficie interna membranæ reddantur callosæ & minus perspirabiles, quia perspiracula occluduntur, hæc malorum species oritur, nempe ex crassa & fungosa materia evadunt minus dilatata, quia partes minus perspirabiles sunt, hinc hic fit tumor, unde membrana cryptosa mirificè crassa evadit. Nulla datur membrana, quin attritu callosa fiat, ut patet in manibus fabrorum ferrariorum, ubi Epidermis à solo

attritu & pressione iterata fit tam crassa, ut digiti sæpe minoris crassitiem adæquet sine ullo vase rupto. Hæc condylomata non adeo sunt ulcerosa purulentaque, quam quidem tædiosa, quia non facile discedunt; & curationem in Lue Venerea reddunt difficillimam, quia semper calli remanent & renascuntur. Unum tantum superest, ut summa patientia emolliantur.

R. Lactis Recent.
Folior. Malv.
Althææ Q. V.

in hoc pedes partesque callosæ detinentur, & ad pristinum statum reducuntur. Hoc discite, quod emollientia separationem faciant; nam cæterum remedii nil scio. Veteres plerumque hæc abscindere solebant.

DE VERRUCIS VENEREIS.

§ CCXXX. Omnes rugæ in vagina referunt palatum hominis, & sunt nil nisi sentientes papillæ, in quarum vallibus intermediis hærent cryptæ rugosae mucum stillantes. Si nunc membrana subtilis evadit, tum papillæ statim á vi arteriosa impulsæ prominent, quarum papillarum unaquæque pro nervo haberi non debet, sed pro fungoso singulari corpore, in quo Natura innumerabiles nervos posuit, arteriolas, venasque continet. Hæ papillæ vulneratæ, dilaceratæ, dissectæ, vel quocumque modo læsæ, mirificè sanguinem fundunt, & si verrucas vis auferre, ferro candenti sisti debeat hæmorrhagia.

§ CCXXXI. Simulac tenera membrana est sublata, tum tempore orgasmi arteriolas protrudit, & verrucæ immanes fiunt, ut sæpe nascatur *Collare* dictum *Hispanicum*, & hirsutus fiat locus. Crebrum in morbis

bis venereis est hoc malum. Cum mihi ante aliquot annos se obtulit Turbith Minerale, curando huic malo adhibui, ut in virili urethra, & cum mictum irent, hasce partes, ut purgarent, mandavi, & adhiberent pro injectionibus emollientissima, alioquin Verrucæ non tam facile evanescant. Cristæ sunt nihil nisi verrucæ conglomeratæ, descriptae à Veteribus, ubi *Marisca* vocantur. Vidi tales circa has partes natas fuisse, ut unciae pondus continerent, & quia partes exulceratae adinitar ficus assurgunt, fiunt praecipuè circa os vaginae externum. Hoc genus semel natum crudelissima cura aufertur, vel candente ferro, vel tenacula. Curatur vero per emollientia, ubi tamen plus assurgunt, per erodentia, sed si non una vice tollas, in cancrum abeunt.



DE

LUE VENEREA,

SIVE

MORBO GALLICO,

ITEM

ITALICO ET HISPANICO.

BELGICE

SPAANSE POCKEN.

PRIMA LUIS VENEREA SPECIES.

§ CCXXXII.

JAm venio ad Luem Veneream, prout Nobis occurrit. Quando venenum contagiosum, quod descripsi antea, jam per totum corpus dispersum communicatum est, ut haereat in partibus & humoribus, tunc haec Cacochymia vocatur Lues Venerea. Dico itàque Luem Veneream vocari, quando illud venenum non in uno loco magis haeret, sed dipersum est per omnes humores vitales.

§ CCXXXIII. Omnes Medici sapientes ab hujus mali principio observarunt, quod illud venenum corporeum in hoc malo adeo vix corporeum sit, ut potius pro aura spirituosa habeatur. Hoc venenum est contagiosum, ex parvo loco in ampliora se extendit, quod genus est morborum contagiosorum. Etenim si homo scabie laborans primo praecipue ve-

re

re nummum calentibus digitis sumpserit, & alio pariter calenti sanissimo tradiderit, cum illo scabiem sæpe communicat, & si ad loca inter digitos oriatur una pustula pruriens, scalpendo dispergit se in totum corpus, quod etiam in Lue Venerea obtinet. Si hoc malum ex loco externo in humores vitales per venas resorbentes (cum humores sub cute ad vitales referuntur) ingurgitatur, tunc oritur Lues Venerea. Hæc Lues est illa, quæ primo Gonorrhœam faciebat, sed jam corrupta per totum corpus serpit, & tamen nullibi apparet. Si hoc malum ita dispersum in humores hæret, tunc de hoc fomite interno talia possunt oriri mala, qualia ab externa applicatione in prioribus existebant; tum primo hæret in massa sanguinea forte in una guttula sanguinis, postea motu & calore in toto fluore rubro, & sic propagari potest, ac prius in Gonorrhœa.

§ CCXXXIV. Jam ingens diversitas apparebit inter illa, quæ explicui, & quæ, jam dicam. In prioribus externa prius afficiebantur, sed hæc interna extrorsum erumpunt, hinc rarissime sic corpus humanum fuit infectum, undequaque hoc contagium Venereum poterit cognosci, licet sit Medicus experientissimus, & homo infectus erit, simulac hoc virus æqualiter distributum fuerit. Si verò in una parte hæret, statim apparet; nam in priori casu ne unicum signum est, quo cognosci possit, sed per omnes humores homo est corruptus.

§ CCXXXV. Dicunt Medici hos homines esse melancholicos, sed dicam potius, quod sint libidinosi. Dicunt illos sentire per totum corpus gravedinem, sed humorum depravationes, inflammationes, jam incipiunt se manifestare. Mihi ergo semper adeo subtilis apparuit Lues hæc, ut sensus eludat. Invisibilia semina per meatus venosos insinuata excitant Cacochymiam Veneream, si in gradu est. Ergo in initio signa manifesta non habet hæc Cacochymia,

quan-

quando per metastasin aliquid humoris deponit in unam partem, tum symptomata oriuntur; ergo & Medico sensibilia, & hic est secundus status Luis Venereæ. Fit perfectè, ut in omni morbo contagioso fieri solet. Suscipitur insensibile contagium, febris oritur ab illo motu, fiunt maculæ ut in Variolis. Sic etiam homines Variolis laborantes in initio nil sentiunt, ubi maculæ apparent primo die, secundo autem & tertio incipiunt id persentire: sic etiam in Lue Venerea.

§CCXXXVI. Si homo quidam quodcunque habuerit ulcus venereum uni verò loco applicatum, non vocabimus Luem Veneream, si verò subtile venenum humoribus vitalibus se miscuerit, & tamen non depositum certo loco, nullumque topicum dederit signum, tum vocatur Lues Venerea, si se ad aliquam corporis plagam determinare incipiat, vocatur Lues Venerea cum tali ulcere. Hinc constabit, quod quis possit Lue Venerea infectus esse & quidem pessimæ forte indolis, nullo tamen apparente signo, & ille homo, qui se bonis humoribus nutriri putabat; sine ullo commercio venereo se infectum non esse putat, postea tamen Venerem exercens inquinationem comperiet; unde quidam opinantur, hoc de malo hocce non esse. Quamdiu hoc Venenum contagiosum per humores diffusum est, nullam singularem partem inquinat, & nullo indicio rite se manifestat: hinc fieri potest, ut materialem habeat caussam, & tamen exercitatissimus Medicus signum non inveniat. Cogitavi ideo sæpius, hoc malum illo tempore nocere non posse, ut patebit ex sequentibus me non errasse.

§CCXXXVII. Homines tractavi, quibus integra sanitatis indicia aderant, sed quia in juvenili ætate Baccho & Veneri se dederint, suspicatos jam in provectiori ætate aliquid tecti subesse, sed signum nullum infectionis adfuit, lætus potius animus, functiones

nes vitales in corpore perfectè procedebant. Novi Viros illibata sanitate fruentes, sed imprudenter repetitis actionibus cum optimæ sortis Mulieribus sensim subortum fuisse malum venereum. Mulier, dum conjugium iniret, videbatur sanissima, Venere fruens malo pessimo laborabat. Unde probo latere posse hoc malum venereum. Ergo non metuendum, nisi se manifestet. Hinc si experti sitis ejusmodi homines in juventute nimis liberaliter his rebus operam dedisse, certi sitis malum latere in humoribus. Qua ratione autem ita tamdiu tectum lateat, nescio.

§ CCXXXVIII. Hæc prima Luis Venereæ idea, ubi materiæ causa tandem humoribus se insinuavit, & nondum in alias externas corporis partes est determinata. Fomes descriptus internus simulac infecerit partem sensibus expositam, tale genus producit, quale per externum applicatum fuisset in descriptis morbis genitalium, in quibus tale subtile venenum, ut in Pene, glande, urethra interna, oriantur Bubones, quod existit â causa externa, unde, si ad aptum locum pervenerit, citissime se expandit. Ergo si homo miasma in corpore non sentit, non possum dicere; ille non laborat, quia potest hærere & se manifestare in superficie externa.

DIAGNOSIS.

§ CCXXXIX. Locus oculis conspicuus, in quem totus fomes spicula mittit, est cuticula, in corpore saniosa hæc fit sola; fomes per metastasin vel crisin deponit hoc malum, & apparet pustula. Hæc pustula colorem rubrum, sæpe flavescentem refert, quæ se postea in maculas diffundit apicem digiti æquantes, & in fronte & pectore omnium maxime se manifestant, quia calor ibi maximus, & resistentia minima; hæc sunt prima ejus initia hoc fit quoque in scorbuto, & si homo juvenis in æstate cursibus mojorem motum sanguini induxerit, quam est ca-

lor

lor naturalis in æstate, præcipue tum in pectore tales se quoque produnt Pustulæ, quæ tamen facile distingui possunt, & nihil timoris habent. Pustulæ priores evadunt crustulosæ, leprosæ, elatæ paululum, in squammas decidentes, & nunquam locum depurantes, sunt porriginosæ, furfuraceæ, quæ raro ulcerosæ fiunt; nam hoc si fit, fundunt albam, pinguem, exsiccatam, flavescentemque materiam; hoc pus ut liquefactum sebum apparet, & coloris albi splendentis est, &, si steterit, flavescit.

§ CCXL. Ulcera hæc sunt phagedænica, propagando rodentia, quæ semper hærent in panniculo adiposo, hinc cutis in his ulceribus per menses hæret intacta, sed post menses etiam cutis læditur, quod est signum Pathognomonicum. Notum est ex Chirurgia, quod, si febris pestitentialis aliquem infecerit, nunquam ulterius currat, sed in Lue Venerea propagatur, ut in scorbuto. Corpora sic vidi depasta, ut sceleta potius quam homines referrent; sed in musculis non vidi hærere virus, quod certum signum pathognomicum esse observatur.

§ CCXLI. Hæc ulcera sub cute serpunt, hinc latera plana, alba, ulceris fundus collapsus, exesus, lardo orbatus, ad fimbrias & labia sub cute serpens, quod Luis Venereæ signum. Labia sunt depressa, quasi deorsum tracta, nam pinguedo in fundo est consumpta, unde cutis deprimitur, & levissima inflamatio circa margines ut in aliis ulceribus; margines sunt sani, splendentes, colore subalbo, fundus numquam profundus, nisi ubi pinguedo summa est, ut in natibus, & si ad hæc loca fiunt, tunc ulcus depascit totam pinguedinem, non ultra abeunt, nisi ad membranam musculorum, ergo non sunt profunda, quod in aliis ulceribus non ita observatur, quæ potius ad ossa usque tendunt. Hæc ulcera se disseminant per panniculum adiposum, & musculi nudi colore quasi corallino sunt perfusi. Si in corpo-

re

re à fomite invisibili natus fuerit dolor, contagium jam se diffundit usque ad medullam ossium, & perioistium, sine ullo signo apparente; si tunc ulcera externa oriuntur, levantur dolores, & quamdiu aperta manent, nullus dolor erit; si verò clauduntur, statim oriuntur iterum dolores nocturni, de quibus inferius suo loco. Hinc, qui materiam non rodendo extrorsum allicit, sed balneis & fomentis hoc instituit, semper bona procedit methodo, & raro fallet cura. Quo magis hæc ulcera suum pus fundunt, eò citius liberantur ægri. Corpori huic ille fomes innatus est, ut exeat. Ulcera, depastà membranâ adiposâ, in uno loco cicatricem cavam faciunt, nam adipe consumptâ hoc spurcum liquidum cellulas destruit, & quia cutis semel ita ablata nunquam recrescit, heterogeneum fit integumentum, & si musculus sepositus excrescit, semper manebit cicatrix rubra, quæ est solidissima, splendens, ut radios lucis reflectat. Hæc cavitas manet singularis rubra, livida & musculo accreta, quæ non perspirat, sed splendens est. Alia forma in his cicatricibus, quàm in aliis. Ingens varietas etiam inter hæc & alia ulcera, nam aliud ulcus semper aliquam pinguedinem habet, Lues Venerea nullam. Si in Lue Venerea ad perioftium venerit fomes, cutis ossi adnascitur, ut ad totam vitam immobilis maneat. Si in fronte ulcus prodeat, prius in tumorem abit, post rumpitur, materies exiens membranam cellulosam depascit, & post, si cutis exesa est, solum remanet Periostium. Si nunc cicatrix fit, fossa hæret extensa tenui membranâ, splendente, obducta.

GRADUS SECUNDUS LUIS VENEREÆ.

§ CCXLII. Primus fuit, quando contagium venereum in nulla parte per tumores spargitur, denominatione nondum ad loca certa facta, si verò concep-

ceptum virus ad hæc loca certa se manifestat, talia efficit mala, qualia ab extrinsecus applicata fuissent. Distinguendum quam maxime, an malum loca ante tecta occupet, tunc 1. Si cutis afficiatur, Epidermidem quoque affici Author existo. 2. In natis ulcusculis, ubi cutis est, duo distinguo. 1. In loca ubi inter cutim & ossa substantia interjacet. 2. Ubi inter cutim & ossa hærent aliæ substantiæ molles. Ubi sola Epidermis est sub cute solummodo periostium interjacet, nam nulla cutis subjacenti parti, sed mobilis ope membranæ cellulosæ, interposita est, & hæc ubique in corpore. Quoties ergo à Viribus vitæ internis deponitur ulcerosa Luis Venereæ materia, tum conceptum contagium sub cute persistit, & certa malorum genera oriuntur, ut descripta. Ex. Gr. in Fronte, Vertice, Suncipite, Occipite, ubi Crotaphytes, Corrugator Superciliorum, Quadratus Eustachii, & tendines ad caput movendum desinunt, membrana cellulosa citissime per hæc ulcuscula consumitur, & cutim in his locis erodendo suffocat, unde ulcera apparent livida, purpurea, si nondum apertura facta est. Si vero cutis supra ossa elevetur, totam frontem excoriatam vidi. Si nunc bonis avibus curetur, tum supra frontem nascitur species heterogenei integumenti, quæ instar filamentorum abrasorum ossi semper affixa est. Talibus locis, ubi dominatur, adnumeratur quoque maxilla inferior, ubi faedissima ulcera producuntur. Claviculæ quoque, ubi tota nuditas & nulla fere pinguedo adest, afficiuntur. Sub his partibus tum proserpit malum, & emoritur pars.

§ CCXLIII. Sternum, anterius Tibiæ os, etiam hoc malo afficiuntur, nam tenuissima cutis solummodo supercumbit his partibus, dum musculi tantum ad latera ponuntur, adeo ut nullus tendo, nullum ligamentum, sed sola Epidermis, & tenuissima membrana cellulosa, hisce sint superimposita. Si ergo in

in Chirurgicis hic fit contusio, nil quidem apparet anterius nisi supradicta membrana cellulosa & epidermis, quod affici potest, quando tum tumor oritur summus à membrana cellulosa extrorsum tensa, & sic procedendo & corrodendo mala gignit horrendissima. Vid. BELLINUS. Si ergo Lues Venerea huc veniat, quisque facile perspicit, quid fiat. Jam hæc sunt præcipue loca, ad quæ dispositum malum a situ partium rependo perducitur. Variat hic etiam *membrana cellulosa Ruischiana* quam tenerrima; hinc etiam his locis RUISCHIUS hanc membranam noluit vocare pinguedinosam, sed cellulosam tantum. Nam ubi hæc cellulosa porosa est, ibi nudum periosteum hæret, & oleum hic hærens ad illinendas partes consumitur, & os eroditur. Hoc malum facit dolores summos, & quoniam os non cedat, tunc extrorsum malum trahit, & cutis cum vasis extrorsum ducitur. Pessimum est, quod statim ossa pateant, nam erosà cellulosà periostium afficitur: Ergo hic 1. fiunt tumores enormes, & pessima gangræna. In aliis corporis partibus cedunt lateralia, & cutis sic premitur, ut vasa adhuc supra elatam cutim abire possint, sed hic nec latera, nec fundus, cedunt, ergo Gangræna acceleratur. Si sanati fuerint, pessima relinquunt stigmata, & si ulcus tunc hæc omnia consumpserit, epidermis cum vasis renasci nequit ob consumpta vasa, sed aliud integumentum oritur degenerans quasi, turpissimamque cicatricem facit. 2. Mobilis cutis semper perioisteo accrescit, & sic tenditur os. 3. Membrana cellulosa abest, quæ nunquam renascitur, hinc nudum os apparet, & abit in membranam minime perspirabilem. Ubi adeps optima, & crassities partis dominantur in corpore humano, ut inter ossa, musculos, & cutim, longe alia oriantur symptomata, ulcera.

§ CCXLIV. Nunquam fortuita pars in corpore humano occurrit: hinc licet homo pinguescat, vix

 in

in fronte, ſcroto, apparet pinguedo, ſed ubi muſculi, ibi membrana celluloſa, & quo muſculi validiores eo craſſior membrana celluloſa. Si nunc ad hæc loca contigerit, tum ſemper in membrana celluloſa hæret, oriturque inflammatio, tumor, cujus origo à nemine adhuc eſt explicata. Dicunt quidem à vaſis contractis fieri, ſed Ego nondum vidi;, unde ut Emphyſema ſe immiſcet, & hoc facto profundiſſima parat ulcera, quæ eradicare hoc opus hic labor; etiam illa in macilentis, ubi nulla pinguedo, fiunt, ſed ubi pinguedo, ibi etiam inflando faciunt tumorem, qua conſumpta ad muſculos tendunt ſuppoſitos. Ulcera in pinguedine ſemper cum dolore ſe manifeſtant, dein ſemper ad os usque penetrant in aliis locis, ubi vix quidquam pinguedinis adeſt. Si nunc premant vicina loca, plus quàm adeps ad fundum vergunt. Si tumor rumpitur, tum fundus apparet profundus, qui non curatur, nam ulcera totum lardum conſumunt. Quando virus venereum in celluloſa & adipoſa vulgari circa clunes hæret, & ſi ulcera venerea hic curantur, fundus manet, & cicatrix tam magna, ut minimi digiti binos articulos imponere poſſes.

§ CCXLV. Unus locus eſt in corpore, ubi mirum quid contingit, ſcilicet in cervice ſub cute apud Bajulos, magna onera portantes, fungoſa, & quaſi rapax ſubſtantia hæret, molli liquido plena, ut repræſentet ſpeciem ſubſtantiæ heterogeneæ, unde hic oriuntur ulcera manantia, inſanabilia. Si ſemel læditur ſubſtantia hæc, poſt ſeparationem ulcerum & ſanationem incommodiſſima ſequuntur ſymptomata, nam rigiditas in apice conſiſtit, ut in ſcapulis & humeris, quia conſumpta pinguedine membranæ & muſculi concreſcunt, & ſi ſanata quoque ſint, ſtatim alia in aliis corporis partibus oriuntur ulcera, ſi aperta manent, ſtatim quaſi ſanatum videres hominem, ſed cicatrice facta in alio loco eadem ſe ma-

manifestat tragoedia. Sic vidi hominem, cujus dorsum non nisi una cicatrix fuit, imo vidi hos musculos, interno corpore illibato, per exteriora serpsisse. Omne, quod dixi, obtinet in secunda specie ulcerosa, ubi loca ante tecta fuerunt. Reliqui verò vestro sagaci judicio, quid mali faciant ulcera, ubi cutis est, & ubi ea non est.

DIAGNOSIS.

§ CCXLVI. Primo ex signis primæ Luis Venereæ prægressis. 2. Ex jam descriptis conspicuis ulceribus. Si jam hæc prægressa sunt, & ulcera nascuntur in quocumque loco, nemo amplius de primi & secundi generis Lue Venerea dubitare potest.

GENUS TERTIUM LUIS VENEREÆ.

§ CCXLVII. Ubi occupantur loca cute carentia, quando fomes interior in prima specie descriptus deponitur ad illa, ut sic oculis sint conspicua, tunc sequens malorum genus oritur. Malum hic hærens vel in inflammatione vel in suppuratione consistit. Inflammatio in principio raró cognoscitur, si veró exulceratio est, statim apparet, sed praeveniri debet, si inflammatio adest, ne in suppurationem abeat, nam exulceratio difficulter sanatur. Inflammatio valde rubra apparet, ut in cantho majori oculi, in labiis, faucibus; hinc si rubescit, potest primum stygmatis initium observari, sed neglecta in aphtam abit, & tum jam est exulcerario. Inflammatio non tam magna est ut in prioribus, quod in labiis, gingivis, videmus, tum si ulcus plus justo rubet, (nam raro tumescit) splendet, & dolet, & præterea si primi & secundi gradus certi simus, de hoc constabit certe.

§ CCXLVIII. Si pustulæ in locis cute carentibus ex inflammatione in exulcerationem abeant, aphtæ apparent, & hoc evidenter conspicimus, ubi squamma papillaceum fundum relinquit, quod in tonsillis palati fit. Simul ac apparent aphtæ, fit lata plaga, et dispersum ulcus non multum eminens, sed intus referens colorem album; quod pessimum signum putares, lardum ibi depositum instar Emplastri esse, tum postea fit flavi coloris, & in Lacunam abit. Hæc ergo longè alia iterum est facies.

§ CCXLIX. Quando conceptus fomes vitalibus humoribus communicatur, & si internis adhuc tractentur ægri, longe alia malorum facies se prodit. Malum hoc depositum, vel est inflammatorium vel suppuratorium. Inflammatorium plerumque prævideri solet ex colore rubro, & quia cætera rubra apparent; hinc inculcavi, ut bene scrutando examinetur, si quis suspectus se manifestat Medico; nam si pruriginem cum colore rubro animadvertat, credat certe hoc serpere malum, & curet initio, priusquam suppurationi locum concescerit. Si verò suppuratio accidat, tunc longe alia indoles ulcerum, quam ubi cute tecta erat, quod plerumque in glande & vagina, ubi cutis abest, solummodo locum invenit. Hæc loca sunt vasis ateriosis & venosis refertissima, ut post solam Epidermidem avulsam sequatur hæmorrhagia, nam venae sic hærent, ut solo pressu sanguis exeat. Vix apparet in his partibus adeps, nisi rarissima interspersa, in lingua bubula procedit, & tu tamen putares esse solam carnem rubram.

§ CCL. Ergo videtis, quod si ad hæc loca erosio facta est, tum non in ampulla ampla, sed tantum flocculis membranæ adiposæ, & glandularum nominibus, fibrisque hæret, unde aphtæ primam originem ducunt. Tum ubi erosio desinit, locus patet flocculentus, villosus, Aphtæ sic in latus prodeunt, & in

& in fundo mucilaginosum & subflavescentem colorem referunt, quæ sensim excavando propagantur, & quia membrana cellulosa hic est adnata, mira inde ulcerum facies provenit.

§ CCLI. Partes, quæ imprimis afficiuntur, sunt narium interiora. Celeberrimus RUISCHIUS optime demonstravit, quod cutis nasi expansa ad interiora cavi narium ad duodecimam pollicis partem se insinuet, ubi cutis alba est, quod tunc oriatur membrana rubra, quæ narcissos dare incipit, et paulo post in membranam mucosam, *Schneiderianam* dictam, totà cute carentem descendat, in qua vasa arteriosa locantur parallela, & quæ aperta patent, ex quibus distillat latex aquosus, fluidorumque per venas bibulas inhalatione & per auras exhalatione fit mucus. Sic in membrana loca quoque sunt exigua, cava, rotunda, quæ sunt extremitates arteriarum, & in superficiem cavam horum loculorum desinentes, mucum fundentes: Nervi Olfactorii & quinti nervorum paris distinctis in sternutationibus inserviunt usibus. Hæc membrana super quatuor ossicula spongiosa se insinuat in sex sinus mucosos, & supra maxillam, palatum, quatuor ossicula spongiosa, os vomeris & palati se expandit. In omnibus his locis reperitur contagium venereum. RUISCHIUS dicit, quod membrana incredibiliter tenuis sit, sed ille has partes diu macerare solitus in aqua omnem mucilaginosam substantiam separat, tunc solum arteriosum genus supermanens implevit materià ceracea, suspensum exsiccavit in aere; tunc apparet adeo tenuis, cum alias sit crassa.

§ CCLII. Vesicam urinariam incredibilis crassitiei vidi, quæ digiti minimi crassitiem impleret, hæc eadem si flatu distenta, siccata, scinderetur, vix papyri crassitiem æquaret. Ergo natura harum membranarum est, quod in statu naturali sint crassæ, distentæ verò tenuissimæ.

§ CCLIII. Hæc membrana fupra Officula fpongiofa eft tenuiffima, quæ lamellis diftinctiffimis lacunas format, ex quibus exitus datur. Hinc fi centum lamellæ funt, tunc ducentæ reperiuntur membranæ, quia lamellæ offeæ ab utraque parte inveftiuntur, & fic ad fingulos parietes membrana fe circumveftit. Ergo cogitate, quam fubtilis & longa fit membrana. Septum narium eft cartilago, ubi prima nafi eft, hæc in alias cartilagines divifa mobilis deprehenditur, quæ inter fegmenta cartilagines ligamentis habet ligatas, quæ fola hac duplicata & ligamenta fuperscandente membrana narium inveftiuntur. Vafa hujus perichondrii omnia in fubftantiam cartilagineam abeunt; hinc videntur pinguedinofa. Septum tamen eft tenuiffimum.

§ CCLIV. Superius oritur pars offea nafi, & Perichondrium fit periofteum, quod ibi fic permanet. Sex finus, ubi exiftunt, in offibus maxillaribus, frontis & fphenoidis inveniuntur, qui cava fpecus referunt, qualia nulla fimilia reperiuntur in toto corpore. In hæc nil nifi Aër et mucus accedunt, deponuntur, fecernuntur. Conftruuntur ex lamellis tenuiffimis offeis, membrana nunc mucipara totam narium internam fuperficiem atque omnium cavorum communicantium, ut et partes in cavo narium locatas inveftiens, ibi ponitur, ubi nullum periofteum; hinc hic loci nullum Perichondrium.

§ CCLV. Jam fequitur fuperior palati pars, quae componitur primò ex quatuor offibus maxillæ parte poftica, fcilicet duobus maxillaribus fuperioribus totidemque offibus palatinis. 2. ex duabus appendicibus osfis fphenoidalis. 3. Velum pendulum, et haec omnia vocantur palatum. Hic nullum aliud periofteum eft, quam id, quod eft membrana craffa, callofa, fulcata, fornicata, offa maxillaria & palati inveftiens, ab offibus palati retrorfum procedens in parte poftica fe in velum pendulum vel

val-

valvulam narium (à me dictam) expandit, osculis mucum eructantibus ibidem patet, quae Valvula parte superiori stillicidium sex sinuum recipit, & naribus reddit.

§ CCLVI. Sequitur jam Palati externi consideratio, quod rugosum est usque ad ossa sphenoidalia, totoque loco membrana cingitur callosa, quae examinata habet juga valvulosa, estque adeo crassa, ut aeris, cibi, potusque asperitatem sine ossis laesione sustinere possit. Si verò haec membrana pertunditur, & periosteum laeditur, ossa denudantur, unde tanta malorum acerbitas oriri solet.

§ CCLVII. Tonsillae sunt glomeres mucilaginosi, qui lubricissimos ad deglutiendum humores fundunt.

§ CCLVIII. Ubi labia connivent, ibi malum semper hæret; hinc Gingivæ à planis illis extensis ulceribus semper patent, quod in Scorbuto non raro contingit. Hæc ulcera ad genas usque tendunt, ubi emissaria salivæ ducuntur; hinc hic loci adeò horrenda ulcera et dolentia in Salivatione.

§ CCLIX. In camera Linguæ, ubi emissaria ex glandulis maxillaribus oriuntur, ulcera propter granula ibi deposita proveniunt horrenda, pars linguæ prona suo Epithelio obducitur, dorsum linguæ verò crassa cute tegitur, quæ diversa est ab omni parte membranacea. Hinc raro apparent ulcera in dorso sive hacce cute membranacea, sed tantum ad latera, si verò perveniret ad dorsum linguæ, tum sub tuberculis horrenda oriuntur ulcera subtus reptantia.

§ CCLX. Glandula in dorso Epiglottidis incumbit, ubi per cryptas ejus mucosas muci copia secernitur, membrana super hanc adscendens similis est structuræ. Si ulcera huc perveniant, nulla sanationis spes est, nam totum caput Laryngis affectum est. Rogate ægrum, ut ore aperto velit efflare spiritum, sed non per nares, tunc visuri estis velum pendulum

retrotrahi, et claudere nares, & in membrana obſervate ſtigmata valde mucilaginoſa. Vide MORGAGNUM *Adverſ. Anat.* I. *pag.* 2, *aliisque in locis.* Hæc membrana partim mucilaginoſa ſimul eſt perioſteum vertebrarum colli, quæ hac ſola veſtiuntur. Nullus locus nobis magis conſiderandus venit, quàm hic. Vos ergo videtis, & facile applicabitis ad hæc loca alia, quæ de his dixi. Si contagium venereum à cauſa interna procedit, hoc diſcrimine in curatione eſt procedendum illudque eſt obſervandum, quod in faucibus Gargariſmata, in vertebris colli verò haud ità adhibere poteritis. Hoc malum hic ſe diſſeminat, ut non ſolum ad muſculos in his partibus, verum etiam ad tendines Vaginæ muſculoſæ perveniat.

§ CCLXI. Ulcera in omnibus partibus, quas microſcopio perſcrutatus ſum, tantum hærent in membrana pinguedinoſa, quæ hic depaſcitur, ut nervi et muſculorum fibræ nudæ & rubræ appareant cum ſummo dolore & inflexibilitate; ubi hoſpitantur, putreſcendo corrumpunt partes, quod verò in initio non fit. Malum venereum quamdiu in hac ſubſtantia oleoſa non hæſerit; & non ad oleoſam ſubſtantiam in oſſibus, vel eorum articulis fuerit, ſemper in reliquis humoribus nil facit mali. Urina eſt ſana, ſaliva quoque, niſi applicetur ad loca, ubi membrana celluloſa affici poteſt. Ergo nec in ſanguine, ejus ſero, urina, ſaliva, quid mali efficit, ſed tantum oleoſa ſubſtantia ſubjectum mali.

§ CLXII. Nullum vas in corpore humano eſt mobile, quin propagine membranæ celluloſæ circumveſtiatur. Hoc in oſſium medituliis verum eſſe quoque demonſtratum ante eſt. Omnes arteriæ, ligamenta, tendines, fibræ, hac membrana oleoſa teguntur, hinc commercium inter omnes has partes, unde ſemel conceptum venenum hanc totam membranam celluloſam circumdatam habet.

§ CLXIII.

§ CCLXIII. Oleum in medulla inſipidum, minime tenax & lubricandis articulis deſtinatum, verum qua parte muſculis adhæret, craſſius eſt, minus mobile, donec à motu muſculari tundatur, dividatur, & ex loco ſuo pellatur. Ergo oleum eſt vera veneni ſedes. Hoc oleum eſt humor tenaciſſimus, omne vinculum lentoris continens, ne latex aquoſus ablui poſſet. Labes jam hærens in oleo multiplicat ſe, ut in alimento ſuo, ſed cum commercium ſit ſingularis ſtructuræ ad oſſa & partes mobiles, ubi ex corpore exhalare nequit, nec ablui; hinc perpetuæ propagationis continuatio.

§ CCLXIV. Cæteri humores in peſſima Lue Venerea non afficiuntur, Chylus eſt quam optimus, quia ſemper novus accedit, lac mulierum infectarum non multum mali habet: Infantes etiam potius ex papillarum & cutis contactu circa labia afficiuntur. Sanguis Lue Venerea laborantium eſt optimus, unde primi ſcriptores dixere in eo non hærere. Serum, lympha, urina, ſudor, ſaliva, ſemen nil mali continent. Venenum quidem ſpirituoſum eſt, tamen non afficit, ſed ſolummodo quiete agit, quando quieſcens applicatur oleum.

§ CCLXV. ANTONIUS BENIVENIUS dicit, qui Anno 1527. vixit, ad hoc venenum concipiendum aptus eſt unctuoſus, & porro ſedes eſt, humor, qui concipere & fovere poteſt illud liquidum mucilaginoſum, pingue, quod circa ligamenta et tendines hæret.

§ CCLXVI. Maſſa in Lue Venerea puſtulas et alias infectiones cutaneas, ulcera maligna, parat, licet ad inguina nil mali appareat; & in his puſtulis, dum aperui, ſemper aliquid denſi, viſcoſi, albi, cum tenacitate adhuc excreſcentis, inveni.

§ CCLXVII. Ex his, quæ dixi, apparet, jam in prima morbi idea inventum fuiſſe, ubi illud viſcoſum operatur, quia alia ex Recentioribus ſe vidiſſe

 ſcri-

ſcribunt, & exempla proferunt. Ego ſincerè teſtor, me nunquam alia, quam antedicta, vidiſſe, quidquid oblatrent.

§ CCLXVIII. Ulcera, quæ fiunt, numquam profunde currunt, niſi à profunditate veniant, in quocunque loco vagum virus fixum locum occupat, ex hoc abit in partes ſolidas per membranam celluloſam, & ſi in exterioribus haeret, ſemper per ſuperficiariam membranæ celluloſæ partem percurrit.

DIAGNOSIS.

§ CCLXIX. Primo ſi ſigna primæ & ſecundæ Luis Venereæ ſpeciei prægreſſa fuerint. 2. Si poſt hæc conſpicua fiant ulcera jam deſcripta, & 3. illa accedant, quæ jam memoravi, in quocunque loco, dubitare nemo poteſt de Lue Venerea tertii generis.

PROGNOSIS.

§ CCLXX. Deſcriptionem morbi dedi ex optimis Authoribus, puta originem, progreſſum, & diſperſionem. Hinc qui hanc deſcriptionem intellexerit, intelligit propagationem per oleum, & tamdiu non exſtirpatur, manet virulentum. Hinc Prognoſis eſt evidens, niſi impediatur motus, ne ad medullam oſſeam, cartilagines, oſſa, ligamenta, & perioſteum promoveatur, Ego, quamdiu ad hæc loca non venit, nullius habeo momenti. Si vero eo pervenerit, Medico & Ægro incumbit, ut ritè ſuis officiis fungantur. Argentum vivum hominem, qui præ pinguedinis mole ſuffocationis metum incurreret, intra ſex hebdomades reddit macilentiſſimum, ſed emacies corpus, quantum potes, tamen non efficies, ut medulla non ſit amplius in oſſibus, & ut membrana medullam continens ſit macilenta, quod in Hy-

Hydrope quoque fieri non poteſt. Si verò pervenerit ad partes ſolidas, vix ſperanda curatio eſt.

CURATIO.

§ CCLXXI. Poſtquam cum prudentia noviſtis locum atque virus, concipietis quæ & qualia fiant ulcera, quo modo morbus tuto & cito expugnandus, vel de cura cogitandum ſit. Tota hiſtoria hucusque protracta dicit, quod illud corporeum virus ſit adeo ſubtile, ut millies in corpus ſuſceptum non efficeret Luem Veneream, niſi inveniret vinculum hamans in oleo; nam venenum non nocet, quamdiu non agit. Hocce venenum tenue ſi expellere poſſum, homo ſanatus erit; omnia enim venena per ſummos motus vel per corpora exquiſite huic malo oppoſita expelluntur.

§ CCLXXII. Tabes Venerea affligens corpus ſaniſſimum quid ſit, neſcimus, quid efficiat ſenſibus percipitur, ergo relativa tantum ſunt in rerum natura. Nunc quia ſemper aliquid invenitur, quod oppoſitum alteri rei effectum deſtruit, huic malo aliquid oppoſitum fore ſequitur, quod verò nondum cognitum eſt. Metallurgi dicunt Mercurium, ſed falſo. Alii Lignum Guajacum, ſed nullis experimentis & ratiociniis probare poſſunt, unde omnes hujus Luis Scriptores evolvi, nullum inveni, qui haberet antidotum, quod mutaret virus non mutando corpus. Si Scorpio hominem pungit, & mutatur in pallam, vulnerique applicatur Scorpio, corpus non mutando ſanat, quod verò in hoc malo nondum explorari poteſt.

§ CCLXXIII. Duo requiruntur ad Luem Veneream, ut materies ſit ſatis ſubtilis, ſatisque mobilis. Si in liquidis aquoſis hæret, ut ducatur extra corpus, nullo relicto miasmate, ut illa materies eliminari poſſit, non mutari debet corpus, hoſpitatur verò neutiquam in corpore niſi in oleo, unde ſic eſt diſſol-

diſſolvendum oleum, ut non ſit oleum, ſed miſcibile aquae, ut exhalari poſſit. Si ergo in hoc res conſiſtat, ad ſimplicitatem redigantur rerum ſeries. Invenimus, uti conſtat, in omni Medicorum examine, quod homo fuerit redditus macilentiſſimus; incidi ideo ſemper in hanc ſententiam, quod ſi oleum diſſolvere queam, tunc virus tantum conſiderare debeo, ut per omnes vias evacuationem è corpore eliminem. Hinc dico non eſſe adeo difficile, dummodo perioſteum adhuc ſit integrum, & niſi partes penitus conſumptæ ſint: fit vero inſanabile, ſi hoc abraſum eſt. Corpus vero emaciare debeo, omnemque pinguedinem tollere & expellere. Emaciatio non eſt difficilis, ſi corpus recens adhuc affectum, opimum; ſi malum per humores diſtributum hæret, ut in macilentiam vergat, ſi bona utitur diaeta, audeo tunc curare ſine Decoctis & Mercurio. Victus ſit macer ex Avena, Milio, & Uvis, Pane Biſcocto, Paſſulis Majoribus, Minoribus, Prunis, Oleribus, Fructibus Horæis, Fragis, Endiviis, Paſtinacis, in quibus oleum non reperitur, quæ ſufficiunt penitus pro cibo. Vidi hominem hoc malo affectum animi fortiſſimi, ipſi perſuaſum fuit, ut ſolas Rapas comederet, aquam biberet, & ſanatus fuit feliciter. Potus ſit Serum Lactis. Exercitatio inſtituatur maxime quotidiana ad ſudores usque, quod inter ſumma refertur remedia, nam vis vitæ conſumere debet omnia pinguia, quod maxime ad ſanationem requiritur. Balneo utatur, ſi corpus eſt validum. Sextâ horâ manè & ſextâ horâ veſperi ſedeat obductus linteo ceraceo, ne perſpiret, & permaneat ſic per quadrantem horæ, ut ferre poſſit, & ſic quotidie emaciatur corpus. Ultimum eſt Frictio, dum ex Balneo redit, ſed fricetur prius bene cutis à vertice ad talum usque.

§ CCLXIV. Medicamenta ſunt Bardana cum Foliis, Rad. Chinæ, Lignum Guajacum, Buccinum,

Juni-

Juniperinum, trium Santalorum, Saſſaphras, Rad. Saſſaparill., Taraxici, Fol. Trifolii Aquatici Europeani. Ex his omnibus fiat decoctum, vel ex his aliquot, prout libet, eligantur, et ſumantur magna copia. Pauperes ad ſolam Bardanam relegamus. Reliqua fiant ut prius per ſex aut octo ſeptimanas. Ergo initio non ſtatim infauſte mercurialibus juvenes torquere ſoleo, ſed ſi malum adhuc eſt, ut ante definivi, his cedet remediis.

§ CCLXXV. Medici erit ætatem, temperiem atque conſtitutionem ægri conſiderare, & talia adhibere medicamina, quæ integram curationem adferunt. Hinc abhorreo magnopere a perverſa & abſurda illa methodo, qua hos ægros caſtrare ſolent; æger tum enim conſtanti animo fert omnia, quæ a talibus Agyrtis proponuntur.

§ CCLXXVI. Signum, quod hoc malum curatum ſit per hanc curam, eſt, quod ulcera bona cicatrice ſanentur, non repullulent, & liberaliori victu admiſſo, nil ſentiant mali. Si vero in omnibus locis non exſtirpaveris hoc malum, palliativa tantum erit cura, ſi tum liberius mero, commeſſationibusque indulgeant, recrudeſcit malum, ſi ulcus, quod ſymptoma habuit puris venerei, incipit gignere pus ex ſimplici ulcere quaſi natum, & cicatricem efficit non adeo ichoroſam quamvis a naturali cicatrice quodammodo abeuntem, tunc non ſumus certi de veneni exſtirpatione.

§ CCLXXVII. Qui igitur hac ratione curatus fuerit, prudenter moneatur, ut, ſi ſponte vel ſua culpa ſe manifeſtent ſymptomata, illum adeat Medicum, à quo ante curatus eſt: nam ſi hoc negligat, & per menſes exſpectet, ſtatim redibit aliquod non exſpectatum. Exempla vidi multa, ubi per annos exſpectavère, malum tum præ pudore vetus accuſant, ſed re examinata, ſemper inventi ſunt operam Veneri rurſus dediſſe.

ME-

METHODUS SECUNDA.

§ CCLXXVIII. Et ſi priori methodo exſtirpari nequeat, tum media valentiora adhibeantur, quæ totum oleum redigunt in liquorem meabilem, & vi à centro mota longè valentiori, quam in priori methodo, expellant. Cardo in eo verſatur, ut Medicus certus ſit nil remanſiſſe de veteribus venenis in humoribus, quod vero ſciri nequit, niſi corpus redegerit ad emaciationem ſummam, & poſtea per reſtáurationem humores corpori reddiderit. In hoc etiam ſollicitiſſima cura, an ultimum devictum ſit, hoc enim non facto, & æger inſtar ſceleti emaciatus ulteriori & pleniori victu uti incipit, virus iterum ſe inſinuat.

§ CCLXXIX. Si oleoſum medulloſum intus hæret in imis receſſubus oſſium vix ex eo expellet vis emacians, hinc difficile hoc ultimum ſolvitur, adeoque cum difficultate ſanari poſſunt, nam homines quamdiu curantur, ſani eſſe videntur, quoniam tunc emaciantur, ſed ſi oleum rèdit, virus quoque revertitur.

§ CCLXXX. Bonetus *in Tractatu Tabidorum*, ubi de venerea lue ſcribit, memorat, quamdiu Homines ex mera aqua ſanguinem habent, ſunt ſani, ſi vero carnes, juſcula, & ova commedunt, malum redit.

§ CCLXXXI. Expertus ſum, quod duo tantum ſint media, Lignum ſcilicet Guajacum & Mercurius. Paracelsus tam mirabiles præſtitit curationes ex Ligno Ebeno, Ligno Indico, quod hodiedum Lignum Guajacum eſt, contra quod diſputant alii, qui illud hoc non facere poſſe contendunt. Argentum Vivum & vegetabile adhibentur, ut purgetur corpus, & ſudor expellatur, unde inter metalla unicus Mercurius hoc præſtat. Niſi purgatio omne malum ſolverit, recidiva metuenda eſt, ſed quis ſemper cruciare vellet ægros hacce methodo? qui

ergo

ergo per hasce Methodos intendit, nisi bonitas Aëris & constitutio corporis adhuc sufficiens succurrerit, non curabit. Hinc verum est illud, quod Medici Monspelienses per suas purgationes efficere affirmant, & hinc nunc didici, nullum vegetabile vel fossile posse eradicare Luem Veneream, nisi prius per purgans vel sudores vel salivationem solverint humores. Nil ergo refert, quibuscunque mediis curam initurum, tantum vis vitæ superest, sed si hæc deëst, totos prius impendi menses alendo corpus, antequam curam adierim, nam tantum nauseam illa purgantia causant, & si etiam infirmi velint ea assumere, tamen Ventriculus resistit.

§ CCLXXXII. Curatio morbi est, quæ ab Italis vocatur exsiccatio, quæ fit vel per sudores, vel per ptyalismum mihi cognita. Ægrotantis corpus debet habere vires idoneas ad sustinendam hanc curam, nam robustissimum corpus adeo dissolutum, & perspirabile, reddi debet, ut sanguis sit quasi merum decoctum Ligni Guajaci. Si nunc viscera, ut Ventriculus, Pulmo, Hepar, sic corrupta sunt, ut sustinere non possint actiones remediorum, quid boni inde sperari possint, quisque facile videt. Si tamen æger curatione eget, suadeo curam lacteam cum pane quotidie per aliquot septimanas. Balnea, frictiones, ter de die, exercitationes, paucum vini Canariensis, quia hoc cum lacte non coagulatur, hac quadruplici Medicina moderate cogor implere corpus, non verò jusculis resarcire. Corpus ergo satis firmum aptumque huic curæ committendum, tempus ab omni negotio liberum sex septimanarum destinandum. Si hocce spatium temporis recusent, cura non incipienda, nam ut toties dixi, corpus emaciandum, tum toto hoc tempore noctes [illegible] in aëre valde calido ad Thermometrum designato permanere debent infecti: qui hoc sedulo observat, morbum superabit. Æstivo tempore aër sit 70. graduum,

duum, si calor æstatis adhuc gradum ascenderit non minuendus, sed servandus; in hyeme ad 60. gradus sit, ut Medicus cubiculum ingrediens diu ferre possit. Si gelu summum, augere calorem non licet, sed diminuere. Fenestræ cubiculi non Boream, sed Austrum spectent. Caminus sit bene clausus, æger abstineat ab omni potu fermentato, bibat Ptisanam Hordei vel Avenæ cum Sero Lactis bis presso de die, quia alias in calore acescit, Passulæ Minores cum acidulis possunt incoqui, & simul aliquid Ligni Santali cum pauxillo Corticis Citri pro sapore addi, cum sero Lactis verò admisceatur pauxillum Olei Macis, ut diarrhoea, quæ Serum Lactis sequitur, temperetur. Non utatur cibis pinguibus & putrescentibus, Cerealia omnia farinosa cum aqua & pauco saccharo cocta sufficiunt, Pruna, Pyra, Poma non austera, Passulæ Minores prosunt, Panis biscoctus cum Uvis Corynthiacis & Ficubus coctus optimum, quod HUTTENIUS commendat, & quod Amstelodamenses Medicastri in hoc malo celebres adhibent, additur aliquid Nucis Myristicæ & Croci, Panis Biscoctus quoque, quia aliquid stabile dat ventriculo. Ne diarrhœa sequatur, vitandi Fructus Horæi, Fraga tamen Cerasa & Mori non obsunt, modo dentur cum multo pane, ne diarrhoea excitetur. Lac sincerum prohibetur, quia nimis pingue, sed defloratum adhuc conceditur. Carnes, Pisces, Ova, vitanda, quia copiosissimum in his est oleum ad putrefactionem pronum. Exercitatio & frictio in loco arcto in hoc morbo mirum quid efficiunt.

§ CCLXXXIII. Jam paretur medicamentum ex Ligno Guajaco viridissimo, quod solidum, densum, præditum colore nigricante, ponderosissimo, quia majorem materiæ medicatæ copiam in eo decumbere indicatur, cortici proximo, quod minus flavum, non cariosum; cortex si haberi potest optimus, lignum redigatur in Scobem vel Rasuram, sumantur Un-

Unciæ quinque vel octo, Aquæ Libræ Octo, coquantur in vase clauso per 12. horas, affundatur omni hora, si exhalet, aqua nova, post per manicam Hippocratis trajice, residuum cum Libris octo Aquæ coquatur iterum, hoc residuum secundum decoctum ad curam quoque pertinet & pro potu quotidiano utitur.

CURATIONIS DIRECTIO.

§ CCLXXXIV. Bibat omni mane hora 6. & vesperi 7 Uncias xxv. hujus primi Decocti, quod infestat quidem fauces in initio, sed tertia die plerumque abire solet, post non displicet potus, si vero nimis displiceret, edant ficus & passulas, postea omni hora diei bibat decoctum secundum pro potu ordinario & quotidiano, & recludatur in cubiculo ad octiduum, nullo adhuc excitato sudore, nam corpus prius redigatur hydropicum, in eo enim postea consistit expulsio sudoris, quia humores in aquam quasi sint conversi. Si verò homines exponuntur accenso Spiritui Vini, tunc prius sudor venit. Antequam secundus Curationis modus sequitur, per hæc decocta in motum est redigendum corpus, ut ingens sudoris copia exprimatur, hoc fit ita, ut æger ferre possit, sic per unam & alteram diem factum stragulis tegendus est æger & bene depurandus.

§ CCLXXXV. Sudatio sub craticula vel sistella instituenda est hac methodo; quod camera nunquam adeo sit calefacienda, quin libere sudet, nam Pulmo cæteroquin afficeretur, Hinc præparetur sellula lignea, prismatica, quadrata, ut sedens corpus usque ad collum tectum hæreat capite aperto; tum sumatur vasculum ex ære confectum sex digitorum altitudinis, duorum cum semisse latitudinis in diametro, in hoc calefactum mittatur spiritus vini ad pollicis spatium, cura verò maximè adhibenda, ne vasculum cadat; hinc basis vasculi in aliud retinaculum immittatur, ne cadere possit, vel cadat ex manu artificis

ob calorem, alias enim hominem combureret, post incendatur Spiritus Vini calefactus prius, antequam homo in illo balneo hæreat, tum fit illa incensione ex hoc Spiritu Vini Alcohol in vaporem tenuissimum mutatum, qui penetrantissimus est, & corpus adeo laxat, ut omnia è corpore elicere possis: homo tum incipit anhelare, sed quia caput in aëre hæret, non nocet, hæreat sic una vice de die in cistella, tempus, quamdiu hærere debeat, determinari non potest. Medicus adstans Carotidis pulsum tentans omnia dirigere debet, plerumque tamen manet ad semi quadrantem, post in lectum prius calefactum per duas horas exponitur. Ponatur quoque in lectum post potum Decocti, tunc ex trochis ligneis facta craticula, quarum tres sunt, hisce supponitur infundibulum, cujus infundibuli tubus debet dirigi extra januam, & intra hoc infundibulum ponitur illud vasculum per transversum, craticula hæc supra brachia ponatur, ne stragula corpus tangant, priusquam descriptum vas cum Spiritu Vini per infundibulum reponatur, tum incendatur, ut sic sudet, quando jam satis sudavit, deponantur craticulæ, & tegatur linteis. Vi terebinthinacea Ligni incidentissima totam hanc sudationem fieri constat.

§ CCLXXXVI. Hàc ergo methodo si sudor desinere incipit, tum pauxillum juris carnium cum Pane secalino tosto aut unum cochlear Vini Rhenani ad refocillationem exhibeatur ægro. Cum per 12 dies curam hanc sustinuerit æger, mane & vesperi incipiat sudare, sumat mane decoctum primum, & omni secunda vesperi decoctum secundum, sudet & detergeatur, dormiat noctu, unde aegri summopere debilitantur. Postquam sudarunt, & detersi sunt, sumant vinum vel pauxillum panis. Continuatur haec secunda methodus in morbo desperato per tres vel quatuor hebdomadas, post per septimanam semel in die sudet, & tunc absoluta est cura. Assedi saepe integris horis, & vidi tanta vi fundi humores, excitari febrem,

&

& enormem impetum ad exteriora, ut ulcera in fronte per Lignum Guajacum elevarentur, & facta separatione homines sanatos fuisse.

§ CCLXXXVII. Quando malum venereum pinguedini Ossium inhærens Mercurium non admittebat, hac methodo Curationem institui; nam Mercurius huc delatus hæret tantum in pinguedine tanquam in pixide, & sic tota vita ibi hærere debet, ut experimentis constat. Cavete ne unquam siccis corporibus hanc pressionem & exsiccationem commendatis, nam circulatione nimis aucta in interioribus tanta evacuatio fit, ut postea nil applicari possit. Ergo corpora sint robusta & prius humectata & quasi hydropica facta. Si dolores nocturni recesserint, tumores imminent, cavendum ne pinguem diætam assuescant, quia iterum redire potest malum illud venereum.

§ CCLXXXVIII. Hæc methodus omnium pulcherrima sanare solet, ubi ad ossa tenuissima malum hæret, ut ad maxillam superiorem, sinus frontales, sphoenoidales & ossa vomeris, quatuor ossa spongiosa, septum medium narium, Palati ossa, ad quæ loca virus pervenit subreptans foramina oleosa, cryptosa. Si vero periostium sit erosum, os omni vitæ sustentaculo caret, ut os spongiosum nasi, quod subtilissimo periostio tegitur; hinc hac particula destructa collabuntur, ac si essent cineres; humor verò semper abluens evadit acris, erodit ossa, unde foetor immanis. Eant jam jactatores, qui curam suffumigiis promittunt, sed quoniam tamen fluxus humorum mucilaginosorum huc vergit, in callum abeunt, dein stagnat liquor, hinc horrenda & maxime abominalia oriuntur symptomata. Si ergo Periostium semel est separatum à suo corpore, tum os ipsum jam est destructum. Officula suturis committuntur præter periostium, ut sunt ossa, quæ orbitam narium constituunt, & quia per harmoniam con-

juncta sunt, tempore delentur, unde quæstio oritur quousque sanatio promittenda?

§ CCLXXXIX. In antecedente paragrapho jam monui, si ossa periostio sunt orbata, omni vitæ sustentaculo carent, & cinerum instar particulæ destructæ collabuntur. Hinc si nunc unum os nasi V. Gr. sinistrum suo periostio non est orbatum, per hanc methodum omne id, quod vasculosum est, curare potes, sed si alterum periostio est orbatum, illud os nunquam curabis. Illa tamen ossa, quæ plures lamellas habent, possunt reparari, dum lamellæ illæ corruptæ vi vitali separantur.

§ CCXC. Si locus quidam pessime sit affectus, bractea huic proximo circumponatur, & Epithema per spongiosum pannum applicetur, bene agat, ut si Os Tibiæ ingentem exostosin habet, applicando quam proximé vaporem ex alcoholi, & ante sudationem decoctum fortissimum applicari debet, ut tempore sudationis magis attrahat. Hac methodo curavi aliquando Paralyticos, quæ affectio est in nervis, musculis, ligamentis, quando hoc Decoctum Ligni Guajaci, licet nulla sit Lues, optimum est, legite HUTTEN, qui, adhibitis pluribus medicaminibus nil valentibus, tamen per Ligni, Guajaci potum curam optime instituit. Defeci in hac curatione, si virus usque ad ossa crassiora in ipsa medulla hæreat, & corpora sint debilia.

§ CCXCI. Tota curatione ulcera externa sananda non sunt, nisi circumponi possit Emplastrum Diapompholigos, sed tempore desumantur.

DE PTYALISMO.

§ CCXCII. Ne in nimiam molem hic tractatus excresceret, & B. L. tædium afferre videar, cætera, quæ adhuc restant, breviter per Aphorismos tantum absolvam.

1. Vires

1.

§ CCXCIII. Vires requiruntur fortes, ut hanc methodum ferre possint. Hinc si corpora labefactata & exhausta sunt, in hac cura moriuntur. Si ergo desint vires, pro desperato non ablegandus, tentandum eo usque, quo usque possit ferre. Balneo ergo, frictione, aëre rusticano blando, vectione, diæta firmentur vires. Si verò vires refici non possint, cura non instituenda.

2.

Aër sit calidus, quo calidior, eo potentior Mercurii vis, sed erit quoque periculosior. Quando corpus per Mercurium in actum deducitur; quam felix Cura. Si aër externus sit juste calidus, citius sanantur, cum calor externus febrim possit excitare, supplet quoque internum; hinc Mercurius solvit & putrefacit.

3.

Abstinentia ut prius.

4.

Potus & diæta ut prius.

5.

Frictiones fiant, quæ omnium pulcherrimæ sunt, hæreat tamen in Balneo vaporis per aliquot horas, & in illo fricetur.

6.

Si valde juvenis, plethoricus, æstus summus, sanguinis aliquid mittatur, quia febricitat æger. In initio Curæ hæmorrhagiæ interdum enormes oriuntur, hinc priusquam vasa magna vi infestemus, humectando ad vim Mercurii ferendam sunt disponenda.

§ CCXCIV. Antequam Mercurius detur omne stercus ex intestinis educatur, hinc Manna, Cassia, porrigatur, sed si festinandum sit, ut ptyalismus producatur, Clysmata omni quadrihorio de die injiciantur. Omnis effectus Mercurii Vivi est putrificare. Si ergo sponte jam corpus inclinet ad putrefactionem,

& Mercurius accedat, totum corpus hinc putrefacit, ut etiam humores in eandem vergant. Si ergo corpus sic est præmunitum, ut cum vis putrefactionis pendeat solum ab ingestis, nihil aliud est adhibendum, quam diæta sola, hinc Clysmata & medicamenta antiseptica præoccupantia putredinem suadentur. Antiseptica adhiberi poterunt, si corpus scorbuticum inveniatur, omnium verò maximè si ulcera interna sunt, tum adhibentur necessario. Nunquam autem pejus agit Mercurius, quam in corpore Melancholico. In scorbuto sæpe ptyalismum excitant Medici, sed caveant sibi Juniores, nam hoc in morbo vasa tam laxa sunt, ut statim fundant sanguinem.

§ CCXCV. Eligi possunt Radices Eryngii, Sarsaparillæ, Stipites Dulcamaræ, ex quibus fiat Decoctum æquans spissitudinem Lactis, de quo omni hora æger Unciam capiat, & hoc continuetur tota illa septimana, quæ ad corpus præparandum impenditur, nec male feret æger, si se committat balneo per horæ quadrantem. Indusium per totum curationis tempus, ut & lintea lecto destinata novis non sunt commutanda.

§ CCXCVI. Principes Viri fingunt interdum se habere Luem Veneream, cujus tamen nil subest, ne Medicus illos negligere videatur, debet porrigere Mastichen vel Radicem Pyrethri ad masticandum, quæ salivationem efficit, sed nihil ad ejusmodi curam mali gignit. Mercurius nunquam salivationem parat, nisi intra corpus assumatur, aut externe applicetur, ut per poros intrare & sanguini misceri possit. Ergo si vires adsint, eo usque dari debet, donec dolentem illam Salivationem sat diuturnam, (alias non curatur) fecerit, & tamdiu porrigi debet, donec omnes humores infarcti infectique sint, tum soluti omne venenum ex corpore auferunt. Solus Mercurius in

rerum

rerum Natura est notus, qui curat Luem Veneream, præter Curam supra dictam. Evolvendo omnes Auctores tam Chemicos quàm alios, nullum, si in aliam inciderunt opinionem, habuere effectum.

§ CCXCVII. In supplemento addimus, quod Mercurius quocunque modo, & quo loco applicatus, corpori immissus illud efficiat, quod Curationis scopus requirit. Notetur verò quod inprudenter adhibitus, hoc est, si Homo vel Medicus nesciverit, quot Gradus ascenderit, Pulmones & Venas bibulas intret, unde infausta mala oriuntur. Foetor ingens hac salivatione excitatur, sed non credo hunc pendere à Lue Venerea, sed excitari à Mercurio, uti patet in illis, qui imprudenter Mercurialia ingurgitarunt, vel externe applicarunt, adeo ut salivatio sequatur, in his dico, foetor salivæ quoque animadvertitur.

§ CCXCVIII. Mercurius crudus externe applicatus sub forma vaporis speciem salivationis excitabit; ut si homo super Amalgama Mercurii manus in æstate calefactas diu teneat, morbum habebit, quem nemo sciet, & est vera salivatio. Idem præstat in Unguentis V. Gr. ad Scabiem & in Emplastris, ut in Empl. de Ranis cum Mercurio Vigonis.

§ CCXCIX. Mercurius crudus in Pilulis Barbarossæ Medici insignis, quæ ita componuntur, si quis Dragmam Mercurii cum Terebinthina sumpsit, & sic subactum cum pauco Galbano redegit in Pilulas, salivationem promovet. Si verò crudus in corpus ingeratur Mercurius, statim immutatus per alvum exit. Salivationem quoque non efficit, si rebus immisceatur, quae ipsi fluiditatem demunt, ut Cinnabaris, si deglutiatur, Sulphur, quod inest, Salivationem non excitabit, sed impediet, dematur Sulphur, statim aget. Unde Stertores, Jactatores, Medicastri Cinnabarim igne solvunt, Sulphur comburunt, et cum illo residuo tanta postea miracula ef-

ficiunt stulta. Nam semper Sulphure combusto aget, Mercurius Præcipitatus, quod VIGO primus invenit, unde pulvis hic nomine ejus insignitur, & PULVIS VIGONIS vocatur. Hic fit ab una parte Mercurii, & sesqui altera parte Spiritus Nitri, destilla in initio ex furno ligneo igne leni ex retorta, postea pone retortam in furno arenae, & urge ignem, donec fumi ruberrimi non magis exeant, unde fit coccinei coloris, postea exime, fracta retorta, massam ruberrimam, quæ est Mercurius præcipitatus ruber, vide *Chemiæ Processum* CXCVII. Hoc sic præcipitatum solet agere vigesima parte eadem efficacia, qua Mercurius crudus, sed tamen excitat ptyalismum. PARACELSUS in Tractatu *de Morte Rerum* dicit; accipe pulverem Vigonis, & urge in igne, habebis Corallatum, postea in aqua albuminis ovorum dulcedinem ipsi para. In suo *Nosocomio* dicit, quod pulvis Vigonis cum Oleo Vitrioli debeat praeparari, sed si hoc accedit, fit Turbith Minerale, nam acidum expellebat & mitificabat Spiritu Vini: hinc dubitatur an illum pulverem igneum vellet intelligere, quem HELMONTIUS negat, dixit Vitriolum Elementum pulveris non esse.

§ CCC. Nil refert, quomodo Mercurius ingeratur in sanguinem ad salivationem excitandam, agit tantummodo ut Argentum Vivum; sed monui hoc, quod Mercurii, si talibus corporibus permiscetur, vim obtundunt, quæ ejus naturam auferunt, potestates illae fixæ singulare aliquid solvens retinent, & tum illud fixans nullo modo salivationem producet, talia vero fixantia sunt Sulphur & Aurum.

§ CCCI. Qæritur quousque Æthiops Mineralis agere possit? & si Mercurius salibus admixtus salivationem procreet? Mercurius à nullo sale attingitur, nisi ab acidis. Argentum Vivum sine ullo corrosivo commutavi in corpus ruberrimum, penetrantissimum, val-

valde acre, sine ullo adjuncto. Huic mutato corpori inhæret latens materia, & dum extravertitur, procedit sulphur internum. Sulphure illo expulso Mercurius ab aqua forti non attingitur, neque ab ullo ut sale, ut Philosophi profitentur. Æthiops Mineralis vero salivationem non ciet, quia in sanguinem venire non potest.

§ CCCII. Mercurium Venalem, quem Societas Amstelodamensis ex fodinis Imperatoris Romani in Silesia sitis habet, non deprehendi ullum secum habere metallum, sed purissimum esse inveni. Apponatur huic sesqui altera pars Spiritus Nitri, (hic Spiritus Nitri Veterum non est, qui in Spiritum Vini mutari potest,) qui Mercurium sic secum fixat, ut 600. graduum ignem sine ulla abolitione sustineat; qui Spiritus Nitri tamen adeo volatilis est, ut ex vitro avolet.

§ CCCIII. HELMONTIUS dicit: Spiritus Nitri agens in Mercurium ejus nucleum attingere non potest, sed sulphur inseparabile alias extravertit, & visibile reddit; hinc quanto plus sulphuris abstuleris à Mercurio, tantò puriorem illum reddideris. Hinc si Grana LX. prius, cum sulphur adhuc inesset, requirerentur ad ptyalismum promovendum jam eo depurato & infixato VII. vel VIII. Grana sufficiunt. Hinc si affundatur Oleum Vitrioli, quod omne fixatum destructo corpore excutit, ejus locum occupat, & illnd præstat officium, quod prius præstabat.

§ CCCIV. Spiritus Nitri, qui fixus est in Mercurio, prius ignem 60 graduum sustinuit, jam 90 gradibus appositis avolat, pulveremque album relinquit, qui fixior adhuc est Mercurio. Virtus hujus pulveris est indomabilis, ut si quis unum Granum hujus pulveris exhiberet, totum corpus solveret, ut ungues deciderent. Si aquam affundas, citrinum accipit colorem, & vocatur Turbith, quod in o-

mni effectu Mercuriali plus operatur; sed si hos pulveres destillando cum aceto misceas, omne acetum avolabit.

§ CCCV. Mercurius Corrosivus summum illud venenum est, quod excogitari possit, sed tamen remedium quoque maximum, ejus præparatione sumitur Mercurius in Aqua Forti solutus, inspissatur in massam siccam. Admisceantur Sal Marinus decrepitatus & Vitriolum ad albedinem calcinatum ãã ad Uncias x., quæ seorium diu & fortititer conterantur, misceantur inter se, & admisceatur quam accuratissime Mercurii selibra in Aquâ Forti soluta, & in massam albam inspissata, & immittatur pulvis phialæ vitreæ, tum igne lenissimo exhalat vapor, igne gradatim aucto, Mercurius sublimatus corrosivus elevatur ad latera in cristallos albas, semipellucidas. Vide *Process.* CXCVIII. *Chemiæ.* & cujus usum prout ibidem descriptum hic subjungam.

Mercurius albus ille Aquam Fortem tenet sibi affixam; calx alba Chalcanthi Sali Marino mista aggreditur hunc salem, ut expellat ejus spiritum Salis Marini. Dum hæc simul agunt in Mercurium vi ignis, tunc fit ex spiritu Nitri, qui in Mercurio, & spiritu Salis Marini per acidum Vitrioli excitato, Aqua Regia. Hujus phlegma igne primo leni difflatur. Pars acida aquae Regiæ meraca unitur Mercurio metallico, hunc rodit, sed aqua hæc Regia naturæ est Salis Marini. Salis Marini spiritus, non ut Nitri spiritus figit Argentum vivum, sed potius semivolatile illud reddit: hinc Mercurius hic sublimatur. Estque verum Vitriolum Argenti Vivi solidum, siccum, in aere ipso satis constans. Basis hujus Vitrioli Argentum Vivum purissimum, altera pars est spiritus Salis Marini omnium meracissimus, qui ulla arte fieri potest, hic forma solida exsistens. Intuitu hujus spiritus Acidi Salis Marini hic est Lapis infernalis Mercurii, omnium potentissimus corrosivus, qui omnes partes vivas animalium, quas attingit, qua tangit, convertit in escharam cito

to lapsuram. Hinc consumat pertinacissimos callos in ulceribus, verrucas, glandulas induratas. Rem novit magnus Chirurgus JOANNES A VIGO in componendis Trochiscis de Minio, remedio incomparabili consumendis per eradicationem suppurantem Scrofulis. Sapor hujus Vitrioli terribilis austerus. Granum unum aquae Uncia dilutum dat remedium cosmeticum prudenter usurpantibus. Venenum omnium insectorum cutaneorum simplici lotura. Si drachma talis misturae, Syrupo Violaceo mitificata, potatur bis, terve, in die, mira praestat in multis morbis incurabilibus. At prudenter a prudente Medico! Abitine, si methodum nescis! Mercurius hic mistus metallis, semimetallis, pulcherrima præstat, & inimitabilia, & quidem quod miretur Chemicus, ipsum Argentum mirifice mutat. Vid. BOYL. *Orig. Form. pag.* 196. *ad* 203. Certe Mercurius hic sublimatus corrosivus clavis est Chemicis, infinitis referandis propria; ejus ope & argenti forte pro parte quid in aurum, prius non repertum, vertitur. Vid Process. 186. in Usu. Hinc & paratur Menstruum peracutum BOYLEI, & alia. Nullum poenitebit Chemicum impensae Mercurio huic sublimato operæ. Vos cernitis Aquam Regiam solvere Mercurium pulchrius, quam ulla Aqua Fortis potest, si prius in Aqua Forti solutus. Spiritum Salis sublimare cum a spiritu Nitri fixatum prius. Sublima Mercurium hunc, consilio BOYLEI cum pari Sale Ammoniaco; Sal erit mirabilis.

§ CCCVI. Si Mercurius Dulcis cum novo Mercurio conteratur, donec reliqua Mercurii pars non extinguatur, oritur Panacea Monspeliensis nugacissima, nam Uncia Semis debet dari, priusquam ptyalismum excitet, non curat, nisi tanta detur copia, vel sit tam acris, ut salivatio sequatur; hinc si illi sine salivatione curare possunt, felices exclamo, petoque, ut publico consulant, sed latet anguis in herba,

ba, & lucrandi causa insulsa, nova, ab iis sunt inventa. Omnibus, quibus salivatio per priora excitari potest, sanationis spes est prædicenda; si quoque salivatio non sequatur, sanatio erit nulla. Hinc Mercurius Vivus, qui omnium maxime corpus enervat, applicari debet: ergo proximus character in Mercurio Vivo tutissimus, nam oportet curare prudenter, & non in cassum. Si frictiones exterius adhibeo, tunc Mercurius nimis cito corpus transit; itaque debeo scire, quantum dederim, ne noceat; quo minimo pretio me possim a malo liberare, facere debeo.

§ CCCVII. Salivatio ita instituatur, ut humores reddantur fluidissimi. Si verò per decocta prius curatus, vel per debilitatem sanguinis per antea adhibitam salivationem se novæ Curæ velit committere ægrotus, tum salivatio excitari non potest. Homines, quos per Decocta curare prius necessitas suasit, postea per fumigationes salivationem experiri non potuerunt, & tantum, ut vera confitear, ac si pixidem ligneam fricarem. Si salivatio sæpius prægressa fuerit, excitari quoque non poterit, videatur LEMERI *in Actis Parisinis*, qui narrat hominem adeo Naturam in assumendo quotidie Mercurio coëgisse, ut postea ac cibo illo uteretur sine ullo damno, & illi, qui in auri fodinis laborant, adeo assuescunt Mercurio, ut nunquam salivationis in iis procurare posses, sed ab illo potius lenta emaciatione moriuntur. Ingessi sæpius tanta copia, ut mirabile dictu, tamen effeci nihil, & ulcera manebant. Hinc, si talia suut prægressa, non semper sanat. Vide SYDENHAMUM.

§ CCCVIII. Ergo Mercurius Vivus ad sanitatem ptyalismum requirit, unde tempori inserviendum, ætati, & ordini. Jam dixi, qua forma, quo modo fiat, dummodo salivatio excitetur, hinc debemus eligere illum, qui post operationem debilitat & enervat. Primus erit Mercurii character, ut tuto il-

illum in omnibus adhibere non possimus; hinc doleo quod Medici Brittannici omni corpore juvenili statim ingerant Mercurium. Nunquam itaque debetis eo uti, nisi seros inspexeritis annos. Tutissime ergo agendum, si per os ingeratur, quia frictiones dirigere non possum, nam sæpe citius, quàm optarem, extra corpus avolat. Suffumigationes quoque secundum voluntatem instituere non possumus, hinc Mercurius sæpe Pulmones adit, & Sinus Frontales. Minima quoque datur dosis, alias enim destruit corpus. Hæc præmissa vobis indicant, quid in hac laboriosa Cura faciendum sit.

§ CCCIX Qui Mercurium ob illam causam laudat, quod salivationem non excitet, juste refutandus. Hinc per panaceam Monspeliensem, quæ est Mercurius Dulcis undecies sublimatus, & Æthiopem Mineralem, quia salivatio has non sequitur, non instituite Curam, neque credite arcana ista esse, sed mera figmenta. Nobis sufficit, quod Mercurius albus vel vulgaris fixus præ omnibus laboriosis remediis & præ omnibus suffumigationibus est æstimandus, & qui per hunc Curam finire non potest, per inunctiones, suffumigationes, nisi, quod excipio, adsit idiosyncrasia, nil efficiet.

§ CCCX. Æger in loco clauso destinato induat vestes, quas per totum salivationis tempus retinere debet, braccas ex lana puras, ne fætorem contrahant. Tunica sit cameralis. Caput & tota frons cum summa cura tegatur, sed collum, cervix, oculi & nasus non sint tecta, & promineant in loco calido, caput autem quam maximè reconditum sit, ne Aër externus accedat. Nullum Ego adhuc tali methodo & observatione curatum perdidi, ubi è contrario de Medico quodam historia narratur, quod coemeterii terram ultra pedem Rhinlandicum deviasset per Mercurium ab eo malè exhibitum defunctis ibi reconditis. Acre, quod Mercurium comitatur, vitandum, nam partes in corpore destruit.

§ CCCXI. Mercurius præcipitatus albus propria manu rite præparatus sequenti modo fiat, & cujus hæc sit descriptio, limpido illi & pellucido liquori ex solutione Mercurii cum Aqua Forti parato additur aquæ puræ dupla quantitas, & guttatim salis Marini myria affunditur, mox turbatur liquor, & fit albus, opacus, sub forma pulveris albi: pulverem tum album ad fundum demittit, & liquor limpidus supernatat, qui effunditur, & residuum, quod ad fundum vasis remanet, per colum chartaceum separatur, affunditur tum aqua calida, donec non amplius pulvere tingatur, nec aqua sit acida, sed maneat, ut ante fuit. Mercurius tali modo rite præparatus, est forte optimum Mercuriale remedium, & si cum triplo Sacchari albissimi teritur, omnium Mercurialium verosimiliter est panacea Mercurialis. Sumatur hujus pulveris Dragma Semis, Sacchari purissimi Dragma Una & semis, tundatur pistillo ligneo, & dividatur in XIII. partes æquales, detur talis pulvis aliquoties semel quotidie, blande salivationem ciet. Hoc non cedit ullo alio remedio. Vel Mercurii Dulcis Dragma Semis, Sacchari purissimi Dragma I. teratur in pulverem subtilissimum, & dividatur in IV. doses, hoc non multum á praecedenti differt; hæc bina non vidi defecisse, ubi morbus sanabilis. Hinc homini in tali aëre, ut ante dixi, & vestimentis induto, una dosis mane hora sexta detur, præstantissimos inde habebit effectus, & blande salivationem promovebit.

§ CCCXII. Post hæc sumatur V. Gr. Turbith. Gr. II, quod in aqua pura solutum & igne lenissimo inspissatum exhiberi potest. Sumatur quoque Narcoticum Ex. Gr. Theriaca, per violentam enim diarrhæam aliter vis Mercurii expellitur, hoc Authores pauci observarunt. Quod PARACELSUS in parvo ejus Libro, dicto *Nosocomio*, describi, suum Turbith perspectum habuit. Hinc nullus prudens Medicus ap-

applicat suum remedium, nisi etiam Theriaca sumatur. Si nausea, vomitus, tormina, alvi fluxus superveniant, compescendus est tumultus, aliter homines deficiunt. Post duas, tres, quatuorve doses assumptas solet oriri intolerabilis molestia in Ventriculo, quasi omnia fastidiosa essent, huic datur Narcoticum illud, & Clysma Seq. injiciatur

R. Terebinth. Venet. Unc. S.
Vitell. Ovi. N. II.

Subigantur exacte, ut tenacitas resinosa abeat, tum addantur

Theriac. Andromach. Unc. S.
Lact. Recent. Unc. VI.
Misceantur & Fiat Injectio.

Purgentur sic ad duos vel tres dies, tum plerumque ptyalismus sequitur. Oritur his hominibus die primo, secundo, vel tertio febris calida, & pulsus est satis fortis, si non adest, anxietas & sitis superveniunt fere semper. Hinc statim consultissimum ut duae Unciae liquoris hic convenientis omni hora exexhibeantur, qui non repugnat actioni Mercurii, & qui lente supplementum supplet, scilicet sumantur Passulæ exacinatæ & Hordeum, cum aqua purissima coquantur, ut Lactis recentis spissitudinem æquet, addatur Sacchari albissimi Q. V. ad gratam dulcedinem conciliandum. Hauriantur omni hora duæ Unciæ calidæ. Deprehendi enim semper magnas has molestias pendere, quia sanguis nimis tenax est, & compactus; hinc antequam solvatur, oportet ita agere, ut corpus ferre possit.

§ CCCXIII. Post febriculam sitimque toleratam sequuntur indicia ptyalismi. In initio oritur cadaverosus foetor & acris, quod signum nunquam fallit. Vidi

di in Viro quodam, cui nihil ſimile aderat, ſed contra dolorem ſtomachi tabellas antihelminthicas ab Agyrta exhibitas fuiſſe, unde poſtea halitus foetidiſſimus in corpore ſaniſſimo, qui halitus eſt indicium ſanguinem ſolvi. Durat hic foetor, donec ptyaliſmus deſinat. Obſervatores affirmant pro vero, quod illi qui ſolidorum aliquid guſtant, moriantur, quod tamen non ſemper verum eſt, ſed caveant ſibi omnes & ſinguli, ne intra fauces aliquid demittant, quod difficilioris eſt concoctionis. Æternum eſt ſignum, quod dentes aſſurgant, & fauces rigeſcere incipiant, poſt tumeant, & gingivæ doleant, & quod cum tumore color rubicundus appareat. Nullum exemplum conſtat, quod ſaliva fluxerit ſine his ſignis prægresſis.

§ CCCXIV. Sal urinæ depuratus ab omni oleo foetorem non reddit, ergo foetor à reſolutione Olei ſeu Sulphuris, ut Chemici dicunt. Simul ac ſanguis diſſolvi incipit, inflammationes in toto corpore, quantum ſcimus, oriuntur, quæ homines occiderent, niſi ſemper potarent. Ulcera, quæ microscopio examinavi, apparent inflata, fundus ruberrimus; & hæc ſymptomata oriuntur, ſi calor oritur à Mercurio.

§ CCCXV. Osſa et os dolent, & os ipſis eſt, ac ſi ignis expueretur. Tumet quoque os, quod horrendum aſpectu, Lingua æque ac reliquæ partes, & ſi dentes attigerit, oritur vacillatio, dolor, inflammatio. Fauces omnium peſſimè afficiuntur; nam omnes fere, qui in ptyaliſmo mortui ſunt, faucibus ſuffocatis occubuêre. Bucca, ubi dentes molares, & ductus ſalivales Stenoni exiſtunt, inflammantur quam maxime. Si Mercurius hac ſua vi verſus os non funditur, ibi quoque non agit, ſed verſus Ventriculum; unde nauſea. Labia & totus vultus in illis partibus, ubi Eryſipelas oriri ſolet, patiuntur in hoc caſu, tunc incipit tumenti ore undique proſilire

lire humor, & cum homines circa fauces anxii ſint, nunquam fere expuunt, cum tamen interim ſponte effluat. Alvum, ſi cura bene procedit, non ſemel in ſeptimana deponunt. Ergo quod expuunt, ſanguis eſt in humorem mutatus. Si imminuatur ſputum, ſtatim Ulcera ſtant. Unde ſummopere Medico convenit, ut perpetuo ptyaliſmo vitæ vires ſervet.

§ CCCXVI. Salivatio in corpore ante ſano & humoribus puris ſatis repleto procedit per XXX. XXXVIII. vel XL. dies, & plus ſolet excerni per XXIV. horas, quam in ſtatu naturali per XXIV. hebdomades. Interim ſuſtinendus eſt plus minus ptyaliſmus per XXX dies, ut 100. Libræ Medicæ expuantur. Si ſupputatur, quæ reſpectu humorum totius corporis ponatur excretio, tunc videtur, quod totum id, quod hæſit in pinguedine ſive oleo, ſecretum fuerit, nec unquam quid oleoſi inveniatur. Sed hoc non ſufficit, nam diutius debet durare ptyaliſmus, ne pingue oleoſum in vaſa iterum infundatur. Saliva enim potius ſecernitur à ſanguine veteri, & humoribus, quàm à recentibus, quod patet, quia homo prius roſeus, ſanus ac recens apparet, poſtea pallet. Hinc per XXX. vel plures dies ſubinde utatur leni doſi Mercurii, ut veſtigia atque indicia leniſſimæ ſalivationis maneant,

§ CCCXVII. Quibusdam tertio vel quarto die oritur tumor, & exulceratio, & cito pereunt, ſi non bibant. Si Libræ III. vel IV. intra XXIV. horas exeunt, tunc XXX. dies ſufficiunt ad curationem. Signum eſt bonum atque laudabile perfecta evaneſcentia omnium ſymptomatum, quidquid ulceroſi oculis conſpicuum intra XXX. dies evaneſcit, exit rubrum, conglutinoſum, ita ut in tota hiſtoria curationis nunquam magis obſtupeſcas, vim Naturae tantum ſe præbere, quam in hoc caſu. Si ulcera ſuper oſſa hæſerint, Medici ſæpe falluntur, nam circa Velum pendulum videtur

os sanum esse, tamen, per triginta dies salivatione adhibita, post tres hebdomadas redit malum ex malo non depurato. In tota cura nolim, ut Mercurius applicetur ad locum affectum, ut Chirurgi faciunt, cum Melle Rosarum & Mercurio Præcipitato Rubro, & non vident, quid mali forsan intus hæret, hinc potius ab interiori Cura Mercurii fiat, ut a corde versus exteriora pellatur malum.

§ CCCXVIII. Si malum in locis hæret, ubi Mercurius tanta vi non agit, ut detergeat locum, tunc mala diathesis manet, ut in Osse Palati fit ulcus, ubi depastum est Velum pendulum, & ulcus originem duxit ex insertione hujus ossis, tum, quamvis salivatio per 40. dies continuata fuerit, non evanescit malum. Hinc ulceris parvus fomes si manet, est insuperabilis.

§ CCCXIX. In Plethoricis, juvenilibus corporibus, si oritur tanta inflammatio & tumor, ut metus suffocationis sit, ut mihi contigit, quid faciendum? illo in casu debemus adhibere potus copiosissimos ex Decocto Malvæ cum Sero Lactis, Flor. Althææ, Verbasci, Sambuci, Violarum, ut molle decoctum fiat. Extrinsecus circa fauces ponantur Panni calidi, & summopere caveatur potus & aër frigidus: repercutientibus, ut multi perverse fecêre, hic non agendum, sed emollientibus tantummodo, Opium datur ad Gr. 1. quavis quarta hora de die, ut sensus irritationis tollatur. Laboret E. G. homo doloribus lethalibus in Dysenteria, prudens Medicus dat Opium in Clysmate, tum tollitur dolor. Opium detur in Mercurio mane & vesperi, si opus sit. Calor augeatur ad gradum unum in Thermometro Fahrenheitiano in furno vel cysta, caput retineatur calefactum per cucuphas et pannos, quia omne pingue dissolutum ex corpore tollitur. Tunc vix evasi morbo circa genua, coxam, humeros, sentiunt siccitatem, & ariditatem. Si homo ponderet 150. Libras, & exiverunt humores

res ad 50 Libras, cognosco humores veteres exivisse. Si cadant in animi deliquium, suffocationis metus est, & si moriendum, cessant pruritus & salivatio. Calor externus & salivatio necessario ad ptyalismum requiruntur, alias enim homo suffocatur. Tenue detur nutrimentum, quod coctionem molestare non potest, tunc hoc novum nutrimentum paulo post vertitur in illud, quo deficiebat corpus.

§ CCCXX. In medulla ossium sæpe aliquid hæret, quod Mercurii usu ablui non potest, quia in illis diu hoc malo laborantibus, & in illis qui in fodinis vitæ miseriam sustinent, Mercurius fuit stagnatus, nam circulatio per has partes est lentissima, musculo nullo apposito, & Arteriæ sunt debiles, quando Mercurius ad has partes non potest penetrare, tunc melius est Decocto Ligni Guajaci uti, ut prius diximus.

CCCXXI. Ossium medulla simili pinguedine est infarcta, ut diploes ossis Cranii, quæ in cellulis distributis hæret, per quas Mercurius non potest transire, reliqua ossa, quæ cavitatem oculorum formant, in medio diploen habent tenuissimam, ergo & hic natum malum non solet separari. Orbita oculi, sex sinus mucosi, interiora narium fauciumque, cartilago Laryngis si afficiuntur, ibi gummatum species, exostoses & spinæ ventosæ nascuntur, ubi ad haec loca malum pervenit, insanabile est malum, quia deëst vis vitæ Mercurium in has partes ducentis. Si ergo in acmi morbi talia stygmata video in hoc loco, dico permansura quædam mala in corpore alias sano, sed tamen nonnihil diligentiae adhibemus, ut curari queat. Si in medullis & lamellis ossium & membranis cryptosis, ubi ad latera hærent ampullæ mucum continentes, malum venereum hæret, tum tantum hoc abluitur, quod est exterius, sed interius, quod in hac capsula continetur, curari & ablui nequit, nisi erosione, sed tunc talis crypta destruitur; si autem invenitur tale medicamen-

tum, quod poteſt penetrare hæc loca, curatur.

§ CCCXXII. Si perichondrium Laryngis afficitur, ubi *Cryptæ Morgagni* adſunt, & raucedo ſe manifeſtat, tunc, licet ſalivationem excitaveris, non ſanabitur malum, hæret enim in cryptis. Si ad radicem Linguæ hoc cadat, idem vobis promittetis in Cura. Si hoc hac ratione contigerit, quæritur, quæ Cura externa exhibenda? Si in uno loco parvo extra Syntaxin Arteriarum hæret, tunc Trochiſci de Minio Vigonis, Lapis Infernalis, Oleum Vitrioli, Eſcharam facientia, applicanda, quæ curant, nam interna Curatio hic locum non habet.

§ CCCXXIII. Si Membrana in naribus afficitur, nec per tertium quidem ptyaliſmum curabitur homo, quia in Cryptis Sphænoidalibus, oſſibus ſpongioſis, malum latet. Deſtillat his hominibus primo humor, poſt fruſta oſſiculorum, denique tota oſſicula ex hiſce locis, ut in Naſo, Ore, Faucibus, Larynge ecidunt. Natura tantum oſſicula per texturam vaſorum cohærere facit; hinc oſſicula ſunt quaſi pendula, ut quatuor oſſa ſpongioſa, & quæ orbitam faciunt, ſunt ſeparata. Hæc perioſtium habent externum, & diploën internam. Si nunc malum ad os usque pergit, tunc nutrimentum non habet, fit carioſum, & ſic ipſa hæc oſſa ſæpius excernuntur per nares, hæc imprimis maximè obſervatur in oſſibus ſphænoidalibus ſub Ephippio, ubi inter capſulas cum lamellis excreta ſunt.

§ CCCXXIV. Quod ad oſſa maxillarum in ſuperiori parte ſpectat, anterior eorum pars per mediam ſuturam facit os palati, quod cum ſepto medio narium concurrit, & parte poſtica cum oſſe Vomeris, baſis infima cavum intra maxillam ſpectat, parte poſtica cum oſſe Palati concurrunt, quæ digitum circiter lata per ſuturam nectuntur utriusque oſſis maxilllæ ſuturis, quæ in velum pendulum palatinum usque tendunt. Si nunc hic eroditur per Perioſtium, nunquam fit cicatrix, ſed manet foramen, & tunc

os ex hoc foramine excidit, & vasa in ejus locum succedunt.

§ CCCXXV. Quia ptyalismus non semper curat, Medici remediis topicis uti excogitare cœperunt. Fumigationes ergo in medium vocarunt factas ex pulvere Cinnabaris, pulvis ille ferro valde calido nondum candenti aspersus accendatur, tum ægroti in lecto jacentes interim nares superexpanderent; vel si ad fauces malum hæserit, tunc clausis naribus accipiebant per os mane & vesperi per semi horam. Si rodentia topica applicentur, malum augetur; si ergo fumus ex Mercurio applicatur, bonum quidem est, sed aliquando noxium. Cum hoc pulvere sanavere sæpe ulcus pessimum, quod jam primi scriptores fecêre, & hodie adhuc vel bono vel malo successu adhibentur. Nunc, si os nondum est denudatum, tunc per fumigationem hanc omnia disponuntur ad dissolutionem, quia vasorum vis semper appellit. Si vero vasa denudata jam sint, nihil efficies. Si os adhuc per vicina vasa adhæret, & unum officulum, quod solum affectum erat, cadat, tunc sanatus est homo, alias non.

§ CCCXXVI. Condylomata colli nunquam per hæc curantur, sed per Balnea. Erosiones verò per Mercurium & Escharotica tractantur, per mollia & acria vero nunquam. Fistulae sinuosae nunquam per ptyalismum, & decocta, sed per aperturam, & sectionem usque ad fundum, sanantur, vel scalpello vel ferrâ auferri debet hoc malum, per injectiones quoque, sed, quo modo successurum sit, videte. Mala, quæ in ossibus minoribus manent, nec emollientibus nec aperientibus curari possunt, sed aperiri debent ad ossa usque, quia malum intra lamellas hæret, ubi Mercurius agere non potest.

ALIA METHODUS.

§ CCCXXVII. Solvunt internè Mercurio Vivo

 prae-

praeparato eousque sanguinem, ut omnia olere incipiant, tum quotidie triduo, quatriduo, purgando Diarrhœam excitant, tum diaetam praescribunt. Iterum Mercurium dant, donec prodeat saliva. Postea iterum purgant, & sic exstirpant malum. Haec methodus in Aulis valet, ubi per sex hebdomadas Magnates in camera manere non possunt. Haec est methodus VERCELLONI & PITCARNII, qui satis lascive de hoc morbo scripsit, & hodie Monspeliensium Doctorum Medicorum, &, si non profundè radicata sit Lues, per hanc methodum curari posse, credo.

§ CCCXXVIII. Panacea mercurialis sub LUDOVICO XIV. ab homine quodam inventa, qui documenta dedit, ut minima molestia institui posset operatio & cura, Rex hoc remedium ab eo impetratus suis Medicis dedit in commune generis humani solamen, & ut historia refert, 500. homines diversos sanatos fuisse. Auctor, qui Chemicus fuit, sumpsit Mercurium dulcem toties sublimatum, ut amplius non sit acer, sed iners, ex hoc fit pulvis tenuissimus, de quo sumantur IV. V. VI. Grana, & homo repetit salivationem, & bonam observat diaetam.

CCCXXIX. Haec Panacea ita se habet. Cinnabaris Nativa teratur in pollinem cum aqua, his admisce duplum Limaturae Ferri, distilletur e Retorta summo igne ex arena. Mercurius tunc fit Vivus, cujus Libr. I. 40. florenis constat. Haec prima praeparatio conteritur & dissolvitur Spiritu Vini sesqui altera parte, distillatur in Retorta ad siccitatem, tum frangatur Retorta: Mercurius albus corrosivus diu conteritur & fit pulvis subtilissimus. Tunc Crystallus habetur, & Mercurius vivus, vegetus, corrosivus. Tunc sume hunc, & misce cum primo illo in primo processu, & morietur ille in hoc Tum pulverem sublima in cucurbita, abscinde cucurbitam, & habebis Mercurium Dulcem. Hunc novies sublima,

&

& invenies Paneceam hanc rite praeparatam. Sed non opus eſt tanto labore, nam ſemper dulcis manet, quae vero nihil aliud eſt, quam Mercurius Dulcis: ſed cur tantae ambages? cum tam levi pretio vendibilis ſit. Sed arcana revelata vileſcunt.

§ CCCXXX. Haec ſunt, quæ nobis de Lue Venerea Morbisque Venereis eſſent dicenda. Utinam haecce clades nobis eſſet ignota; ſed dum haec ita ſe habent, utere medicaminibus ad haec vitia expellenda aptis. Dum tractatus forſan in nimiam excrevit molem, neceſſe erit, quamvis plurima dicenda reſtarent, ut imponatur

FINIS.



EMEN-

EMENDANDA.

Pag. 2. Lin. 31. pro Terebinthnae l. Terebinthinae. pag. 3. l. 11. eas propterea pro ipso morbo minime habendas esse. l. ideo tamen pro ipso morbo minime habendi sunt lin. 14. tectiae l. tectae. pag. 6. l. 3. virulentos l. virulenti lin. 12. alii l. aliae. lin. 15. imbutae, l. imbuta, pag. 8. lin. 27. Verzellonius l. Vercellonus. pag. 9. lin. 19. officiuntur, l. afficiuntur, pag. 11. lin. ult. unguum l. unguium. pag. 14. lin. 16. Venen l. Veneni. pag. 16. lin. 6. Verucas l. Verrucas. pag. 20. lin. 1. noc l. hoc lin. 6. tendens l. tendentes. lin. 17. accleatur l. acceleratur. pag. 21. lin. 22. iteriorem l. interiorem. pag. 22. lin. 20. ab l. ad. pag. 25. lin. 9. dicta comuni, l. sub dictâ communi, pag. 26. lin. 7. tri, l. rit, pag. 30. lin. 17. Si l. Sic. pag. 31. lini 15. catahar̃sis, l. catharsis, pag. 33. lin. 26. Botargo, l. Botargum, lin. 27. Caviarii, l. Caviarium, pag. 45. lin. 24. Resin. l. Rad. pag. 53. lin. 29. debitis, l. debilis, pag. 54. lin. 29. periclitantur de l. periclitentur. pag. 59. lin. 12. in carnata l. incarnata. pag. 61. l. 10. dolor Ischuria, l. dolor, Ischuria. pag. 67. lin. 31. Comphoratus, l. Camphoratus, pag. 84. lin. 34. pepuleris l. repuleris pag. 87. lin. 10. nivens l. niveus. lin. 11. Virioli l. Vitrioli. lin. 34. fixior l. fixior. lin. ult. Ne l. Nec. pag. 93. lin. 30 imprioritur l. imprimis oritur. pag. 95. lin. penult. Vneeto l. Veneto. pag. 99. lin. 21. prominentia l. prominentiam. lin. 25. amibunt l. ambiunt. pag. 107. lin. 22. prudententer l. prudenter. pag. 109. lin. 1. extinditur l. extenditur. lin. 20. adicendet. l. adscendat. pag. 124. lin. 26. diffusum est, l. diffusum non est, pag. 147. lin. 3. penostium, l. periostium, pag. 145. lin. 33. calefactum l. calefactus. pag. 156. lin. 27. salivationis l. salivationem. lin. 30. suut l. sunt.



[illegible]

[illegible]

